

—
HBT

RAM KABIR

(a drama in five acts)

—
HY—

D. GOPALACHARLU

(Pleader, Bellary.)

—
FIRST EDITION
—

PRINTED BY

SHRI 'SADHANA' PRINTING WORKS

ANANTAPUR.

1923.

—

All Rights Reserved.

Copy Right by DHARMAVARAM GOPALACHARIU.

Bellary.

This RAM KABIR Drama is fully protected by an Indian and Foreign Copy Right. No one will be permitted to reproduce this drama, in whole or in part or to publish it, or to translate it into any other language, or to stage it, or to offer it for sale, without the written permission of the Author. A substantial copy of the words, phrases, or ideas contained herein, constitutes an infringement of the Copy Right; and notice is hereby given that legal proceedings will be instituted in every case of infringement.

గ్రంథ స్వామ్యము.

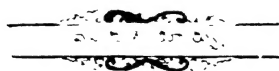
ఈ గ్రంథమునకు గ్రంథమును, అక్షరములు, అక్షరములను భర్తవలెను గోపాలాచార్యులు, అక్షరములను పేరువలెనును స్వప్నకంఠియను బోధించువాడు. ఈ గ్రంథము ఇండియా కాపీరైటుచేయు అధికారి కాపీరైటుచేయునుండి కనుగొనబడినది. భర్తవలెను గోపాలాచార్యులనుండి గ్రామీణులకును న అమెరికా ప్రభుత్వమున, లా నాటకమును సంపూర్ణముగ నైనను ఇంచుమ కొంత భాగమునైనను, పునరుత్పాదకము చేయుటగాని, ముద్రణ మొనరించుటగాని ప్రయత్నించుటగాని, నాటకరంగమున అది ఆడించుటగాని, అక్షరము చేయుటగాని, లా గ్రంథము నైనను దీనికావలసినను దీనిని, ఇతరుల కప్పించి పంపించుట. మరియు, లా నాటకమునందలి వాక్యములుగాని, పదములుగాని, భావములుగాని కాపీచేయుట వాని కాపీరైటును ఉల్లంఘించినవారై, లా గ్రంథమున, యిదిగాని అక్షరము, అక్షరము దానిని ఉత్తరవాదు అగుదురని, ఇందును తెలుపబడుచున్నది.

ధ. గోపాలాచార్యులు.

శ్రీ

రాంకవిర్ నాటకము.

ప్రకాశించినది
కర్నూలు పబ్లికేషన్స్ కంపెనీ

శ్రీ పద్మావతి పబ్లికేషన్స్ కంపెనీ
కర్నూలు పబ్లికేషన్స్ కంపెనీ

1920

“శాంతిదీప్తి” గాటకము.

శ్రీ గ్రంథం

ధర్మవరము గోపాలాచార్య

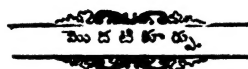
వరీలు, బళ్ళారి.

(రామదాసునాటిక గ్రంథకర్త.)

జాతీయమణులగు శ్రీ శ్రీశేషలక్ష్మి నివాస బహద్దూర్

ధర్మవరము శ్రీనాచార్యులకు

అంకితము.

మొదటి పుటలు

శ్రీ ‘సాధన’ ముద్రాక్షరశాలయందు ముద్రితమై

గ్రంథకర్తగారిచే ప్రకటింపబడినది.

1926

పురుషులు.

కాంతిర్ (కథానాయకుడు)

కమాల్ ముక్తిం (కలియని కండిర్)

రామానందులు (కలియని గురువు)

వింధ్యాచలం (మరాఠీకారి)

విశ్వనాథం } మతము బ్రాహ్మణులు
వైతాళిక. }

బిష్టుంబర్ దాస్
మకోహర్ లాల్
గోపీబాప్
బ్యాలాప్రదాన్
దామోదర్ లాల్

వర్తకులు.

నిర్దేశనద్ బాబా (వృద్ధబ్రాహ్మణసూప
మున-శ్రీరాముడు)

ద్వారకదాస్ (గోరక్షణసభాధ్యక్షుడు)

నందదాస్ (గొల్లవాడు)

షేర్ ఖాన్ (కసాయి)

రాజభటు

బాబుడు (శ్రీరాముడు)

ఇమాంసాహెబ్

సర్వర్ సాహెబ్

కమాల్ సాహెబ్

మాల్వీ

భుజంగ్ జోగ్ (మచ్చనాటుక వైరాగి)

స్తరిం (ఘన-గ కుమారుడు)

విద్యానిగర్ (కమాల్ నికిపాఠ్యాయుడు)

కమాల్ (కలియని కుమారుడు)

సత్యజీవ్
గోవింద్ } సాధువులు
జనార్దన్ }

విషయానందలాల్ (కుశలాసోదరుడు
మోహినీ ప్రియుడు)

మాధవ (మోహినీసోదరుడు)

మోషి (విషయానందని బంటు)

కంఠనాథం
మారురాం

విటులు

సూర

దేవతాపురుషులు

రుద్రేశ్వర్ (మహాత్మీయ జేషున గొ
న్న బ్రాహ్మణుడు)

శ్రీ

కుశల [విషయానందుని సోదర]

ఖాసార్ జీ [కలియని భార్యయైన కుశల]

హలీంద్ [కలియని కల్లి]

మోహినీ [దేశ్య విషయానందుని ప్రియు
రాలు]

అకాశవాణి.

శ్రీ కృష్ణ భగవానుడు లోక హితార్థ ముద్దేశమున బోధించిన గీతా వాక్యములు సంస్కృతంబునఁ బ్రచురింపబడెను. అచేతఁ దీమతస్థులగు బ్రాహ్మణులు మూడు లోకముల నర్థము లఁజేసి ప్రవర్తించినందునఁ గృష్ణ భగవానుఁ డుద్దేశించిన లోక సంగ్రహ కార్యములు నిరుద్ధము లాయెనేకాని ప్రబుద్ధములుగాక పోయెను. పదంపని శ్రీ శుకుడు లోక హితార్థము, భూమిపై వనయోనిజావతారంబు నై యాదర్శ రీతిగాఁ దురుష్కు జాతీయుండును. గంగాతీర జానకీ పురవాసియు నగు “రమాత్ ముకేం” యను సాలెవానికిఁ జాలన పుత్రుడై కబీరు నామంబును ధరించెను. కబీరుడు శైశవమునుండి రామ ధ్యానపరుడై రామానంద యోగి శిష్యుడై యుత్తర హిందూస్థానంబునఁ బండితులకునుఁ గామరులకు నుపయోగముగు నట్లనేక గీతములనుఁ బాఠము విధులయందుఁ పఠేంపుచుఁ బెక్కులు లోక సంగ్రహ కార్యము లొనఁదించెను. తురుష్కుడై, ప్రపంచ మాయాబద్ధుడై యజ్ఞానుడై, తనకుఁ దండ్రి యనిపించుకొనిన తమాలునకుఁ దొలుత శ్రీరామ దర్శనంబుఁజేయించెను. దైవభక్తి యొక్క మహత్ఫలమునుఁగడు నమ్ముత విధంబులఁ బ్రకటించెను. గోవధ దైవనిషిద్ధ కార్యంబని యుద్బోధించెను. వేశ్యా స్త్రీలను, విటులను సన్సార్గ ప్రవర్తకులుగ నొనఁదించెను. కబీరునకుఁ దోడ్పడుటకు జన్మించియుండిన కుశలాదేవి శ్రీరామాజ్ఞచేతఁ గబీరునకు భార్యయై, దంతు లిరువురును గృహస్థాశ్రమముయొక్క యుత్కృష్టమును విశదపఱచిరి. కబీరుడు దొంగతనమునుఁ బుత్రవధయునుఁ గావించినందునకుఁ గారణములను జ్ఞానులగు యోగుల మూలకముగఁ నే నెఱింగి యావిషయముల నగుపఱచి యున్నాడను. రామానంద, సత్యదేవ, కబీరు గ్రహాలు లొనఁదించిన యద్భుత చర్యలు దైవజ్ఞానులగు వారికి విపరీతములుగఁ దోఁచనని నా నమ్మకము.

కబీరుడు తన భార్యను వర్తకునకు సంభోగమున కప్పగించినని కొందఱు ఖచ్చిసిరి. కబీరుఁ డేమిచేసినది యతనికి తెలుగును, క్లాని, యిట్లనే కబరిగినదని చెప్పటం కెవరికిని సాధ్యముకాదు. ఏదియెట్లుండినను, దైవ భక్తుఁడై నల్లార్యమునకే కాని తన భార్యనుఁ దానే- పరశ్రుకుష సంగమమునకుఁ బంపునది ముదిరిన వేదాంత ప్రసంగమై యద్వైత పరిపూర్ణ జ్ఞానులకు సమ్యక్ముగ నుండునేమి కాని యిక్కాలంబున, దైవభక్తు ఁడై కుటనకాదు కావచ్చునను ధర్మమునుఁ బామరుల యెదుట ప్రదర్శించునట్టి కృతి యవిచారంబగునని నా యభిప్రాయము. కుకలాదేవి (కుసాలదేవి) పతివ్రతయు, దైవజ్ఞానియునై కావించిన లోక సంగ్రహ కార్యమున, నే నగుపఱచుచు' విషయానంద పాత్రాప్రోషణ మొనర్చినాడను.

ప్రజలయందైకమత్యమును సంఘింపజేసి, పరస్పరమతసహిష్ణుతను ప్రతిష్ఠించుటయే, కబీరునియొక్క నిర్దితకృత్యము (Mission) గ నుండుటచేత నీ నాటకంబున నాదియం దొక రంగమున గో సంతక్షణయు, గడపటిరంగమున హిందూమహమ్మదీయుల సమ్మేళనమునుఁ బోషించియున్నాడను.

ముఖ్యముగ, కబీరు వేషధారియొక్క నోటినుండి హిందూస్తాని పాటలనుఁ బాడిననే పాత్రాప్రోషణముగునని నా యభిప్రాయముట చేత హిందూస్తాని పాటలను వ్రాసినాడను.

ఈ నాటక విషయంబున నాత్యై లెచునునఁ బ్రతీతి నాకేమైన సూచన లొసఁగలేని, యవి బహుజనాంగీకృతములయ్యెనేని, రెండవ కూర్పునందు నవరించెదను.

ఇందు ముద్రాణప్రమాదము లుండిన సవరించి చదువుకొనఁ జూర్చెదను.

కవి: ప. వి. శ్రీకృష్ణుడు

ధర్మనరం గోపాలాచార్యుడు,

శ్రీగతు.

శ్రీ

“రాంకబీర్” నాటకము

—: ప్రథమాంకము:—

ప్రథమ కంఠము—జానకీపురము పీఠి.

ప్రవేశము—సూత్రాగ్రాహకుడు.

సూత్రాగ్రాహకుడు:—

శా. శ్రీమయ్యంబగు శాంతి పీఠి సభముల్ జెన్నాఁది యేకాన్యత
జేరిన సృష్టికిఁ గర్త భర్త హరుడై జీవాభిధానండునై
నారానంద వికాస దాంతి కరుణా సంసక్త భక్తాభికి
సారూప్యంబగు మోక్షమిచ్చు పరుడౌ సర్వాత్మ సేవించెదన్.

చం. విలసిల వాక్సతీకృపను వింతగనొంది జగంబు మెచ్చఁగాఁ
చెలుఁగున కంచితాయతియుఁ దేజముఁగూర్చి కవీంద్రకోటిలోఁ
దలకొని‘యాంధ్ర’ నాటక పితామహుడ’న్నయశంబువాసియై
చెరిగిన రామకృష్ణ విశేఖరు సారవిచారు గొల్పెదన్.

ప్రవేశము నటుడు

నటుడు:—చాలివుము! చాలివుము!!

సూత్ర:—మిత్రమా! ఏమి చాలింపవలయును?

నటు:—నీ నాటక ఫలితములను గొంతకాలము నిలుపుము.

సూత్ర:—ఏల నిలుప వలయును?

నటు:—హిందూ ముసల్మానులు, మరాఠీమాన ద్వేషములను

మీఁదుమిక్కిలి ప్రబలముజేసి జగజములాడి మృందుచు,

దేశక్షేమమును నాశముచేయుచుండగాఁ బ్రజలకు

నీ నాటకము లేమిసంఘోష మియ్యగలవు?

సూత్ర:—మిత్రమా! ఇట్టి సంక్షోభ కాలమునందే, సందర్భ

మునకుఁ దగిననాటకమును మనము ప్రదర్శింప వలయును.

నటు:—అట్టి నాటకం బేది?

సూత్ర:—“రాం కబీర్” మహాత్ముని పావన చరిత్రము.

కం॥ పొందుగ రామకబీరుని

యందపు చరితము ప్రకటితమైన ముదము

గందురు సజ్జను లందఱు

హిందుముసల్ మాన్యులనభ్యుమేలయున భుక్తికై॥

నటు:—బాగు! బాగు! ఆర్యా! అదిగో! చూడుము. కబీరు

మహాత్ముడు రామకీర్తనజేయుచు రామానందస్వాముల

వారి మతము వైపునబోవుచున్నాడు. బ్రాహ్మణులు

కొందఱు కబీరునక ఈర్ష్య వహించి యతనిని భంగపఱప

సమకట్టి, యదేదానిని బోవుచున్నారు. మనము

పోవుదము రమ్ము.

సూత్ర:—ఆ బ్రాహ్మణు లిదానిగనే యరుదెంచు చు న్నారు.

నిలువము.

చృతకము-బ్రాహ్మణులు, భజనయుతు

(అనుబంధము 1.)

(పాటనిలచినతోడనే కబీరు లోపలినుండి పాడును)

(అనుబంధము 2.)

వింధ్యాచలం:—విశ్వనాథం! ఎవ్వడురా వాడు. కోతి కోతి
భజనజేయుచున్నాడు?

విశ్వనాథం:—వింధ్యాచలం! కోతి భజననే రాముడు మెచ్చును
గాని, పీఠిలేని మూతుల నుండి వెడలు బూతుస్తుతులు
గలిగిన సంగీత కూతలను రాముడు మెచ్చనేమయ్యా?

కబీరు:—(లోపలినుండి మరలఁ బాడును)

వింధ్యా:—వైతాళికా! వాడెవ్వడో చూడుము. మనలను
వెక్కిరించుచున్నాడు.

వైతాళి:—(ప్రక్కకుబోయి చూచి) అయ్యా! మనలను వెక్కి
రించు వాడెవ్వడును లేడు. ఆ కబీరు మహాత్ముడు రామ
కీర్తన జేయుచు రామానంద స్వాములవారి మఠమువైపున
నడచుచున్నాడు.

వింధ్యా:—వైతాళికా! ఆ తురకవాడు నీకు మహాత్ముడాయెనుగా?
కానిమ్ము.

విశ్వ:—వింధ్యాచలం! గ్రాహ్మణులలోనేనా మహాత్ములుండు
నది. ఇతర జాతులలో మహాత్ములులేరా!

వింధ్యా:—విశ్వనాథం! నీవు చెడినదిచాలక గురువుత్పల నొక్క
రాక్కరిగఁ నీ జాడకే యిచ్చుచున్నాడపు కదా?

విశ్వ:—వింధ్యాచలం! నీ జాడ భీరుపేడాలోనున్నది. నా జాడ

గురుజేవు నీడలోనున్నది. నీదీ నాకు వలదు - నాది నీకు వలదు.

(అని పోవుచుండును.)

వింధ్యా:—విశ్వనాథం! (అనిపిలుచును.)

విశ్వ:—(వెనుకకు మరలి) ఎందుకయ్యా విశ్వనాథం?

వింధ్యా:—నేను మతమునకుఁ బోయెదను నీవురావా?

విశ్వ:—నీవు మతమునకుఁ గాకున్న కమతమునకుఁ బొమ్ము నేను నీ వెంటరాను.

[అని విష్కరించుచును]

వింధ్యా:—(కోపమున బిటబిటఁ బోవును.)

ప్రకేతము-కబీరుపాడుచు.

కబీరు: (అన బంధము 2)

ప్రకేతము-విశ్వనాథం-వైతాళికుడు.

విశ్వనాథం } (కబీరునకు నమస్కరింతును.)
వైతాళికుడు }

కబీరు: (పాడుచు పోవుచుండును.)

విశ్వనాథం } (కబీరువెంట నడుగుదును.)
వైతాళికుడు }

ప్రకేతము—వింధ్యాచలం.

వింధ్యాచలం: (కబీరుని పిలిచి) కబీరా! నీవు మా గురుపుత్రుల నేల వెంటఁ బిలుచుకొని పోయెదవు?

కబీరు:—అయ్యా! ఏనిని బిలుచుకొని పోవువాడను నేను కాను.

వింధ్యా:—నీవుకాకున్న మఱియెవ్వఁడు పిలుచుకొనిపోవుచున్నాడు.

కబీరు:—రాముడే ఏనిని నడుపించుచున్నాడు.

వింధ్యా:—నీవేనా రాముడవు?

కబీరు:—నేను రాముని దాసుడను.

వింధ్యా:—నీరాముఁ డెవ్వడు?

కబీరు:—నీరాముఁడే నారాముడు.

వింధ్యా:—నీ జాతి యేది?

కబీరు:—నీ జాతియే నా జాతి.

వింధ్యా:—నాది యేజాతి యనుకొన్నాడవురా?

కబీరు:—మానవజాతి యనుకొన్నాడను భాయి.

వింధ్యా:—ఓరీ! నీకుఁ దెలియదా? నేను బాహ్యుడను గానా?

కబీరు —కాగలవు.

వింధ్యా:—కాగలనా? ఎప్పుడు?

కబీరు:—బ్రహ్మముఁ దెలిసినప్పుడు.

వింధ్యా:—బ్రహ్మము? ఎట్లుండునురా బ్రహ్మము?

కబీరు:—తలఁచినట్లు - పిలచినట్లు-చూచినట్లు-కొలిచినట్లు నుండును.

వింధ్యా:— నీ “అట్లులు, కాలిమెట్లు,” నట్లుండనిరా? కొలిచినట్లుం
టివే? నీ వేవిగ్రహములను బూజించెదవో చెప్పుము?

కబీరు.-అయ్యా! నేను మంగళ విగ్రహముగు పరమాత్మునిఁ బూజిం
చెదను.

వింధ్యా:—నీవు నమాజుఁ జేయవా?

కబీరు:—అయ్యా! నే నొనరించు పరమాత్ముని పూజ నమాజుగాక
మఱి యేమగునని భావించెదవు?

వింధ్యా:—ఇట్టి మొండి కూలలుకూసియే యందఱును జెఱపి దుష్టుడ
వై యున్నాడవు- నీ పొరుగున నేను నిలచితినేని నేనును
చెడుదును.

కబీరు:—అయ్యా! నేను చెడియుండు నట్టి తెఱఱు వినుము.

ఉ. చందనసంగతికదవిలి సాధ్యమగునట్లు నోడియ. భాంక్షము,
అందవికల్పమై పరున మంటిన గాంచనమాను లోహము,
నందకుమారు పాదముల నంటునఁ బాల్కులు గారెపావనలో,
నందియమేల నే జెడితి నద్గురు నాశ్రిష్టు యింది సాదరా!

(అనుబంధము 3.)

అయ్యా సద్గురుని సాంగత్యంబున నేను చెడిన తీరున
నీవును చెడెదవో యేమోదూరముండుము.

వింధ్యా:—తురుష్కా! నీకు సద్గురుడున్నాడా? ఎవ్వఁడురా వాడు?

కబీరు:—అయ్యా! నీకు నాకు జగత్తున కంతయు నానంద
రాముడే సద్గురుడు.

వింధ్యా:—ఓరీ! నాగురునిసంగతి యట్లుండనీ. నీవు మా మతము
వాళిలి దగ్గఱకు రమ్ము. నీ గురువు నేనేయని నీవెఱుంగఁ
గలవు.

(అని వెడలిపోవును.)

కబీరు:—(విశ్వనాథంవైతాళికులతో) సాదరులారా! మీరెచ్చటికిఁ
బోవుచున్నారు?

విశ్వ:—యోగీంద్రా! మాగురువులవారి దర్శనమునకుఁ
బోయేదమ్ము.

కబీరు:—మీకు శుభమగును. (అనిపాడును.)

(అనుబంధము 4)

(అందఱు నిష్క్రమింతురు.)

ప్రథమాంకము - ద్వితీయరంగము

గురుశుకము.

[రామానందస్వామి వీరముపైను కూర్చొని యుండును.]

(బ్రాహ్మణులు ఒకరొకరుగ గురునకునమస్కరించి కూర్చుండుదురు.)

రామానంద:- (సీతారాం - సీతారాం - అనుచుండును.)

వైతాళిక:- శ్రీమత్పరమేశ్వర కృపాజలపరిపూరిత విజ్ఞాన సారా వార సంభూత కరుణా తరంగులును వేదాంత సిద్ధాంత శుద్ధాంతరంగులును దుష్టమత నిక్షేప ప్రతిఘటితదక్షులును అస్త్రక శిష్యస్తామి రక్షణదక్షులునగు శ్రీరామానందస్వాములవారికిఁ జయమగుగాక. భక్తశేఖరులారా! గురుదేవభజన యొనర్చుడు.

బ్రాహ్మణులు:- (అనుబంధము 5.)

వింధ్యాచలం:- (కేలుమోడ్చి) మహాస్వామీ! ఈ యూరియందు మాకు గౌరవ హానియు బ్రాహ్మణ్యమునకే యపాయము సంభవించియున్నది. ఉన్న యుదంతమును దేవరవారు చిత్తించి మామర్యాదను రక్షింపవలయునని బ్రాహ్మణ సభవారు పాక్షిం చెదరు.

రామానంద - ఏదీతిగ మీకు గౌరవహాని కలిగినది? అందునకుఁ గారణమేమి?

వింధ్యా:- స్వామీ! ఒక విష్ణుసము. తుకుష్కుఁడైవ్వఁడైనఁ దమత శిష్యుఁడైయున్నవాడా? వానికిఁ దారక మంత్రోపదేశము తా మొనర్చియున్నవారా? అనుగ్రహించి యానతియ్యవలయును.

రామానంద.—నేనెవ్వరిని శిష్యుడని యంగీకరింపను లేదు. రామ మంత్రోపదేశము జేయను లేదు.

వింధ్యా:—స్వామీ! ఈ యూరియందు “తమూల్ ముక్తీ” అను తురుష్కుడు సాలెవాడున్నాడు. వానికి గబీరుడను పుత్రుడు కలడు. ఆ కబీరు డంగడివీధులలో, డనకు శ్రీరామానందుల వారు గురువనియు దారకనామము నుపదేశించి యున్నారనియు నెగురులాడుచు, రామ భజనజేయుచు గర్వించి శాస్త్రములకు దలవపులు చేయుచున్నాడు.

రామా:—అట్లనా? తురుష్కుడని మీరు పిలుచువాడు రామభజ నజేసి మీ కవమానము జేయుచున్నాడుగా? వానిని పిలు పించి విచారించి మీ విచారమును దీర్చెదను. (వైతాళి కుని జూచి) వైతాళికా! నీవు శీఘ్రముగఁబోయి జైలనుండు కబీరు నిచ్చటికిఁ దోడ్కొని రమ్ము.

వైతాళిక:—భాగ్యము (అనిపోయి కబీరునిదోడ్చివచ్చును)

ప్రవేశము-కబీరుడు

కబీరు:— (అనుబంధము 6.)

(రామానందనునకు నమస్కరించి, శాస్త్రములను జూచి)

భ్రాతలారా మీకు వందన మాచరించెదను.

వింధ్యా:—ఎవ్వరురా నీ భ్రాతలు?

కబీరు:—అయ్యా! శ్రీరామానంద గురుపుశ్రీలమైయుండు మన మందఱమును భ్రాతలమేకదా?

వింధ్యా:—(రామానందునితో) మహాస్వామీ! చూచితిరి కదా యీతురుష్కుని పొగరు? శాస్త్రములకు దురకవాడు

భ్రాతృ యులు! మీ యెదుటనే యిట్టి కూతలు గూయువాఁడు
మఱుగఁగ నేమి చేసియుండఁడు?

రామానంద.--కబీరా! నీకు నే నెట్లు గుర్తువైతి నో చెప్పుము.

కబీరు.--యోగిచంద్రమా! మీ పాదసేవఁ జేయ నిశ్చయించి
యీ మఠమున కెన్నిమాఱులో వచ్చితిని. ఈ బ్రాహ్మణ
భ్రాతృలు నన్ను మీ సమక్షమునకు రానియ్యక దవ్వునుండి
యే తఱిమిరి. పదంపడి, మీ రొకనాఁడు గంగాన్నాన
మాచరించి చనుదెంచుచుంటిరి. దారియందు వేచి యుండిన
నాయొక్క శిరము మీ చరణంబుల సేవ యొనర్చెను.
మీరు “రామ రామ” యని పలికితిరి. దానినే తారక
మంత్రంబుగ నేను గ్రహించి ధన్యుడనై యున్నాఁడను.

రామానంద.--కబీరా! ఇందునకు సాక్షి యెవఁడు?

కబీరు.--దేవా! సర్వసాక్షియే యిందునకు నాక్షి.

వింధ్యా.--మహాస్వామీ! ఈ యబద్ధికునితో సంభాషణ చేయుట
యే యసంగతమగును. వీడు బ్రాహ్మణ్యమునే చెఱుప
నున్నాఁడు. మీరు వీని పొగరునకుఁ దగిన శిక్ష నియ్యనే
వలయును.

రామానంద.--(కబీరునిజూచి) కబీరా! నిన్ను నేను శిక్షింపనే
వలయును. లేకున్న నీ బ్రాహ్మణులు చెడిపోవుదురు. సాక్షి
లేక నన్ను నీ గురువని పలికితివి. కావున నీవు శిక్షార్హుడవు.

కబీరు.--మహా ప్రిసాదము.

రామానంద.--(కబీరుని దలపైనఁ బాదుక వేయును.

కబీరు.--(పాదుకకు మొక్కి తలయం దిడుకొని) గురు పుంగవా
ఇప్పుడు నేను పుణ్యుడ నైతిని.

మ. పరమాత్ముండు కడుండు సాక్షిగను నావాక్యంబు బాలింపగా
 బరు తెవ్వారును లేరటంచు మదిలో భావించి నే నుండగా
 గురురాజా! నిను గొల్పువారికి వడిగ్రోధంబు బాలింపగా
 సరగ నా శిరమందు నీ పద మిడగ సాక్ష్యంబు చేకూరెగా.

(బ్రాహ్మణులతో) విప్ర పుంగవులారా! ఆనాడు శ్రీ
 రామానందుల వారి పాద సేవను నాశిరస్సు చేసినందునకు శ్రీ
 రాముడే సాక్షిగ నుండెను. నేటిదిగో చూడఁడు. గురువులవారి
 పాదము నాశిరముపై న నన్నందునకు మీరే త్రత్యకు సాక్షులైతిరి.
 వింధ్యా.—ఓ! ప్లేచ్చా! మేము దేనికి సాక్షులము? నీవు పాదరక్ష
 దెబ్బ తినినందునకు గదా సాక్షులము? ఆ నాటిమాట నిజ
 మని చెప్పు సాక్షులు లేరు కదా?

ఆకాశవాణి:—ఉన్నారు. నేను సాక్షి.

వింధ్యా:—(వెటగొంగి యాకాశమున జూచున)

రామానంద:— ఓ యశస్వీవా! ఏ మాటకు నీవు సాక్షిని
 చెప్పిము?

ఆకాశవాణి:—శ్రీరంకాంబుండగు నీ కబీరునకు రామానందఁడు
 గురు నగునది సత్యము.

రామానంద:—వింధ్యాచలం! పొలిపి కదా రామ వాక్యము. ఇప్పు
 డు నీకేమిశిక్ష యిచ్చెదలయునో నీవు చెప్పిము.

వింధ్యా:—(చేతులు జొడించి) మహాస్వామీ! నలసిక శిక్ష
 నొసంగుడు.

రామా:—వింధ్యాచలం! నీవు కబీరునకు మొక్కి నీయసరాధము
 ను తుమింపుమని వేడుము.

వింధ్యా:—అయ్యో! అయ్యో! మహాస్వామి! నేను బ్రాహ్మణుడనే? ఇతనికి నే నట్లు మొక్కుచున్నా?

రామా:—సీవా బ్రాహ్మణుడవు? రాత్రియు బుగలు నుదర విచారము జేయుచు జండాలు సంతటి వానికైనను చేతులెత్తుచు నించుకైన నాత్మవిచారము లేక దయాధర్మంబులు శూన్యమై వైవమునే ధిక్కరించుచు బ్రాహ్మణ నామము సకే యవమానము గలిగించు నట్టివాడా బ్రాహ్మణుడు? సీవు తునుష్కుడని తుచ్చీకరించినను రామ నామక్రీడా పరుడగు కబీరుడా, లేక బ్రాహ్మణనామమును ధరించి కామనామ కీర్తనాపరుడగు సీవా బ్రాహ్మణ్యమును చెఱచునది? బ్రాహ్మణుడెట్టివా డగునది సీవు చూడకున్నను సీవు చరితర పురాణముల నల్లనైన నెఱుంగు బాల పున్నాడనే.

సీ. పుత్రమి జేడల నెల్ల నవిఁగించి యడవిక
 పరశురాముడే శ్రేష్ఠ బ్రాహ్మణుఁడు,
 పాపిష్ఠి నెదిరించి పత్తి స్పర్తి జేసిన
 పరి గాధిసూనుడే బ్రాహ్మణుఁడు,
 ససుధనై నృపులకే బాణవిద్యల నేర్చి
 పులిస దోమిడే బ్రాహ్మణుఁడు,
 నామ గుండ్లను లేక దర్శచే శత్రుల
 బలియ నశిష్టుడే బ్రాహ్మణుఁడు,

సీ. ఏ గుణాలు మీకు గలదో • యెఱుంగు హల
 నిజబలంబుచే ధర్మంబు • నిలిపి నట్టి
 విప్రీకులజలై మీ రిందు • విశ్వమునకుఁ
 జేటుఁ గలుగించుచున్నారె • స్థిగు లేనె॥

వింధ్యాచలం! దురభిమాన దురహంకారములను నీవు
వదలు వఱకు నీకు భరణము కాఁ జాలదు-నీ యిష్టము.

(అని నిష్క్రమించును.)

బ్రాహ్మణులు:—(కబీరునకు నమస్కరింతురు)

వింధ్యా:—(వెడలి పోవును)

వైతాళిక:—కబీరుమహాత్మా! మేము బ్రాహ్మణుల మను దురభి
మానమును త్యజించి నిన్ను సేవించువారము. మమ్ములను
నీవు రక్షింపవలయును.

కబీరు:—సాదరులారా! రాముడు మిమ్మును మీ సోదరుఁ డగు
వింధ్యాచలమును సహితము రక్షింపనున్నాడు. భగవంతుఁ
డు తనను నమ్మి భజించువారిని కీర్ణముగ రక్షించును.
మూర్ఖులగు వారిని నిదానముగ శిక్షించి రక్షించును.

సీ. వినుఁడు భూసురులారా! మనుజులయెడ మీరు

మిత్రభావంబుతో మెలఁగ, వలయు

సమరస మెలయించి, శాంతి వీధులఁ జెంచి

కలహకాంక్షలు మీరు తొలఁగవలయు,

మిత్రభేదములఁ ద్రోసి, వెతవాదములఁ జాసి

విహితమార్గములందు, వెలయు వలయు,

మమకారములు మాని, మనసార దయఁ బూని

చెడుగుచేతల చిత్త ముడుగవలయు॥

గీ. వేదవిద్యలైన పూజ్యాలు ♦ విప్ర) లగుటఁ

బరుల చరితఁబులను జక్క ♦ పఱిపవలయు

సహనమును నేర్పు కృతులను ♦ సలుప వలయు,

దేశరక్షణ విధులను ♦ దెలుపవలయు॥

పృథ్వీతమః—

1. రామనామ పారాయణపరులై పేరిమము పైకొని మనుఁ డింక
రామానందుని కూర్చిపుత్రులై రమ్యవిచారముఁ గనుఁ డింక॥
2. మతభేదంబులు మమకారంబులు మానుడు మీరింక మదిలోన
హితమారుచు సుస్థితి చేకూరెడు కృతుల నొనర్చుడు త్రితీయై న॥

(ప్రతి ప్రవేశము గామానందుడు)

రామా — కబీరా! నీవు లోక సంగ్రహ కార్యములు పెక్కు లొ
నర్చి కృతార్థుడ వయ్యెదవు. దేశ తేమంబునకై నీ పొన
రించు ప్రయత్నము లిప్పుడు గాకున్న భవిష్యత్తున నిక్క
ముగా నులింపఁ గలవు. ఈ కాలంబున మానవులయందు
మూఢులే పెండుగ నున్నవారు. వారియెదుటఁ బండితుల
ప్రసంగ ప్రయాసలు పనికిరావు. తాలిమిచేతనే దేశ కుశ
లము సుధిల్లును. నీ వనశ్యము మార్గదర్శి వయ్యెదవు. నీకు
సాధనబగుఁ గాతి.

కబీరా—

(అన బాధము 7)

(౧౭౧) ముముక్షు.

ప్రథమాంకము - తృతీయరంగము.

తమాల్ ముక్తిం యిల్ల.

కబీరు:—(రాట్నము నడుకుచు పాడుచునుండును.)

(అనుబంధము 8.)

(పాటపాడుచు దేహపరవశత్వంబున వడుకునది నిలిపి యుండును.)

(ప్రవేశము తమాల్.)

తమాల్:—కబీరా! (అని తిన్నగఁ బిలిచును)

కబీరు:—(పలుకఁడు)

తమాల్:—కబీరా! (బిగ్గరఁ బిలిచును)

కబీరు:—(తటాలున హెచ్చరిల్లి రాట్నము వడుక నారంభించును)

తమాల్:—కబీరా! నూలు వడుకమనిన నిద్రఁ బోవుచున్నవాడవే.

ఇంత పెద్దవాడ వైతివి. నీకింకను సానారముమీఁది చింతయే లేదు కదరా? నే నెంతని పై రింతును? నే నొక్కడనే యెంత పనియని చేతును? వడికి వడికి నేసి నేసి యంగ డంగడి తిరిగి తిరిగి చావను సిద్ధుడనె యున్నాడవే? నీకు నాపైనఁ గనికరములేదు. నీ కెన్నాళ్ళకును బుద్ధిరాదు. నా గతి యేమి చేయవలయు నని యున్నాడవో చెప్పరా?

కబీరు:—నాయనా! నేను నీమాట జవదాటక నీవు చెప్పిన పనిఁ జేయుచున్నాను. నీవు జేసెడు కడుపునకై ప్రయాస పడుచు చింత యేలఁ జేసెదవు.

తమాల్:—కుమారా! చింతఁ జేయక నీ వలె నిద్రఁచేసినట్లయిన మనలను బోషించు వాఁ డెవఁడురా?

కబీరు:—జనకా! నిన్ను నన్ను జగత్తు సంతయు పోషింపను
విశ్వంధరుడు రామచంద్రుఁ డుండలేదా?

(అనుబంధము 9.)

నాయనా? మన యుదరముల కన్న మెందున్నదో యని
నెదక వలయునా?

పృతగీతిము.

1. దాన దానపె లిఖాఁ బాబా ఖానేవాలానాం!

దేనేవాలా ఖానేవాలా దేఖేవాలా రాజారాం॥

2, కాపెకుఘికరఘ కర్తారె బాబా సాహేబపర్ వరసోహీరాం!

దేహదు ఖాతా దేహసు ఖాతా దిల్ కులగాతా రాజారాం॥

తమూల్:—కబీరా! అన్నమునకుఁ బట్టకు మాత్రమేనా నాకు
విచార ముండునది? నీకుఁ బెండ్లి జేయవలయును. కుటుంబ
ము వృద్ధిఁ బొందవలయును. ఇవన్నియు నెట్లుకావలయు
నురా?

కబీరు:—జనకా! నాకుఁ బెండ్లి యెందుకు?

తమూల్:—కబీరా? నే నెందుకు పెండ్లి జేసుకొంటినో నీవు సం
దునకే చేసుకొనవలయును. నీకు వివాహమాడు కోరిక
లేదాయేమి?

కబీరు —తండ్రి! ఆ రాముఁ డియ్యనిదాని నొక్కటిని నేను కోరు
వాడను కాను.

(అనుబంధము 10)

తమూల్:—కబీరా! రాముఁ డిచ్చునది పుచ్చుకొందు ననెదవు.
అంతయు రాముఁడే యనెదవు. నేనును రాముఁడనే కదా!

కబీరు:—జనకా! నేను అనుమాటను మఱచితివేని నీవు రాముడవే-
తమూల్:—కుమారా! ఇట్టి వెట్టి మాటలను నీవు మొదట మఱచి
పొమ్ము.

కబీరు:—జనకా! నేను వెట్టి పలుకుల నాకు వాడనా?

“బాదాఖుదా హెలూతానహి-ఖుద్ హైఖుదా - బందానహి।
మైమైక హైనానూ తూనహి-తేరేకుతూ సర్ఖూనహి।
తుంతుంక హైహై మైనహి-మెతూనహి-తూ మైనహి।
గుల్ గుల్ నహి బోబోనహి బోగుల్ నహి గుల్ బోనహి॥

తమూల్:—కబీరా! నీవిట్టి వెట్టికూరిలఁ గూయుచు విధులఁగో
తిరిగితివేని నీవు పిచ్చివాడనని బాట అువ్వెదరు. నీ గాయ
ముల మాన్పును నైద్యునకు నే స్కొడనండ్ల క్రస్యము
తేవలయున? నీ విట్లు రామగామ యనుచు నెగురిలాడు
చుండిన కడుపులు నిండవు. నీవు ప్రాలుమాలి నూలు
నకుకకున్న నేను నేముచుండు చీరకు నూలు చాలదు.
చీర సిద్ధముకాక పోయినట్లయిన నా నీ కడుపులు కాలున.
నే మనసు.

కబీరు:—(పాడును) గామధ్యానము-మాంకో

(మొరై) రామచందర పేమబుగ్గు భక్తిమను-దగరా।
రాజకువరరాం-కరి-రాజనరదరాం-రావణా సుర
సంహరరాం -రామా- శుభనామా-రిప్రభీసుం-
సుధామా॥

(పాడుచు నడుకుచు మఱల చాలించి ధ్యానపరవశుడై కూర్చున్నను)

(పృథేకము రాముడు బాటకడై)

రాముడు —

(అనుబంధము 11)

(రాట్నము కడికి నూలు రాకిగి వేసి నిష్క్రమించును)

పృథేకము తమాశ-హలీంబీతో వాచించుచు (చేత వస్త్రము నిడుకొని)

హిమాలీ }
హలీంబీ } (అనుబంధము 12)

హిమాలీ:—నాథా! ఈ వస్త్రమును మనమొకటి గడియ నింటియందు చుచు కొంటిమేని సహృదయమగును.

హిమాలీ:—మన మేమిచోర్చముఁ జేసితిమని నీ కింత భయము కలిగినది!

హిమాలీ:—నాథా! చొర్యమొనఁగించిన వానికేమియు భయముండదు. మరణానికి వానికే దురంతియు భయమైయుండును.

హిమాలీ:—హిమాలీ! ఇది నేటి పిచ్చితనము? వట్టచగలు మన నాటి యగుచే, మరమ్మి మునందె యిట్టి యమూల్య వస్త్రము చిక్కియుండిగి, భయమందుక?

హిమాలీ:—నాథా! మనకుమారుని చివ్వులవలన నీ యూరి వారలు కొంతయు కింతు నహించి కివలనకు హని గలిగింపనయ్యుటలన గున్నున్నాను. కిచ్చున గాచిన మహిమృదీములు ద్వేషించెదరు. హిమవృలు విద్వేషించెదరు. కావున, పగవారైవ్వఁజో రాజగృహమునుండి యీవస్త్రమును దొంగలించితెచ్చి పగలే మననింటవెచ్చి కబీరుడు చోరుడని రాజభటులకు వానినిబట్టి యియ్యనున్నాడు. నీవీ వస్త్రము నిప్పుడు తీసుకొనిపోయి కాణాయం దిప్పగింపుము. పొమ్ము. లేడయకుము.

తమాల్:—కాంతా! ఆతురమెందుకు? కబీరుని యడుగుదము.

వాఁడేమనునో చూడము.

హలీం:—అడుగుము పొమ్ము.

తమాల్:—(కబీరుని సమీపించి, రాత్నము పక్కన రాశిగఁబడి యున్న నూలు చూచి, త్వరగతితో హలీంను పిలుచును)
హలీం! హలీం!! ఇటురమ్ము! రమ్ము!! (అని వేరపాటునఁ బిలుచును.)

హలీం:—(సమీపింపి భయమున) నాథా! కుమారున కేమిసది?

తమాల్:—కుమారున కేమియు కాలేదు. నీ తిక్కయంతయు దీరి పున్నది. నచ్చిచూడుము.

హలీం:—(సమీపించును)

తమాల్:—(అనందమున) హలీం! నీ కన్నలను జక్కగ నులుము కొనుము.

హలీం:—అది యేమి చెప్పరాదా?

తమాల్:—చెప్పన దేమున్నది? నూలకుప్ప చూడుము.

త్వరితగతి పుత్రగణి - గాగము - యదకుల కాంతాది

1. చూడవే కాంతా యీ - చోట నూలరాశిని

వేడుకార నెగరవే - వేగఁజూచి దీనిని

రావేకాంతా - వేవే చెంత

రావేభ్రాంతా - పోయెదంత||

2. ఇంతి వత్తచరితకే-యెంత భీతిఁ గాంచితి

ఇంత గొప్ప నూలకుప్ప-కేమి భ్రాంతి నెంచెదో?:

హలీం:—(చూచి విస్మయ సంతోషములతో) నాథా! పోయెను భీతి; కలిగెనుప్రీతి. ఇదియే వైవధ్యక్తి స్థితి.

అమాల్:—హలీం! నీ భీతి- నాప్రీతి-నీ భక్తి-నాస్థితి- యేమియుఁ జూడక మీ కబీరుఁ డింకను నిద్రించుచున్నాఁడే? ఏని సంగతి మీది?

హలీం:—నాథా! మనకుఁ బ్రశాంతిఁ గలిగించిన కబీరుని దాంతి యిది.

అమాల్:—కబీరునిది. దాంతియైన నింకమిఁద మనరాట్నము లకు మగ్గములకు “ఓంశాంతిశ్చాంతి” (అని కబీరుని హెచ్చరింపఁ) ఓరీ! కబీరా! నీ నిద్ర చాలు నింక లేపుము

కబీరు:—(హెచ్చరిల్లి) జనకా! కోపింపకుము. ఈ మై మఱపు నన్న మీఁటి నప్పుచున్నది.

అమాల్:—కబీరా! నే నింకఁ గనలను. ఏమియు ననను. రాట్నములను మగ్గములను దానము చేసెదను.

కబీరు:—నాయనా! నా పైన నిశ్చేల కోపము? దానము జేయువాఁడు సంతాప పడకుండ సంతోషముగఁ జేయుము. నేను సమ్మతించెదను.

అమాల్:—కుమారా! నేను సంతాప పడెదనో సంతోష పడెదనో యీ వత్తమును, నా నూలరాశినిఁ దిలకించి నీవే చెప్పుము. (అని వత్తమును నూలకుప్పను చూపున)

కబీరు:—(వాటిని జూచి రామస్మరణ చిహ్నమై) జనకా! ఈ వత్తము లెవరు నేసిరి? ఈ నూలు నెవరు వడికిరి?

హలీం:—కుమారా! మేమునేయిలేదు. వడుక లేదు. నీకే తెలుసును.

కబీరు:—(పాదును వెనుకటి మాండు నననరించి)

బాబా! తుమార కారణ-రామ జీతిన-రహమ, కీ అపనా!
రహమకీ అపన-తేరా రక్షకభీ బనా॥

ధ్యానో-దానవ భంజన తాపనరంజన-ధర్మ నిరంజనతు!
ధర్మనిరంజనతు-తేరా-కర్మ విదారనతు॥

రామా! భక్తి పాలన నేమా! ఇంతటికార్యము నీ హాసర్ప
వలయునని నేను సంగల్పింప లేదే? నీ నత్త్రము తోడను నీ
నూలు తోడను మాకుత్సులను భరింప నొచ్చితివా? నీ భజన
మా కడుపులు నిండవా? (నూలు నెత్తచూపి) ఈ నూలు
మాకు వలదు. (అని నత్త్రము నెట్టవోవంగ)

తమాల్:—హా! కబీరా! నూలు తోడనే చాలింపుము నీ నైరా
గ్యము. ఈ నత్త్రము వలకు సాగించుము. ఇది నా నత్త్ర
ము. నేను నీకు జేయునది జనకాక్ష-

కబీర:—జనకా! నీ యాక్షయేన!

తమాల్:—కబీరా! ఈ నత్త్రము నంగడి పీఠకం గాని పోయి విక్ర
యించి, వచ్చిన ద్రవ్యమున నాకు దెచ్చి యిచ్చ
వలయును.

కబీరు:—అండీ! ఈ కార్యము నీ వేల యొనర్పరాదు?

తమాల్:—ఇప్పుడు నాకు గలిగిన సంతోషమునకు నత్త్ర మేది
యనా చేతం గాని యొంటి మీదలం గాని నిలువదు- నీ వే
దీనిని విక్రయింప వలయును.

కబీరు:—నాయనా! ఇది నీది కాదే?

తమాల్:—నా మగ్గమున నుండి నా చేతికి వచ్చినది నాదే
యగును. కబీరా! నాతో నీవు వేదాంత సంవాదము

జేయకుము. జనకాజ్ఞను బాలించిన రామునకు నీవు నిజమగు భక్తుడవై యుండిన నీ జనకాజ్ఞను నీవు పాలింపుము.

కబీరు:—నే నేమి యంగడి వీధికి నేగదను. ఈ వస్త్రము నెవ్వరును గొనక పోయిన నెట్లు?

తమాల్:—ఎట్లు? దీనిని నీవు వెనుకకుఁ దెచ్చితివేని నీ తల్లిని వెంటఁ గట్టుకొని పాదుబావిలో దుఃఖికి మే మిద్దఱముఁ జచ్చెదము. చెప్పవలసినది చెప్పితిని. ఏమైనను చేయుము. (హలీమును చూచి) హలీం! కొడుకని వీనితో నీ వింక వేఱుమాటక నోరు మూసుకొని యూరక రమ్ము.

(అని హలీం చెయ్యి పట్టియూర్చును. ఇద్దఱు నిష్క్రమింతురు.)

కబీరు --దశరథరాజాజ్ఞను పరిపాలించిన దాశరథి! నా పితరుని మాజ్ఞచే నన్ను నీకు విక్రయించుటకై వెడలుచున్నాడను. నా జనకుడు సంపద నాశించి యజ్ఞానఁడై యున్నాడు. వాని నెట్లు తిక్షించి రక్షించెదవో నీకే తెలుసును. ఈ నూలును నా పొరుగున నుండు బీద సోదరున కిచ్చెదను. అగ్రీ! నీవు సంపద నాశింపుచు నెంత వెట్టివై యున్నాడవు? బైత్॥ సంపత్ కామనత్ చధే భూల్తే హై వైత్ స్మరన్ ఆపత్ ముక్తక్ చధే పాతే హయి దుర్ మరన్॥

పాట (అనుబంధము. 13)

(వస్త్రము చేకొని పాదుచు నిష్క్రమించును.)

శ్రీ
“చాంక బీర్” నాటకము
 ద్వితీయాంకిము; పరిభ్రమరంగము.

(పీఠికా గోరక్షణ సభ వాన్వివరము.)

[గోరక్షణ సభ్యులు ఒక గోవు నలంకించి యున్నవము నొనర్చుచు పరివేషించుట.]

మేళ తాళములు భజన బోవుచుండగ ప్రవేశము చేర్ఖాన్ గాజభటుడు
 గాజభటుడు — అయ్యలారా! నిలువుడు (అని యుత్సవము ని
 లిపి) మీ రెచ్చటికిఁ బోవుచున్నాఁ?

ద్వారకదాసు:—అయ్యా! నేడు మా గోరక్షణ సభ యొక్క
 వన్వివరము. మా గోవు నలంకించి యున్నవముఁ జేయుచున్నాము.
 గాజభటుడు — ఈ యా వెవ్వది?

నందదాసు:— (ముందుకునిచ్చి) అయ్యా! ఈ గోవు నాది.

గాజభటుడు — నీ పేరు నందదాసా!

నందదాసు:—అవును.

గాజభటుడు:—అయ్యా! ఈ యావున నీ పేర్ఖాన్ నా పే
 రున కిచ్చినావు కదా?

నందదాసు:—అమ్మితిని. కాని పైకము నీతఁ డియ్యలేదు. దీనిని
 గోరక్షణ సభవారి కిచ్చితిని.

గాజభటుడు:—ఇదిగో! నీ పైకముఁ గొనము. (అని పైకము
 య్యఁ బోవును.)

నందదాసు:—నా కీ షేకము వలదు. నాయావున నే నియ్యక.

రాజభటుడు:—(షేక్ ఖానుతో) షేక్ ఖాన్! నీ వేమందువు?

షేక్ ఖాన్:—నే నీ యావును వదలను. కొత్వాలుగారి యుత్త

రువు ప్రకారము నాయావును నాకు బట్టి యిమ్ము. లేక కొ

త్వాలు దగ్గఱకు బట్టుకొని పోమ్ము.

నందదాసు:—సాహేబ్! ఇది నీ యావా? ఇట్లనే డబ్బు నియ్యక

వట్టిమాటలతోనే యెందఱి కొంపలు కాలినాడవయ్యా?

రాజభటుడు:—నందదాసు! ఆవు నమ్మితినిని యొప్పుకొంటివి. కా

వున నీ యావును మాకు నప్పగించునని విధిలేదు.

ద్వారీకదాసు:—అయ్యా? నీ రాజచట్టము నీ న్యాయశాస్త్ర వా

దమున కిది రేటికాదు. మా యుత్సవము ముగియ నిమ్ము.

ఏదను మాట్లాడుదము. ఎవ్వరి యావు వారిదే యగును.

షేక్ ఖాన్:—ఇప్పుడే నాయావును నేను తోలుకొని పోయెదను.

విడువను. (అని యావును పట్టఁ బోవును.)

ద్వారీకదాసు:—సాహేబ్! భద్రము. ఈ గోవును తాకితివేని

నీ చేయి నీ కుండదు.

షేక్ ఖాన్:—అట్లరా! (అని మదమున రంగవునకు సిద్ధపడును.)

(వెనుక లాట వరుసను.)

ప్రవేశము కిరీడు

కిరీడు:— (అనురాధము. 14)

అందఱు:—(కిరీడుకు సమస్కరింతురు.)

కిరీడు:—(షేక్ ఖానుతో) భాయి! ఆవునువట్టి మీ యుత్సవము

నీల భంగ పఱచెదది?

షేక్ ఖాన్:—షీర్ సాహేబ్! ఈ యావునాది. ఈ యుత్సవమున

కు దీని నేనియ్యను. మీరు వ్యర్థముగ నాతో కలహముఁ

జేయు చున్నారు.

నందదాసు:—యోగిందా! ఈ యావు నాది.

ద్వారకదాసు:—యోగిందా! ఆవుయొక్క యజమానుఁ డెవఁ డైనఁగానిండు. ఈ గోవును దైవమని పూజించి మేము కా వించెడి యుత్సవము నితఁ డడ్డగించునది పాడి యగునా?

కవీరు:—(షేర్ ఖానుతో) భాయి! గోవుయొక్క పూజను దైవ పూజగాఁ జేయు వారి యానందము నేలఁ బోఁ గొట్టెదవు?

షేర్ ఖా:—షీర్ సాహేబ్! వీరియానంద మునకై నామోక్ష సా ఖ్యము నెట్లుపోగొట్టుకొన వలయును?

కవీరు:—భాయి! నీ కెట్లు మోక్షము కలుగ నున్నది?

షేర్ ఖా:—షీర్ సాహేబ్! రేపు మన పండుగ “బక్రీద్” కదా?

కవీరు:—పండుగయైన నావుతో నేమి యక్కఱ?

షేర్ ఖా:—ఆవును అల్లకు కుర్బానీచేసి కోసి దాని మాంస మును బీదలకుఁ బంచి పెట్టెదను.

కవీరు:—దీని వలన నేమి ప్రయోజనము?

షేర్ ఖా:—మీకుఁ దెలియదా?

కవీరు:—భాయి! తెలియకనే యడిగెదను.

షేర్ ఖా:—మోక్ష సాఖ్యంబగు జన్నత్ నకు నేను పోయెదను.

కవీరు:—భాయి! జన్నత్ అనిన నేదియో యది యెట్లుండునో యా విచార మట్లుండనిమ్ము. జన్నత్ యున్నది యను కొందము. మానవుడు జన్నత్ కు పోవుటకు గోవులను జంపు కార్యములేప్ప మతేమియు మంచి కార్యము లేదా?

షేర్:—షీర్ సాహేబ్! జన్నత్ కుఁ బోవుట కీలాటి సత్కార్యము లెన్నియో కలవు.

కవీరు:—భాయి! సత్కార్యమనగా నెట్టి కార్యమో నీవు చెప్పము.

షేక్స్ — ఓ! సాహేబ్! దేవుని! సమృతమును, దేశమునకు క్షేమమును కలిగించునట్టి కార్యము లన్నియు సత్కార్యము లగును.

కవీరు — భాయి! దైవ సమృతముఁ దెలిసికొనటకు దేవునితో మనము మాట్లాడ లేముకదా? అది యుండనిమ్ము. గోవులఁ జంపునట్టి కార్యము దేశక్షేమ కార్యమగునా?

షేక్స్ — ఎందుకు కాదు?

కవీరు — ఇట్లడుగుము. చెప్పెదను విషము. మన కన్నల కగోచరుడై బ్రహ్మాండమునకు నాయకుండగు భగవంతుడు తానుసృష్టించిన మన ఘృలను పోషించుటకుగాను పౌత్ర్యక్షమైనతల్లులు నిర్దోషిని నిర్దియించి యున్నాడు. మొదటిది కన్నతల్లి. రెండవది గోమాత. కన్న తల్లికి సహితము గోమాత పోషకురాలగును. వెయ్యెల? మానవకోటి కంతయు గోమాతనే పోషకురాలగును. ఏలనన్న మానవుల జీవనంబున కాషారమున, ఆషారమునకు భూమిపంటలును, నూరుపంటలును చేర్చబును, నేర్పబున కెప్పుడు, ఎన్నికల గోవులు సేవశ్శకములగును. అందుచేత హిందులని కాదు, మహిద్వజ్జీయులనికాదు, మానవులందఱును గోవులను సరితూచేయునని వారికి దవ్వని ధర్మంబగును మఁము గోవులను తుమున జేరిగిషేని, ఏజా శాఖ నామధ్యంబులు తుముచి, దేశమే నాశనమైపోవును. కావున గోవును జంపునట్టి కార్యము కన్నతల్లిని జంపునట్టి ఘాతుక కృత్యంబగును.

గో, యను నామము మన భూమాతకుఁ గలిగియుండునది. హిందువులు యొక్కయు మహమ్మదీయుల యె

క్కయ పూర్వీకులకుఁ దెలిసియుండిన కారణమున, మహా
 వృద్ధీయ మాల్వీలును, హిందూ పండితులును గొయను
 పేరు మిక్కిలి పవిత్రమైన తల్లి పేరని భావించి, యా
 వ్రస కాపేరునే పెట్టి యాపుణ్య పురుషులు గోశర్దుమునే చం
 ప కుండఁ గానాడి యుండఁగా, వారి యొక్క సంతతి వార
 గు మనము గోవును జంపునట్టి కృత్యము మాతృ హత్య
 యగునని వచించుట కిసుమునైన సందేహము కలదా?
 లేదు. లేదు. ఈ కాగ్యము వైవ నిషిద్ధమై కల్మష బద్ధమై
 ధర్మ విరుద్ధమై, యధర్మ శ్రబుద్ధమై వర్ధిల్లి, మనకార్యుల్య
 ము పోసిద్ధమై, యైశమత్యము వివర్ధమై, పోజాసాఖ్య
 ము నిరుద్ధమై, స్వాతంత్ర్యము విచ్ఛేదమై, శుదకు మ
 నకు నాజన్మ పరసేనాదుద్ధానో సిద్ధించును.

౨॥ పావనంబగు గోవు పౌత్యమి ధూడేవి

మూవకొటికి మాతృసహము

పాపల్ బెద్దల్ బాపూ 2౮ బ్యల్

జోమించి పాలిచ్చి పెంచు జగని

స్వేద జెయ్యుల నేపు నొండగఁ జేసి

భూవి పంటల నెత్తో పొదలఁ జూచి

దుడ్డికు పీడల్ దూరింబు గావించి

క్షితి వైనఁ బ్రజలకు క్షేమ మొసంగు॥

గీ॥ ఇట్టి ప్రాణిపై గనికరం బింత లేక

కలుష కాగ్య మొనరింపఁ దలఁకు లేక

తల్లిఁ బోలునే యిదియంచుఁ దలఁపు లేక

గొంతు బిగబట్టి కోతురే గోవు నకట!!

మూర్ఖతనంబున దేవునికి గోవును బలి యిచ్చునని, కన్న

తండ్రికి గన్న తల్లిని బలియిచ్చు ఘోంకృత్యము కాదా? భాయి! నీకు బ్రత్యక్షంబగు శ్మశానము లేక, నీ సోదరునకు నొప్పుయు దేశమునకు హానియుఁ గలిగించునట్టి పనిని చేసి యే తీతివలయునను నంతటి చలము నీ కెందుకు? వీరి యుత్సవమున కభ్యంతర మొనర్చక దైనమునకుఁ బ్రీతియు, నీ భ్రాతలకు సంతోషమునుఁ గలిగింప రాదా?

పేర. — పీసా హీబ్! మా వాక్యములను నేను వినునప్పుడు గోవులను జంపు కార్యము హారం పనియని నామనస్సున కేము తోచెను. మీరు మాటలు నిలిపితిరి. నాకుఁ బుట్టిన బుద్ధి కూడ నిలిచిపోయెను. మామొక్క డివాజ్, మా డీజ్, మా ఖుగ్, నాకుఁ జ్ఞాపకమునకు వచ్చి యీ యావును విసుగు పర్చుకొని పొమ్మని గట్టిగఁ జెప్పుచున్నవి. నే నేమి చేశును. మీరు స్పృహ యానముఁ జెందితిరి. నే నీయావును వినుచును. (అని స్టేజి పోవున)

ద్వాపిహాను — సాహెబ్, ఖుగ్. మా తల్లిని రక్షించి వచ్చు ఈ యావును నీ చేతుల బడనియ్యకఁ గాపాడెదము. నా ప్రాణముల వైన సిచ్చెదను కాని యీ గోవు నియ్యము.

కేన్ — పాప గూఢ! కాగ్! మహమ్మదుకు నీకు భయ మొందురా? (రాజభటునితో) అయ్యా! రాజభటా! ఈలను వాముపుము. నీకు సహాయముగ భటులు రానిమ్మ; ఆవును నేను పట్టెదను (అని సిద్ధపడున).

కబీరు — భాయి! ఏలాటి కలహము లేకుండ వీరికిఁ జెప్పి యీ యావును నీకు నిప్పించెదను. దీనినిఁ బట్టుకొని పొవుటకు నీ చేత సగునా?

షేర్ ఖా:—షేర్ సాహెబ్! నా పేరే “షేర్” షేర్ అనగా పెద్ద పులి. ఎట్టి దుష్టమును గోవు నైనను చెవులు పట్టి యిడ్చుకొని పోయెదను. ఇది యెంతటి పని?

కబీరు —భాయి! నీవు దీనిని బట్టుకొని పోవక విడిచి పోయితివేని నిన్నేమి చేయవలయును?

షేర్ ఖా:—షేర్ సాహెబ్ ఈ యావును నేను పట్టుజాలక విడిచి పోతివేని, యీ నాటినుండి బక్రీదులో గోవులను జంపు చర్యలను నేను మానుదును. అదియును గాక నా మహా స్వస్థియు సాదరులకు నావలెనే కావించునట్లు పడేశించెదను.

కబీరు —మంచిది (గోసభ వారితో) సాదరులారా! ఇదియు గోవును బట్టుకొని పోనిండు.

పాట (అనంతము 15)

మీ కేలాటి యధ్యంతరిమును జేయక గోవును ననలో దూరముగ నిలుపుడు.

ద్వారక:—దోగోదార్! మీ యాచారికి పేరు మారినది.
(అని యాదలు గోవును విడిచి దూర మగుచును.)

కబీరు —భాయి! ఇక నీ యావును బట్టుకొని పోము.

షేర్ ఖా —బహుత్ అచ్చా! ఓస్ మిల్లా! మహమ్మద్ సూరల్లా! (అని స్వము సవరించుకొని యావు దగ్గరకు వచ్చి యింకా యిది అనే అల్లా! పెళ్ళలి. (అని గడచిన వణికి కబీరును జూచి) షేర్ సాహెబ్! ఏ బంధాకు బచావ్ (అని కబీరు పాదములకు మొక్కిక్కును.)

రాజభటు —(చరుగెత్తి పోవున)

ద్వారక —షేర్ సాబు. ఆవును నేనుపట్టి నీ కిచ్చెదను రమ్ము (అని పోచును.)

పేర్ భా:—(అత్త పైపు చూచి యిరువది) నోదరా! బాబా (కబీరుతో) పీర్ సాహెబ్! మేరా భర్తా పర్ హత్ ధరో- మేరే కు యిన్ జాయ్ నీ హామూరా ఫిరక రవానా కర్కే-ముర్షాకు పర్ వరిష్ కరో.

(పులి యుదిన ధ్వని వివక్షము)

పేర్ భా:—పీర్ సాహెబ్! మై కుష్టా తాహం. అఫ్ కా కపం పై, మై నేయి బాద్ హర్ గిజ్ పేర్ కానాం నహి లేవు గా. గాకా ఛావ్ మే నహి జావుంగా. మాఫ్ కరో —, మాఫ్ కరో.

ద్వారక:—పేర్ సాహెబ్!

పేర్ భా:—అరే బావా! మై పేర్ నహి. గానహి శైల్ నహి, బకర్ నహి కంబళత్ “ఉల్లాకాపథ్” హం. రే బాబా మేరా అమ్మా యాద్ అరహి. మర్నీ కా పిష్టక్ మారా కుదేఖ్ తాహం రే బాబా. మేరేకు షుర్ పహాళావ్. (అని యేడ్పుతో) పీర్ సాహెబ్! రహం కరో.

కబీరు:—(గోరక్షకునితో) సోదరా! ఇతడు మిగుల భీతి జెంది యున్నాడు. వీనిని యిట్లు జేర్చుము.

ద్వారక:—చిత్తము. (అని పేర్ భానుని గొనిపోవును.)

కబీరు:—సోదరులారా! మీ గోమూత యొక్క యుత్సవమును జరుపుడు.

ద్వారక:—స్వామీ! నామును దయచేయు. వేడెడము.

కబీరు:—నాముని చిత్తము.

ద్వారక:—సోదరులారా:—మంగళ తాద్యము గొవింపును బయనము గొండు.

అంధము:—తిరువమును పరమేశ్వర చూచుదును.)

(అనుబంధము 16)

(శ్లోకులు నిష్క్రమింతురు)

— 2 — ద్వివీర్యాంకము — ద్వివీర్య రంగము :—

అంధ గ ది వీధి

ప్రవేశము—కబీరు—పరమేశ్వర

(అనుబంధము 17)

కబీరు:—(చూచుచు నొక దుకాణము నొద్ద) సోదరులారా! వణి
జాలారా! ఈ వత్తమును నేను విక్రయించెదను. మనసు
గలవారు దీనిని గొనవచ్చును.

(ప్రవేశము—గోపీనాథ—మొదలగు వ ర్తకులు)

గోపీనాథ:—(వత్తమును జూచి) స్వామీ! ఈ వత్తమును లెం
డిగారు నేసిరా? లేక మీరే నేసితిరా? ఇది మీ యింట
దేనా?

కబీరు:—సోదరా! నా యిల్లడి? నీ యిల్లడి? వత్తమును నేయు
వా డెవ్వడు? యడమాను డెవ్వడు?

(అనుబంధము 18)

మనోహరల్లాల్:—(గోపీనాథతో) అన్నా! ఈ వత్తమును కబీరు
గా రమ్మెదరా? దీనిని తేలికఁ దీసికొని చూడవచ్చునా?

జ్వాలాప్రసాద్:—మనోహరా! ఆ వత్తమును గంటఁ జూచినఁ జాల
దా? చేతికేల సందుకొన వలయును?

మనో:—ప్రసాద్! తాళన నేమగును? బాగుగ పరీక్షించెదగు.

చివ్వంబర్:—మనోహరా! నీ యిల్లు, వాకిలి, సర్వస్వము బో
గొట్టుకొనునట్టి యభిలాష నీ కుండనేని, యీ వత్తమును

నా... దామము నేను మాల్గిము వాని నంటను, ఇట్లనే కన్నులు
నా... మాముకొని నేను నేయెత్తులనివ నువ్వులును నేనెదను.

మనో:—విషయంబరా! నీవు మా కన్నులను మూసి యీ వ
... త్రమును దక్కించుకొన వలయునని యున్నాడవని నాకు
... తెలుసును. ఇదిగో నా సవాలును తొలగిం భించెదను (అ
... నిగబీరుతో) స్వామీ! ఈ వస్త్రమునకు నేను వెయ్యిరూ
... ప్యముల నిచ్చెదను.

గోపీ:—స్వామీ! నా సవాలు పడివేలు.

మనో:—నా సవాలు లోక లోతు.

దామో:—నా సవాలు పది లక్షలు.

జ్వాలా:—నా సవాలు ఒక కోటి.

మనో:—అయిదు కోట్లు.

విష్వం:—మనోహరా! నీ సవాలు తీతెన్నో లక్షలయింక, నేమైన
... బిలుక గలవా?

మనో:—అరు కోట్లు.

విష్వం:—ఇంక.

మనో:—ఏడు.

విష్వం:—నీవే యేడ్వము, నే నేడ్పువాడను గాను.

మనో:—అట్లనా? పది కోట్లు.

విష్వం:—ఇంక

జ్వాలా:—ఇంకేమున్న దయ్య, బంక; ఏడ్పువా డేడ్చినాడు. న
... వ్య వాడవు నీ వెంత నవ్వెదవో నవ్వము. చూచెదము.

విష్వం:—(కబీరునకు నమస్కరించి) స్వామీ! ఇది దేవలోకపు
... వస్త్ర మునకే కాని, భూలోకంబున మానవులు చేతితో

నేనైన వత్తము కాదు. మావాడు తెలివిలేక దీనికి వెలను గట్ట నంచి బేరమాడినది. ఈ వారణాసి రాజ్య మంతయు నొసగిన నీ వత్తము లభించునది కాదు. దీనిని దీసికొని దక్కించు కొను వారు మీ బోటి మహాత్ములగు దురేకాని సామాన్యులు దీనిని జేతనంటఁ జాలరు. యోగీ ద్రా! నన్ను బీస్కరోడ్ బివ్వంబు దానని పిలతురు. ఈ వస్త్రముతోడ మీరును మీ కుటుంబము వారును నొయింటికి విచ్చేసి నా సర్వస్వమునుఁ గైకొనుఁడు. నేనును నావారును మీకు దాసులమై మీ రిచ్చిన ప్రసాదమును భుజించి పడి యుండెదము.

ప్రవేశము—నిత్యానందబావా

(రాముడు వృద్ధ బ్రాహ్మణ శేషంబున)

నిత్యానందః—అత్యులారా! ఈ ముసలివాడు కూడులేకబట్ట లేక సంకట పడుచుండి, మీ లక్షలు కోట్లువిని గడగడ పడఁడు పుట్టి యీ వస్త్రము మీఁదఁ గన్నువేసి యున్నాఁడు (కబీరుతో) అయ్యా! యోగీశ్వరా! ఈ ముసలి జోగికి నీ వస్త్రము నిచ్చి నీ యింటికిఁ బిలుచుకొని పోయి, పిడికెడ న్నముఁ జెట్టి కాపాడెదవా?

కబీరు—(ఆనందముగ) స్వామీ! ఇది నా వస్త్రము కాదు. మీ యది. నారామునిది. నా రాముడే యిది. (అని వృద్ధుని పైనఁ గప్పి స్తుతించును)

(అనఁబంధము 19)

స్వామీ! ఈ దీనుని గుడిసెకు దయచేయుఁడు. మీ యన్నము సిద్ధముగ నున్నది.

(అని పిలుచుక పోవుచుండ)

విష్వంబర్:—(వృద్ధులతో) స్వామీ! మీరు వృద్ధులు. బహు యు
న్నారు. కబీరు గారి యిల్లు దూరముగ నున్నది. రాత్రి
యైనది. మీ నాహారము కొరకు, దవ్వగఁ బోవు ప్రి
యాస మెందుకు? ఎదుటి గృహంబున నా గురువులు రామ
దీక్షితులున్నారు. దయచేయుడు పోవుదము. ఇచ్చట
నొక్కరి కాహార మిడలేనివా రున్నారనియా తాము శ్రమ
పడ వలయును?

నిత్యానంద:—అయ్యో! నే నొక్కడనై యున్నను, నాది దండి
కుటుంబ మయ్యా—ఈ ముదునలికిఁ జీమల బారులుఁ బోలె పి
ల్లలున్నారు. వారు గడువుల నిండుగ నాహారము లేక
యంగలాల్పు చున్నారు. మీకు నంతటి ధర్మబుద్ధి యుం
డునట్లును, వారికి నాహారము నొసంగుడు. నేను మాత్ర
మీ యోగీశ్వరుని వెంట నితని యింటికి పోయెదను.

(అని కబీరుని దోడ్కొని పయన మగును)

కబీరు }
నిత్యానంద } ఇద్దఱు నడచుచుండ

కుశల:—(లోపలినుండి—యార్తయై “రామా” యనును.)

నిత్యానంద:—(వినినట్లభినయించి) కబీరా? వింటివా? ఎవ్వరో
“రామా” యని దీనారావ మొనరించు చున్నారు. ఈ
ముసలి వాని చెవుల “రామ” యను శబ్దము పడెనే
ని, యాకలి యాయాసము శమించును. వారెవ్వరో యా
వైపునకుఁ బోయి తూతము రమ్ము.

(అని యిద్దఱు నిష్క్రమింతురు)

ద్వితీయాంకము—తృతీయ రంగము.

కుశల:—(ఒక బావియొద్ద నిలుచుండి)

సీ॥ శ్రీరామ నినునమ్మి గారాము నను గొల్చి
 పోరామి గను నన్నుఁ బ్రోవ రార॥
 రారాజ వరతేజ రారాపు నే గంటి
 కారుణ్య మొప్పారఁ గావరార॥
 అరవింద లోచనా! అపనిందఁ గని కుంది
 యెడఁ జెంది వగచు నన్నేల రార ॥
 వైదేహి రమణ నీ పాదంబె శరణంబు
 వేదన నెడబాపి పెనుప రార ॥

గీ॥ బాలఁ బాలింప సురలోక-పాల రార ।
 దీనఁ బోషింప మునిజనా-ధీన రార ।
 ఆర్త భరియింప నానంద-మూర్తి రార ।
 పతితఁ గాపాడఁ బురుషహిత-ప్రణాత రార ॥

పాట. (అనుబంధము 20)

రామచంద్రా! నిన్న శరణుఁ జెంది నాదేహమును నీచరణ
 ములకు నర్పించు దాసను. రామా! రక్షింపుము. (అని బావిలో
 నీకిం దుముకుటకు సిద్ధమగును)

(ప్రవేశము—నిత్యానంద—కబీరు)

నిత్యానంద:—కుమారీ! తాళుము. తాళుము. నిన్ను రక్షించువాఁ
 డా బావిలో లేడు. ఇక్కడ నున్నాడు రమ్మ.

కుశల:—(వెనుకకుఁ దిరిగి చూచి) నన్ను పొరించి పిలుచువా రెవ్వరు?

కబీరు:—అమ్మా! నీ భర్త.

కుశల:—అయ్యా! నేను గవ్యనే? నాకు భర్త యెవ్వడు?

కబీరు:—అమ్మా! జగదభ్యర్త.

కుశల:—(వినయంబున నరుదెంచి, వృద్ధునకు నమస్కరించును)

నిత్యానంద:—కుమారీ! నీ దృఢంబగు ధ్యానమునుండి నిన్ను మేల్కొల్పి రమ్మని పిలచి నీకు శ్రమ యిచ్చినందున కేమి కోరెదవో కోరుము.

కుశల:—స్వామీ! మీ యాశీర్వాదమే నాకుఁ జాలును.

నిత్యా:—దానినే యిచ్చెదను క్కొనుము. “శీఘ్రమేవ వివాహః ప్రాప్తిరస్తు” (అని దీవించును)

కుశల:—స్వామీ! మీ యాశీర్వాదము వ్యర్థము గాదా?

నిత్యా:—ఎందుకు వ్యర్థ మగును?

కుశల:—నాకు వివాహము కాదు.

నిత్యా:—ఎందుకు కాదు?

కుశల:—దేవా! నా కథ వినుఁడు. ఈ పురమున మిగుల ధనవంతుఁడై యుండిన సత్యానంద లాలు బేహరికి, విషయానందుఁడను పుత్రుఁడును, నేనును జనించితిమి. తల్లి యాజ్ఞచే విద్య నభ్యసించుచున్న నా చిన్న తనంబుననే నా పితరులు గతించిరి. నా సోదరుని చెడు జాడనుఁ బరికించి నా తండ్రి తన సర్వస్వము నాకుఁ జెండు నేర్పాటు గావించి యుండెను. విద్య నభ్యసించు చుండిన నేను వివాహము కాక మునుపే రజస్వల నైతిని. నా యన్న విషయా నందుడు నన్నుఁ

గులభిష్టగా నిర్ధరించి గృహ భిష్టము జేసి యున్నాడు. నే నేకాంగిని బ్రహ్మచారినిగఁ జరించుటకుఁ గావుదముల వంచనా దౌర్జన్యములకు భీతిలేదను. వివాహమునకు నాకు నమ్మత మగు నాభుడు లభించుట యరిది యగుటచేత నాత్మగౌరవము లేని బ్రతుకునకన్న నాత్మ హత్యయే యుక్తమని రాహుచంద్రుని నమ్మి ప్రాణత్యాగ మొనరింప సిద్ధునై యున్నదానను. దేవా! ఇట్టి నాకు వివాహ మెట్లగును.

నిత్యా:—ఎట్లగునా? కుమారీ! నీదీక్ష యున్నట్లే యగును. ఊర డిల్లుము. (కబీరునితో) కబీరా! నీకు తెలిసియో తెలియకనో యీ కన్యామణికిఁ గల్యాణ మగునట్లు దీవించితిని. నాదీవన ఫలం బగునట్టి ప్రేమము నీ పీ కన్యయెడఁ బ్రసరింపుము.

కబీరు:—రాముని చిత్తము—(కుశలతో) కాంతామణీ! నీ వెట్టి పురుషుని వరింప నెంచితివో చెప్పుము.

కుశల:—ఆర్యా! రామభక్తి కలిగి, భూతదయా నమరస భావంబులు నమకూడిన ధర్మాత్ముని నేను పరిణయింప నిర్ణయించి యున్నదానను.

కబీరు:—మానినీ మణీ! నీవు జేహణికులపు కన్యకవు. నీవు నిర్ణయించిన గూఢములు గల పురుషుని యొక్క కలమును నీవు ఎరికించెదవా లేదా?

కుశల:—పురుషుల మ్రంగవా! దేహభిమానము లేని నాకు గుఱమే లేదు. గుణము లేని కల మెందుకు?

నిత్యా:—పుత్రీ! నిక్క మాడితివి. (కబీరునిజూచి) ఇతఁడు నామధుక్తుడు. నీవు నుడివిన గూఢములు గల కబీరు డితఁడు—ఇతనిని నీవు పెండ్లియాడ నొడంబడెదవా?

కుశల:— (నంబరముతో) స్వామీ! ఇతడు కబీరు మహాత్ముడా?
దురిత చరిత నని దూరు గాంచిన నాయొక్క కోరము నీ పు
రుష వరుడు పరిగ్రహించునా?

నిత్యా:— సందనా! ఇతనిని నీవు వేడితి వేని నీ సందియము బాసి
పోవును.

కుశల:— కం॥ శ్రీరాముని గరుణముచే
నిరేయి కబీర నిన్ను నింకెన లార్క
గారామునఁ బెండ్లాడగఁ
బోరామిని గొంచుదాన-బోవుము దీనక ॥

పాట. (అను బంధము 21.)

నిత్యా:— కబీరా! నీవు బ్రహ్మచర్యను గంటివి గదా? ఇక గృహ
స్థుడవు కావలయు ననియు, నీ కుశలా కన్యనే చేపట్ట వల
యు ననియు నా కభిలాష కలదు. నీ వేమందువు?

కబీరు:— శా॥ స్వామీ రాముడు నీవెయంచు మిగులక
సంతోషి నై యుండఁగా

నీమాటక జవదాటి వేటు పలుకుల్
నే నాడి కీకెంతునా?

ప్రేమం బెంతయొ డెదమందుఁ దనక
వేడ్కార నీ విచ్చు యీ

వామాంక హరిసత్య మంచుఁ గొని నే
బాలింతు నా పత్నిగక ॥

(అని విముక్త భింకుడు)

నిత్యా:— కుమారా! నేటి నుండి నీవు “రాంకబీ” రనియు యీ
కుశలా దేవి ఖుషాల్ బీ యనియుఁ బరచుచు, మీ రిరువురు

ను లోక సంగ్రహ కార్యముల నొనరింపుడు. ఖాతా శుభా
మహా గాత.

ప్రకాశము — దేవతా పురుషులు పుష్ప హాసములతో

పాట, ఆశీర్వాద గీతము (అనుబంధము 21 (a))

ద్వితీయాంకము — చతుర్థ రంగము.

త మార్ యి ల్లు .

ప్రకాశము — కబీరు — ఖుషారీ — నిత్యానంద (వత్త్రము కప్పకొని)

తమార్:— (మొదట కబీరును మార్తము జూచి) కబీరా? ఎంత
ద్రవ్యము దెచ్చితివి? (అని నిత్యానంద కుశలలను జూచి)
వీ రెవ్వరురా? ఈ వ...త్త్ర...ము...

కబీరు:—బాబా! నిమ్మింపుము. ఆతుర మెందుకు?

తమార్:—(నిత్యానందుని ముఁద నున్న వత్త్రము నెగా దిగ కూ
చి గొనుట చుండును.)

కబీరు:—అమ్మా! ఇటురమ్ము.

ప్రకాశము — హరీచి.

హరీం:—ఏమి నాయనా! ఎలచితివి?

కబీరు:—అమ్మా! ఈ సత్పురుషులు మిగుల నాకలిగి గొని యున్న
వారు. వీరికి నాహారము దొలుత నిమ్ము.

హరీం:— (కుశలను జూచును.)

నిత్యా:—హరీం మారా! ఈ చేడియ నీ కోడలు. ఈమె పేరు ఖ
షారీ చి.

ఋషాల్:—(హలీంకు మొక్కును)

నిత్యా:—అమ్మా? నా కన్నముఁ దెట్టుము.

హలీం:—(కబీరునితో) కబీరా! కొయ్యఁ గూరనుఁ దినుపించుటకు కామ భేనువును దెచ్చితి వేమిరా? (నిత్యానందుతో) స్వామీ! మీ రిచ్చిన యన్నమును మీరే భుజింపఁ గోరితిరా? మా పుణ్యము (ఋషాలుతో) కోడలా! నీ మామకు నమ స్కరించి వచ్చి లోన గదియం దుండు ఫలముల నీ పుణ్య పురుషుల కిచ్చి సత్కరింపుము.

ఋషాల్:—(తమాల్ కు మొక్కును)

తమాల్:—(నెత్తి నెత్తి కొట్టు కొనుచు, గొణగును)

ఋషాల్:—(నిత్యానందునితో) స్వామీ! ఈ పీఠమునఁ గూర్చు నుండు నేను బావికి బోయి పరిశుద్ధ జలమును దెచ్చెదను.

నిత్యా:—కుమారీ! ఆ బావి తప్ప వచ్చితివి. ఈ బావిలోఁ బడ కుము. ఇదోమ.

ఋషాల్:—స్వామీ! సంసార సముద్రములోనే మీరు నన్నుఁ బడఁ ద్రోసి యుండగా బావికి నేను భయం పడుదునా? బావి నీళ్ళ నన్ను ముంచఁ గలవా?

నిత్యా:—కుమారీ! నీమామ యొక్క క్రోధ సముద్రములో మన విద్యుతును మునుఁగు నట్లున్నది. నాకు నాకలి మిక్కుట మైనది. యాహార మిడుదువు రమ్మ పోవుదము.

(నిత్యానంద — ఋషాలులు — లోనికిఁ బోయెను)

తమాల్:—(భార్యతో) హలీం! ఇటురమ్మ (అని హలీంను వేరుగా ముందునకుఁ దెచ్చి) హలీం! చూచితివా! ఆ ముసలి వాడు నా వత్తమును గప్పకొని యుండునది? ఆ కిల్ల నీ

ముసలి కోకిలెచ్చి దానితోఁ గోడంట్రకముఁ జేయించునోట. కూటికి యేడ్చు నాకు గోడలాక్కంటే తక్కువైయుండెను. ఆ ముదుకడు నా ముదితయుఁ గదిలోనికిఁ దిండికిఁ బోయిరి. నీవు పోయి వెలుపల నుండి గదికిఁ బాఠము వేయుము. తర్వాత చేయవలసిన పని నేను జేసెదను. ప్రసాదము— హెచ్చరిక— నా వత్తము భద్రము. తెలిసినా?

హలీం:—(నవ్వుకొనుచుఁ బోవును)

తమాల్:—(కబీరుని జెయ్యి పట్టి కోపముతోఁ బండ్లు కొఱుకుచు) కబీరా! ప్రాద్దనఁ బోయిన వాడవు నరీ. పొగొడ్డుకు వచ్చి నాడవు. అప్పు మని యిచ్చిన నా వత్తము నా ముసలి వాడు కప్పకొని యున్నాడు. వెంట నొక పిల్లను దెచ్చి యున్నాడు. నీ చేతు లుత్తవిగ నున్నవి. ఏమిరా, యీ కథ యంతా?

కబీరు:—జనకా! నీ విచ్చిన వస్త్రము నంగడి వీధి యందు విక్రయింపఁ జూపు చుంటిని. ఈ పుణ్య పురుషుడు వస్త్రము నిమ్మని యడిగెను. ఇచ్చితిని. ఆహారము నడిగెను. ఇంటికి రమ్మని తోడితెచ్చు చుంటిని. దారియందు రాముఁ డా న నితకును నాకును బెద్దఁ జేసెను మువ్వరము గలిసి యింటికి వచ్చితిమి. ఇదియే కథ.

తమాల్:—నీ తలకాయ కథ. కూటికి లేక వచ్చి కూటికి సిద్ధమై యుండగాఁ దానకర్ణుడ వనుకొని కొంతసేయుఁ దానముఁ జేసి ముగ్గురిని నలుగురుగ నొనర్చి, యింటి నిండుగఁ బిల్లలను జేసి, నా ప్రాణములఁ దీయ వలెనని యీ పిల్లను దెచ్చితివా? మొట్ట మొదట ఆ ఘనలివాడు కప్పకొని యుండు నా వస్త్రమును ముసక కిప్పింపుము.

కవీరు:—తండ్రి! నేను భర్తాప హరణముఁ జేయును.

తమాల్:—టీ! నావిత్తమును ధర్తము చేయుటకు నీ వెవ్వడ వురా?

కవీరు —జనకా! అది నీది కాదు నాది కాదు. ఆ రామునిది.

తమాల్:—కవీరా! కడుపులు కాలు నష్టము నీ వేదాంతము నా కుఁ జెప్పకుము. ఇది నా యిల్లు; అది నా వత్తము నీవు మూ ఘట యెదుట పాడు సిచ్చి పాట లున్నవే. “ఘట నహి ణేరా” “ఘటనహి మేరా” “కాణజేటా” “కోణబాపె” యిరవ్వియు విఘటకే చెల్లును కాని నా ముందర పనికిరా వ. నీ రాముడ కాదు. ఆ కాల రుద్రుడై పక్షిసను నా వత్తమును నేను విడువను.

(అని భార్యను బిలుచున) హలీ! ఇటురమ్మ.

ప్రవేశము హలీం.

తమాల్ —హలీ! నది తానముఁ గీసి, మా ముమికిని, వత్తమున- పిల్లను పట్టుకొని రమ్ము.

హలీం —(రచ్చియఁ జూపున)

కవీరు —నాయనా!

తమాల్:—నీవు నోరు తెరిచితే వేని, నేను గొంతు విసుకుకొని వాగ్విణము విడిచెదను. నీ పూరి కుండుము.

పునః ప్రవేశము హలీం.

హలీం—నాథా! గదిలో బ్రాహ్మణుడు లేడు.

తమాల్:—వత్తము?

హలీం:—అదియును లేదు.

తమాల్:—పిల్ల?

హలీం:—ఉన్నది. ఇదిగో (అని ఖుషాలును చూపును)

తమూల్:—(ఎడ యెడ మోడుకొని) కబీరా! నా కొంప గాల్చి
తివి కడరా! ఓ పిల్లా! నీ పెండ్లి రాముడు చేసెనని యీ
హరాముడు. కూసెను. వీని పెండ్లిని నేను చేసెదను చూ
డుము (అని కట్టెతో గొట్టె బోవును)

ఖుషాల్:—(అడ్డగించి) తండ్రీ! ఈ యూరు నందంతట యోగి
యనిపించు కొనిన మహాత్ములకు నీవు బలకుండవై, మూ
ర్ఖులగు నా యట్టి వానికి బుద్ధి గలపుట మాని, కోర్కె
మానస్కుడవై యేల ఇంతటి మోహమున మునిగి
యున్నాడవు. ఆ గ్రాహ్యుని శ్రేష్ఠుడు మన కన్నులకు
గానరాక మాయమై యుండునది కాంచియును నీ మోహ
ము మాయక యున్నదే? నీవెంత కంపమొంది చుమకు
లాడినను నీ చేత నే మగును?

ఇ॥ కాకా మానదు రామునాథ సుతుని

గాంచి దండిచిర

కాకా మానదు వైచ నేమనము నీ

కావ్య మోతేచిర

కాకా మానదు నీ వికల్ప కృతే

గానన్న ధిక్కారము

చీకాకు విడనాడి భక్తిరసర

శ్రీరాము పార్థివుమా॥

తండ్రీ! మన కడుపుల కన్నము జెట్టి కాపాడు నది యా
వత్తమేనా?

చుక్కగీతము.

1. ఎవ్వరి వత్తము యెట్లరు దెంచెనో యెందుల కేగెనో కను

గొనవె?

బువ్వకు వ్యాకుల మొందుచు నూరకపుత్తుని హింసకు

గడ గెడవె!

2. జేనెకు కడుపుకు చేయును బగలును—చింతకు పాతై పొగుల

కుమూ

మానుము తిండి) మూర్ఖపథంబును—మాయకు లోనై వగ

వకుమూ

పేర్ బాలియకా మూపై గులాం

లోక్కయినానూ లోకు జోపై హారాం

హాజిర్ హుదాతాతే రామాలిక్ ఖదాతా అలా

అల్లాహ్‌పతి సేరా అక్కలోకి ధరో చలా?

తిండి) ఇళమీర నీ వేమియు పని జేయ వలదు కష్ట

పడ నలరు. నెమ్మదిగఁ గూర్చుని వైవధ్యానముఁ చేయు చుండు

ము. నేను పాటుపడి నీ కన్నముఁ జెట్టెదన.

రిమాల్:—నీవు నాకు వాత పెట్టకున్నఁ జాలును. నీకు పొట్టకెటి

గి నప్పుడు నా పొట్టగతి చేమగు ననుకొంటివి? నీపాటు,

గీటు పడి, నా నోట నేమి పడునో తెలుసునా? ఓ శిల్లా!

నీవు నోరు మూసుకొని యూరకుండుము. నీవు నా కడ్డ

ము రాకుము. ఈ మొద్దుకుంక పదే పదే యిట్టి కెద్ద గా

డిన చేష్టలు చేయకుండ, వీనికి నేను బుద్ధి కలుపెదను.

(అని కబీరునిఁ గొట్టుటకు సిద్ధపడును)

(ప్రకేకము—శ్రీరాముడు బాజుడై వత్తముతోడ.)

రాముడు:—రిమాల్ (అని పిలుచును)

తమాల్:—స్వప్నము నన్ను పిలచునది? (అని తిరిగి చూచును)

రాముడు:—ఇదీగో! నీవత్తము (అని చూపి కబీరున కడ్డము నిలచును)

తమాల్:—(తీర్చుకొని రామునకు నమస్కరించును)

(అనుబాధము 21)

ఖుషాల్ —హరితి (వెలిగించి వాడును.)

(అనుబాధము 22)

శ్రీ

“రాంకబీర్” నాటకము

తృతీయాంకము—ప్రథమరంగము

వీధిలో

(ప్రవేశము: ఇమాం, కమాల్ సాబు, సర్వర్ సాబు)

కమాల్ సాబు:—ఇమాంసాహేబ్! కబీరుడు మహమ్మదీయుడై యుండి ముస్లిమ్ సమాజులను వదలి హిందువులవలె రామ భజన చేయుచున్నాడు. వీధుల వెంబడి పాడుచు మహమ్మదీయులను హిందువులను గలిపి చూపించు చున్నాడు. వానిపాటలను మీరు వింటిరా లేదా? “అల్లా అల్లా కహాలె మరగయ మల్లా! పాగ్ మె డబ్ డబ్ మరగయ బొవ్వుక్ షత్తర్ బద్ కె మరగయా జంగం!” అట. వాని గర్వము నణగఁదొక్కు వారే లేకున్నారే? ఊరు, కేరు, కులం, బలం, లేని స్త్రీ బెడ్లాకి కొడుకున గని యున్నాడు. ఆకొడుకునకు “కమాల్” అని నాపేరే పెట్టినాడు. ఇంతగా మనలను వెక్కిరించు దుష్టని నేమి చేయక మీరేల యూరకున్నారు?

ఇమాం:—కమాల్ సాబ్! నే నేమి చేతును. ఆనాడు కబీరుడు గోవును పులిగా కేసి నప్పటి నుండి మహమ్మదీయులు కబీ

రుసకుఁ జేదరి వానిని గారవిండుచున్నారు. హిందువులు సహితము లోలోపలనే నిందించెదరు. కాని వాని నేమియు చేయజాల కున్నారు.

కమాలసా:—మీరు బాదుషాతో ఫిర్యాది చేయక పాతీలేని మన మతము వారికి మిగుల హాని కలుగును.

ఇమాం:—అకథయు ముగిసినది. బాదుషా సహితము భయముచేతనో గౌరవము చేతనో కబీరు నాదరించు చున్నాడు.

కమాలసా:—ఇమాంసాబ్! రాజు మొదలుకొని రం శక్తి నజకు సందఱును కబీరునకు భయపడెదా? కబీరుఁడెవ్వఁడని భయపడెదా? ఇదేమి యాగడియ?

సర్వర్:—కమాలసాబ్! కబీరుఁ డెవ్వఁడని భయపడకున్న నొక్కనికి మాత్రము భయపడి తీరినలయును.

కమాల:—సర్వర్ సాబు-ఎవ్వఁడు వాఁడు!

సర్వర్:—ఏ మహమ్మదిగాని చంపి నెంచెనేని, మొక్కి నోటి మాట తోడినే తిట్టి చ పుచ్చి మిచ్చనాలుకి భుజంగ జీశి కబీరుఁడు ధీఁడెనినే వలయును.

కమాలసా:—నిజము. నిజము. ఇది ఘోర నిర్భయము.

మాల్వీ:—కమాలసాబ్! ఇది కష్టమైన కార్యము. భుజంగశి? మహమ్మదీయ ద్వేషి. అందులో ధనము నియ్యక దే తిట్టి చంపడు. ఆ కాఫిర్ హాగాం జుదాతో మన మెట్లు మాట్లాడవలయును? వాఁడడిగిన ద్రవ్యమునెవ్వఁడెవ్వ నలయును?

కమాలసా:—వాఁడడుగు ద్రవ్యమును నే నిచ్చెదను.

సర్వర్:—నేను భుజంగునితో మాటలాడి కుదిరించెదను.

కమారీ:—అట్లయిన రమ్మ పోవుదము.

సర్వర్:—మాల్వీసాహేబ్! లేవు సాయింతిలోపల కబీరుడు చచ్చెనని నమ్మి కబరస్తాన్ లో గుంతఁ దొవ్వింపుము.

(అడఁగు విష్కమింగురు.)

ప్రవేశము—భుజంగజోగి—సర్వర్ తో.

భుజంగి:—(యోచనతో) క్యావఱూహూగా? అబ్ మేరా క లేనా ఉజ్ జా రహా హై. అవుర్ దిల్ ధడక్ రహా హై (సర్వర్ తో) అబ్! ఇన్ వక్ త్ ముర్కుఘోజో. కల్ హమారా ఖాల్ దేవ్ కా హుకుం బజాలాతాహం.

సర్వర్:—భుజంగి మహారాజ్! అబ్ కం, ఏక్ దం, బుజ్ దిల్ హూగయా? అవుర్ కిన్ వాస్తై డర్ గయా?

భుజంగి:—(కోపమున) క్యాబోలా? మేలేకు డర్ పుర్ బోల్తా? అబ్ శేర హాత్ కు దానత్ దేతాహైక్యా?

సర్వర్:—మహారాజ్! మేరా, కుసూర్ మాఫ్ కరో తేగా ఖషగి దఫాకరో. ఉన్ తరఫ్ నజర్ ఫర్ మా లియే యో ఉన్ గలీ మేసి కబీర్ ఆ రహాహై. అబ్ రహ్న హుషియార్.

భుజంగి:—శూహూహాచ్ తయూర్. మై రహ్న హుంహుషియార్.

సర్వర్:—హ్ వైసీ తయూర్.

భుజంగి:—శూకియా ర్ కరార్.

సర్వర్:—కాంచలాచ్. సైసాలేవ్.

భుజంగి:—హత్ మే లాచ్. కాంకె లేవ్.

సర్వర్:—మైదేతా నహిక్యా?

భుజంగి:—మై కర్తా నహిక్యా?

సర్వర్:—కరో.

భుజంగ:—ధరో.

సర్వర్:—అబ్ లేవ్ ఎక్ హజార్.

భుజంగ:—సబ్ డేవ్ దో హజార్.

సర్వర్:—సహిలా ఏక్. బాద్ ఏక్.

భుజంగ— ఏ సహి శీక్. పూరా డేవ్ సర్న, జావ్

సర్వర్:—(జేబునుండి రెండు కాగితములు తీసి యిచ్చును)

భుజంగ:—(కాగితములు చూచి) ఐ సీ కాగజ్ హంతు గలిజ్

సర్వర్:—ఏహీ నాషీత్ అవుర హా జాయిత్.

భుజంగ:—సలావ్ తేరా కాగజ్ అంగాయ్. దిలావ్ దో హజార్
అష్రఫీ యోన్నే

సర్వర్:—మత్ డరో, యోగిరాత్.

భుజంగ:—నక్ద్ ధరో దగల్ బాత్.

సర్వర్:—అచ్చా (అని లోనికిపోయి రెండు సుదురు ధనము తెచ్చి
యిచ్చును)

భుజంగ:—(పుచ్చుకొని పరీక్షింపబడి) అబ్ దిఖాత్ కిధర్
హై కబీర్?

సర్వర్:—దేఖో భుజంగ్. కూచే మే ఉధర్.

భుజంగ:—(కోపముతో) అలే లధంగ్! యోగీకు మాపు కాంతా
భుజంగ్? ఖై! బజ్జేగా తేరా రంగ్. పైర్ పీచ్చే మేరా
పతంగ్.

(అందఱు ప్రక్కన నిలిచిరి)

ప్రవేశము. కవీరు

కవీరు

(అనుబంధము 24)

ప్రవేశము—భుజంగజోగి

భుజంగ:—(కబీరుని సమీపించి)

కబీరా! నీవు పాదుచుండునది మఱలఁ బాడుము నాకు వి
స నవీక్ష గలిగియున్నది

కబీరు:—(పాడును. ప్రవేశము—సర్వర్ మహమ్మదీయులు)

భుజంగ:—కబీరా! నీకు నాభయము కూడ లేదా! నే నెవ్వడై
నది నీకుఁ దెలుసునా?

కబీరు:—తెలుసును నే నే నీకు భయపడ వలెను?

భుజంగ:—అహ! నీకింత పొగరా?

కబీరు:—నాదరా! పొగ రిన్న నేమి!

భుజంగ:—నా మాటను లక్ష్య పెట్టక యుండునదే నీ పొగరు.

కబీరు:—యోగిరాక్ష! నా రాముని మాటఁ దప్ప నేను మఱియె
వ్వరి మాటను బాటింపను.

భుజంగ:—నీ రామునిది యెట్టి మాట?

కబీరు:—భుజంగ సాదరునకు బుద్ధి గఱప వలయుననునదే నా
రాముని మాట.

భుజంగ:—మొదట నీ రామునికే నేను బుద్ధి కఱపెదను. ఏడే ని
రాముడు చూపుము?

కబీరు:—నీ యెదుటనే యున్నవాడు.

భుజంగ:—ఏడే చూపుము.

కబీరు:—నీకుఁ గండ్లు లేకున్న నే నెట్లు చూపుదును?

భుజంగ:—కబీరా! కడగండ్ల మారీ! నాకుఁ గండ్లు లేవా?

కబీరు:—ఉన్నవి కాని అవి గుడ్డి కండ్లు.

భుజంగ:—అట్లయిన నీ మంచి కడలు బీకి నేను పెట్టుకొందును
కబీరు:—అవశ్యము కానిమ్ము.

“వోదీదోమె యేక్ దీదా...”

“వోదీదాభి నాదీదాచా”

“ఉస్ దీదామెభీ యేక్ దీదా-సి-”

“వోదాదీదాయక ఇలెహాక్ తక్ సిథా...”

భుజంగ:—అట్లనా? (అని కబీరుని తాళిబొమ్మలు కాళ్ళు తడబడ) ఎవ్వగురా నన్ను వెరుక కీప్పుచున్నాను? (అని కూలబడి) ఓరీ! నీ షర్టీ కంక్లెల ఏయవలెన? నీ ప్రాణము నేతిసేద ను (అని కోపమున) దుగ్గానా! నీకు విరాళ కాలము న మీపించి యున్నది.

కబీరు —రాకు కాదు.

భుజంగ:—కుప్తా! నీ వినికి బ్రతుకవు. చావుకు సిద్ధము కమ్ము!
ఓరీ! చందాలా!

పతింగ:—రాయనా: రాం కబీరును చాచు నిట్టకుము.

భుజంగ:—ఓల్లకుంకా! ఏల నష్టగించెదవురా! నీచావు కాని.
(అనగనే)

పతింగ:—(కిందకి బడిచచ్చును. సర్వరువచ్చి)

సర్వరు —భుజంగ! కాని—కాని.

భుజంగ:—(పండ్లు కొరికి) ఏమికాని? నీ చావు కాని.

సర్వరు —(పడి చచ్చును)

(మహమ్మదీయులు పరు విడుదురు.)

భుజంగ:—(కబీరుని జూచి) ఓరీ! పాపీ! నా తోడనే నా కొడుకు తిట్టించి చంపితివి గదా! బాల ఘోరకా! నిన్ను జూర

క విడుతునా? నీవును చచ్చి నీజుకమ్ము (అని తిట్టును)
కబీరు—(ధ్యానము చేయుచు పాడుచు నవ్వవలెడగా)

భుజంగ:—ఓరీ! ఇంకను నీవు చావలేదా?

కబీరు:—హదరా! వినాశము లేని యాత్మ మెట్లు చచ్చున? చం
పువాఁ డెవ్వఁడు? ఛాండ్ దో తేరా ఇకీదాం అగ్వాని-
బాకోలో ఆస్మ హాన్ ముదాగ గైర్ ఛాని.

భుజంగ:—ఓరీ చావుము.

కబీరు:—రామా కావుము.

భుజంగ:—ఓరీ! చావుము.

కబీరు:—రామా! కావుముఅని పాడుచుండున)

భుజంగ:—సరిగా! నీవు చచ్చిపడక నచ్చి పాడు చున్నాడవా?
(అని విస్మయ మొంది జేబులోనున్న యద్దమును వెలికిఁ దీసి
నాలుకిన జూచుకొని దుఃఖముచే) అయ్యో నామచ్చ
దేర్చిఁడా! నా నాలుకను నిడచి యెక్కడికిఁ బోయితివి?
నా కుమారుని నాతో చంపించి పోవలె ననుకొని యిన్ని ది
నము లూటివా? పుత్రుఁడు లేని నా బంధు కింకెందుకు?

కబీరు:—పాట (అనబాధము 24)

భుజంగ:—(కబీరుని బావముల మీదఁ బడి) రాంకబీరు గారు!
మీరాముని నేను ధిక్కరించి చెడిపోతిని. మేరలేని నరహ
త్యలను జేసిన యాశ్రూర కర్ముని గరుణతో రక్షింపు
ము. మీరాముని వేడి నాకుఁ బుత్రిదానము నొసంగుము.
(అని మొక్కున)

కబీరు:—భుజంగా! నీవు దుఃఖంపకుము. దీన రక్షకుని శరణుఁ
జెంది నప్పుడేమి కాఁజాలదు? భాయ! ఇంకను నీ యభి

మానమును నీవు మానలేదే? నీ కుమారుని క్షేమము మా త్రోవ పరికించితివి కాని నీవు మృందించిన యా మహ్మదీ య సోదరుని లక్షింపక పోతివి. ఇక ముందైనను తెలివి గలిగి మనుము. ఈ సోదరు లందఱు నివ్రించు చున్నారు. నేనువారిని హెచ్చు రించెదను (అని పోయి రామధ్యాన ము జేసి) రామా వీరిని నా వెంటఁ బంపుము)

పతంగ్ { (లేచి) రాం. రాం.
సర్వ్ {

కబీరు:—(పాడుచుఁ బోవును)

పతంగ్ { (కబీరుని వెంటఁ బోనుడగు)
సర్వ్ {

(అనుబంధము 25)

తృతీ యాకము—ద్వితీయ రంగము.

కబీరుని యిల్లు

పాత్రీయులు—కమార్—(శిష్యాధ్యాయుడు; విద్యా సాగర్.)

విద్యా:—కమార్! నీకు విద్య నేర్ప నలయునని నీ తాత నిన్ను నా చేతి కప్పించి నాడే? ఇంత పెద్దవాడవై యుండి యు నీ వేమియుఁ చేదువలేదు కదరా?

కమార్:—గురు మహారాజ్! నేనేమి చేదువ వలెను?

విద్యా:—నేను చెప్పనట్టి గ్రంథములను నీవు చేదువ వలెను.

కమార్:—గురుజీ! నేను కోరినది మీరు నాకు నేర్పవలెను.

విద్యా:—నీవేమి కోరెదవు?

కమాల్:—గురు మహారాజ్! దేనిని దెలుసుకొని నట్లయిన మి
గిలిన విషయము లన్నియు తెలుసునో, నాకు దానిని నేర్ప
వలయును.

విద్యా:—నీవు మొదట వ్రాత చదువు నేర్పుకొనుము.

కమాల్:—గురుజీ! వర్ణము మొదలూ? లేక, శబ్దము మొద
లూ? చెప్పఁడు?

విద్యా:—ఓీ! అధిక ప్రసంగి వైన నీకుఁ జదువెందుకు? గురువెం
గుకు?

కమాల్:—గురు వెన్వఁడు? శిష్యుఁ డెన్వఁడు? గురుధర్మ మేది?
శిష్యధర్మ మేది? నాకుఁ దెలుపుఁడు.

విద్యా:—ఓీ! కమాల్! నీ వాచారత్వము వదలి, నేను చెప్పిన
ట్టి గ్రంథములను నీవు చదువ వలయును.

కమాల్:—గురుజీ! గ్రంథములు చదివిన నేమి ఫలము గలుగునో?

విద్యా:—చదివిన వానికి జ్ఞానము కలుగును.

కమాల్:—అట్టి జ్ఞానము కలుగున?

విద్యా:—అట్లే జ్ఞానము.

కమాల్:—అట్లే యనిన నేమి?

విద్యా:—అట్లేయనిన పరమాత్మ - దేవుఁడు, మీరు అట్లాయం
దును.

కమాల్:—గురుజీ! అట్లేజ్ఞాన మనిన నేమి?

విద్యా:—దేవుని దెలుసుకొను నదియే అట్లేజ్ఞానము.

కమాల్.—గురు మహారాజ్! మీరు దేవుని చెలుసుకొని యున్నారా?

విద్యా:—తెలుసుకొని నందుననే నీకు విద్య నేర్వను వచ్చి యున్నాడను.

కమాల్:—గురుజీ! దేవు డెట్లువును? ఎక్కడ నున్నాడు? మీరెట్లు చూచితిరి? చెప్పుడు.

విద్యా:—ఓహో! నీతోడ నే నెక్కుడు మాటల నాడను. నీ నవిధేయుడ వని యిప్పుడే తెలుసు కొంటిని కాని, దేవుని చెలుసుకొను సంతటి జ్ఞానము నా కింకను గలుగ లేదు.

కమాల్:—గురుజీ! మీ రెన్నియో గ్రంథములు జదివి యుండినను మీ కాత్మ జ్ఞానము గలుగలేదే? అట్టి గ్రంథ ములను నన్నేల చదువు మని చెప్పుచున్నాడు?

విద్యా:—(కోపము మింగి) చదువగా చదువగా నాత్మ జ్ఞానము కలుగును.

కమాల్:—గురుజీ! గ్రంథములు జదువక పోయిన నాత్మజ్ఞానము కలుగదా?

విద్యా:—ఎన్నటికిని గలుగదు.

కమాల్:—గురుజీ! ఇది వినుడు.

క॥ బిరబిర వేద పురాణము |

సర సర శాస్త్రంబులెల్ల జదివిన నేమా?

హరికృష్ణ బడయక నీకుకా |

దరిమా యెందును నిజమగు తత్వము దెలియక॥

కీడా ఛాత్త గ్రింథ్ తమాం |

మూఢా ఛత్త గ్రింథ్ తమాం |

ఉస్కు న మిలేగా భానా ।
 ఇస్కు నమిలేగా గ్యాన ॥
 అంధకు, రోషా దూర్ ।
 గ్రంధీకు, భగవాన్ దూర్ ॥

విద్యా:—టీ! ఈ సిద్ధాంతము నీ కెవ్వరు చెప్పిరా?

కమార్:—నా గురువు చెప్పెను.

విద్యా:—నీ గురువు? నే నెప్పుడు చెప్పితిని?

కమార్:—గురుజీ! గ్రంథములు జదివిన వారి తెలివి యింత
 నే గదా యుండునది?

విద్యా:—టీ! కమార్! నీ యధిక ప్రసంగపు ప్రశ్నలకు నేను
 ప్రత్యుత్తరముల నిచ్చినది నాకుఁ దెలివి లెక్కవయే. ఇం
 క నీ వాచాలత్వముఁ జాలించి, కాగితము కలము తీసు
 కొని నచ్చి శ్రమముగా నేను చెప్పినది వ్రాసి పఠింపుము.

కమార్:—గురుజీ! వ్రాయుటకుఁ గావలసిన సామగ్రి లన్నియు
 నా యొద్దనే యున్నవి.

విద్యా:—ఉండిన, వానినిఁ జేతి కందు కొనుము.

కమార్:—గురుజీ: అవి చేతికి రావు.

విద్యా:—ఘంఠా! ఎట్టివిరా యవి?

కమార్:—

వృత్తశీలము. 1. విమల బుద్ధియే యగు కాగితము.

విభుల పేరిమమే యగు గలము ।

మమకారంబును మాడ్చిన మసేయే,

సమముగ ప్రాసెడు సాధనము

2. గురురాజా! నీ వెఱిగిన దానిని,
యెఱుంగని దానిని యరసితిని ।

పరతత్వం జెదియగునో నామదిఁ
బరికించిన సిఠిఁ దెలిసితిని ॥

పాట:- (అనుబంధము. 26)

గురుజీ! నాబుద్ధిమీ కాగితము. ప్రేమ కలము. మమకార
మునుఁ గాల్చి నది మసి. వీక్షతో మీకు చెప్పనది, చె
ప్పకుండునది, చెప్పలేనిది, యంతయు మనస్సున వ్రాసి
నాడన.

విద్యా:—నీ తలకాయ వ్రాత! యేమి వ్రాసి నాడవురా?

కమాల:—ఆ యాత్మకే తెలుసును.

విద్యా —ఓరీ! “ఆత్మ” “ఆత్మ” యని కూస్తెదవు. నీ కేమి తెలు
సునురా ఆత్మ విచారము!

కమాల:—గురు మహారాజ్! కోపము మాని, శాంతిముగ వినఁ
డు. నాకుఁ దెలిసిన దానినే చెప్పెదను.

సీ॥ ఆకారమును లేక నాలయంబును లేక

నన్నిటఁ దానుండి యాత్మవెలయు

పరమాత్మ స్త్రీ కాదు పురుషు డంతకు గాదు.

తనరు నిత్యానంద తత్వమగును ।

పిలువ నామమే లేదు కలవు నామము లెన్న

భక్తు లిచ్చెడు పేరఁ బరగుఁ నతడు

రామ శంకర బుద్ధ రహిమాను క్రొస్తని,

పిలువరా మానవుల్ బలువి ధాలి?

గీ॥ ఆశ్చర్యమందె పుట్టి మనుజు లైన మనము
 పీఠి నెడబాసి క్షేపించి జాతు లెంచి
 మంద బుద్ధులై సద్విద్య బొందలేక
 కన్న లుండియుఁ దొడ్డినే కానలేమి?

గురు మహారాజ్! నా సద్గురుడు, నన్ను సృష్టించిన వాఁడీ
 విద్యను గఱపి యున్నాఁడు. ఇదియును గాక విద్వాంసుఁ
 డగు వాఁడు పరమాత్మను బూజించు విధానమును గూడ
 తెలిపి యున్నాఁడు వినుఁడు.

వృత్త గీతము:

1 అహింసయే ప్రథమగు బుష్పము
 నర్పిపుము శ్రీ రామునకు
 ఆపల నిగ్రహ పుష్పము రెండుగ
 నర్పిపుము రఘురామునకు ॥

2 మోదముతో శమతపముల నొసగుము
 మూడన నార్చన పుష్పములకొ ॥
 ఐదుగ దానం బాతుగ దయయు
 నందపు పుష్పము లివ్వసలెక ॥

3 భవ్యజ్ఞానము సప్తమ పుష్పము
 భాన సుద్ధియగు నష్టమము ॥

దివ్యానందమే యాత్మజ్ఞానము—దివ్యా నందమే మోక్ష ప
 దంబని—తెలియుచుఁ జేయుమ యర్చనము॥

గురు మహారాజ్! దీని కంటెను మీ శేషైన సభికంబుగ జ్ఞానోప
 దేశంబు జేయ నెంచిన ననుగ్రహింపుఁడు. నేను బరిగ్ర

హింపను సిద్ధుడుగ నున్న వాడను.

ఉపా:—కమాల్ మహాత్మా! నీవు గోలవగుఁ బాలుడ వనుకొని నేను బేలుపడి డిల్లముగు నుడుల నాడితిని. నీ శుజ్ఞానంబు న నా యజ్ఞానాంధ కారము దూరమై నీ పుణ్యంబున నేను ధన్యుడ నైతిని. నీవు సత్య స్వరూపుడవు. కావుననే కవీరు మహాత్మునకుఁ బుత్రుడ వైతివి. నేను నీకు గురువు నగుదు నని గర్వించి యొనరించిన యపరాధంబును మ్మించి నన్ను రక్షింపుము. దివ్య పురుషా! నీవే నాకు గురువు. (అని నమస్కరించును)

కమాల్:—మహారాజ్! కోర్ గురు? కోర్ చేలా?

ఏకో గురు హంసబ్ చేలే!

పాట. (అనుబంధము 27)

తృతీ యాంకము—తృతీయ రంగము.

ప్రవేశము—కవీరు—కమాల్.

కవీరు }
కమాల్ } ఇద్దఱు పాడుదురు. (అనుబంధము 23)

కవీరు:—కుమారా! కమాల్! మన రాముడు నేడు కడు కఠినమైన పరీక్ష చేయ నున్నవాడు. మన యొక్క యతిధులను సత్కరించుట కొఱకు వలసిన పదార్థముల నీ షహబుద్దీన్ యింటి నుండి దొంగలించుటకు సమకట్టి నిన్ను తోడి తెచ్చి నాడను.

కమాల్:—జనకా! భక్త సరాధీనడగు రాముడు మనము యా

చించిన దాని నొసంగుటకు బీక్తుడై యుండగఁ జూర్య కృత్యము నేలఁ జేయ వలయును? సంకట కాలము నందు భక్తుల దీనాలాపముల నాలకించి, యర మణమున శ్రీహరి వారి కోర్కెల నీడెర్చి రక్షింప లేదా? దూర్వాసుడు వేల కొలది శిష్యుల తోడ యకాలంబున నరుదెంచి, గ్రావ దీ చేవిని యాతిభ్యము వేడినప్పు డా పరివ్రతయొక్క ప్రార్థన విని కృష్ణభగవానుఁ డమయ పాత్ర నిచ్చి యామె భర్తమును రక్షింప లేదా? గజేంద్రునిఁ బ్రాణాంత్య కాలంబున నరిసి మొఱ నాలించి మకరుని సంహరించి, కరివర దుండను చిరుదునఁ బొగడఁ బడ లేదా? ఇష్టదు మనము దొంగతనమే యేలఁ గావింప వలయును?

కవీరు.—కుమారా! నేను రామాజ్ఞచేతఁ గృపాస్థుడనై యున్నాడను. పేదఱికమునే పీఠించి యున్నాడను. మన యింటికి యతిఘలు విచ్చేసి నందున నేను గృహస్థాశ్రమ భర్తమునుఁ గాపాడ వలయును. వలసిన వస్తువులు నాయొద్ద లేవందున నెక్కునగా నుంచుకొనియున్నవాని యొద్ద నుండి తీసుకొని పోయెదను. ఇట్లు చేయునది లోక సంగ్రహార్థమే యగును. పుత్రా! మన మాచరించు కార్యములు తామరపత్రముపైను బోసిన నీళ్ళ సామ్యమై యుండు నప్పుడు విచార పడెద వెందుకు?

కమార్:—జనకా! గ్రహించితిని. కాని మన మాచరించు కార్యములను నీక్షించి, యజ్ఞానులగువారు తామునిట్టి పనులు చేయుటకే యిచ్చ యింతును. “యద్య దాచరతి క్షేమః తత్తే దేవైతరోజనః” అని భగవానుడే వచించి

యుండ లేదా? ఇందు వలనఁ దప్పు తోవలఁ బ్రొక్కు
వారికిఁ బాలలోఁ జక్కెరఁ జల్లినట్లుగును గదా?

కబీరు:—కుమారా! మనము కావించింపు కార్యముల నన్నిటిని యి
తరులు వీక్షించి, విచారించి, సాధనజేసి, వారును శ్రేష్ఠు
లు కావలయుననియే నా యభిలాష. అట్టివారు దొంగ
తనము మాత్రమే చేపిశేసి, వారు దాని ఫలము ననభ
వించెదరు. కోకిల యెగసి నట్లు మాత్రము తాను నెగసి,
కోకిలయొనర్చిన గానము జేయఁజాలని కాకి యొక్క గతి
యే యట్టి వారి కగును. కుమారా! నే నొక్కడనే రాక
నిన్ను సహితము తోడితెచ్చి నందుకు నొక కారణము
గలదు.

కమారా:—జనకా! అది యెట్టి కారణము?

కబీరు:—కమారా! నీ పూర్వజన్మ స్మృతాంతము నాకు స్మరణకు
వచ్చెను. ఇప్పుడు మనము చార్యముఁ జేయఁ గలఁచిన
యీ యింటి యజమానుఁ డగు పాబుద్దీక్ యొక్క తాత
నీ సొత్తు నపహరించి యుండ వానిని నీవు చంపియుంటివి.
పాబుద్దీక్ బాలుడై యుండి నీయెడ మచ్చరించి నీన్న
జంపనఁచి, తప్పిపోయి, యదే యాశతో మృతిజెంది, మి
ఱు జన్మించి యున్నాడు. నీవును జనన మొదిలితివి. ఇ
ప్పుడు పాబుద్దీక్ నిన్నేమి చేయునో, యేమి కానన్ననో
నీవే స్మరణకుఁ జెచ్చుకొనఁము. నీకు నేనేలఁ జెప్పవల
యును.

కమారా:—(యోచించి) జనకా! స్మరణకు వచ్చెను. నేను సిద్ధ
ముగ నున్నాఁడను. ఈ యింటికి నేను కన్నముఁ బొడిచి
లోనికిఁ బోయి యతిథుల కొఱకు గావలసిన పదార్థము

లను నీకు నే నందిచ్చెదను! నీవు తైట్టకుండి కై కొనుము.
నేను చౌర్యము ముగించి, పాబుద్దీనుని హెచ్చరించి వెలి
కి వచ్చెదను. నేనొక వేళఁ బట్టుబడి చిక్కితి నేని, నా గు
ఱుతు వానికిఁ జిక్క నియ్యకుము.

కబీరు:—మంచిది కుమారా! ఓంసత్! రాముఁ డున్నాఁడు. వై
శము కన్యముఁ బొడుపుము. బాలకా! పోయిరమ్ము.

కమార:—జనకా! పోయెదను కాని మరల నేల రావలయును?

కబీరు:—నే నేమో పోయి రమ్మంటిని—పొమ్ము—రాముఁడు పంపిన
రమ్ము.

కమార:—జనకా! నీ పొక్కఁడవే పోయి, నా తల్లికి నేమని
చెప్పెదవు?

కబీరు:—నీవు సచ్చెద నని చెప్పెదను.

కమార:—జనకా! నీ చరణముల నంటెదను.

కబీరు:—కుమారా! అదిగో నిన్నుఁ బిలచు చుండు రామునిఁ
జరణముల నంటుటకఁ బొమ్ము.

కమార:—(పొవున)

(పెరకెని కరుగున)

కమార:—(కన్నము నుంచి వస్తువుల నందిచ్చును. కబీరు వానిని
పుచ్చుకొనున)

కమార:—(లోపల నుండి) పాబుద్దీ! లెమ్ము. లెమ్ము, దొంగ
దొంగ. పట్టుము. పట్టుము. పోవుచున్నాఁడు (అని పల్కి
బారియనుండి నగము దేహము వెలికిఁ జూపి చేతులనూ
ది తలను పైకి నెత్తి కబీరుతో) జనకా! ఇని తీజినది.
పాబుద్దీ! యాశను నీవు తీయిము. వాడు నా కాళ్ళను

బట్టి లోనికి లాగు చున్నాడు. నా ముఖమును వాడు చూడ నివ్వకుము. నన్ను గుఱుతించె నేని, మనము బూటకపు భక్తి వేషధారుల మని లోకనిండకుఁ బాశులముగుదుము. వాడు నన్ను బలముగా లోనికి నీక్కు చున్నాడు. అలస్యము జేయక నా తలను గోసుకొని వస్తువులను జేకొని నీవు పొమ్ము. రామ-రామ-

కబీరు:—(నిర్లక్ష్యముగ కమారుని కంఠము గోసి శిరమును జేకొని)

(పాట. అనుబంధము 29)

(నిష్క్రమిండును)

తృతీయాంకము—చతుర్థ రంగము.

కబీరుని గృహము.

ఖుషాల్ బీ:—నాథా! నీ వింటి కరుదెంచి, యాఱు గంటలామెను. కమాలుడు రాగలడని చెప్పితివి. నేను సాధువుల యాతిభ్య మునకై వంట యొనర్చితిని. అతిథులు గంగా స్నానము నాచరించి మరలి వచ్చు సమయ మాయెను. ఇంకను కమాలుఁ జేల రాఁడు? ఏమి కారణ ముండును?

కబీరు:—(ఊరక పలుక కుండును)

ఖుషాల్:—నాథా! నీవేల మారు పలుక కున్నాడవు?

(పాట. అనుబంధము 30)

(పాట ముగియు రుండగనే ప్రవేశము సాధువులు.)

సాధువులు—(తై సీతారాం అని వచ్చి కూర్చొనెదరు)

ఖుషాల్—(తటాలున ముఖము నాపుణ్ణిని కేలు మోడ్చి సాధు
పులతో విసయముగ) పుణ్య పురుషు లారా! భోజన పా
త్రములను సిద్ధ పఱచుటకు ననుజ్ఞ నివ్వ వేడెదను.

సత్యదేవ—అమ్మా! నీ కుమారుడు కమాల్ రానిమ్ము. వాడు
వచ్చిన నందఱమునుఁ గలసి కూర్చొని భుజింపెదము.

కబీరు—బాయీ! ఉన్నవారు భుజింప వచ్చును. నేను నా కుమా
రునికై నిక్షీపించి యుందును.

సత్యదేవ—కబీర్. అది మాకు మర్యాద కాదు. నీవు, నీ కుమా
రుడు మేము నందఱముఁ గలసి, మొదట రామ భజన
యొనర్చి పిదప నందరము నేక పక్షిగఁ గూర్చుని మన
విషయములను ముచ్చటించుచు సంతోషముగ భుజింప
ము. ఇది నా కోరిక.

కబీరు—సత్యదేవా! నా కుమారుడు మన పంక్తికి ఇప్పుడు రాఁ
జాలడు.

సత్యదేవ—వచ్చినపుడు రానిమ్ము. మా కేమియుఁ దొందర లే
దు. వాడు వచ్చు వఱకు మేము భుజింపము. కమాలుఁ
డెక్కడికిఁ బోయినాడు.

కబీరు—(ఊరకుండును)

సత్యదేవ—(ఖుషాల్ బీనిఁ జూచి) అమ్మా! ఖుషాలు మాతా!
కమాలు కుమారుఁ డెచ్చటికిఁ బోయి యున్నాడు?

ఖుషాలు—(ఊరకుండి కన్నీరు నించుచు లోనికి వెడలును)

సత్యదేవ—గోవింద్! (అని మఱియొక సాధువును బిలచి) కమా
లుఁడేడి యని నే నడగి నందుకు కబీరుఁ డూరకున్నాఁ

దు. ఖుషాలు మాత కన్నీరు నించి లోని కేగను. ఏ
మి సంగతియో నీవు లోని కరిగి విచారింపుము.

గోవింద్:—(లోనికి బోవును.)

ప్రవేశము జనార్ధన్.

సత్యదేవ:—(జనార్ధనుని జూచి) జనార్ధన్! నీ వేల నింతాలస్య
ముగ వచ్చితివి? కమాలు నేమైన జూచితివా?

జనార్ధన్:—గురుజీ! కమాలుని నేను చూడలేదు. నా యాల
స్య మునకు నొక వినోదము కారణముగ నున్నది.

సత్యదేవ:—అది యేటి వినోదము?

జనార్ధన్:—గురుజీ! నేను గంగా స్నాన మాచరించి వచ్చుచుం
డగా, దారిలో నొక వృక్ష మునకు శిరస్సు లేని మాన
వ పురుష శరీరమును గట్టి యున్నారు. చెట్టు యొద్ద
నండి వచ్చి పోవు వారికి యా కళే బరము కెండు చే
తు లెత్తి నమస్కరించు చున్నది. అది యెవ్వరి కళేబ
ర మైనది యెవ్వరును గుఱుతింప జాల కున్నారు. అది
యొక దొంగయొక్క ముంజేమట.

సత్యదేవ:—వాని శిరస్సేమైన దట?

జనార్ధన్:—అది తెలిసిన నింకేమున్నది. నిన్న రాత్రి సాబుర్న్
సాదాగర్ యింటి కా దొంగ కన్నము బాడచి దొంగి
లించి పరువిడి పోవు చుండగ నా వర్తకుడు దొంగ వా
ని కాళ్ళు పట్టి యీడ్వగా, బైటనున్న వాని మనిషి యె
వ్వడో తల గోసుకొని పోయి నాడట.

(ప్రళయ ప్రవేశము గోవింద్.)

గోవింద్:—(వ్యసనముతో) గురుజీ! ఖమారే మాత్ర నా తోడ ను మాట్లాడ లేదు. నేను కష్టాలును పెదకుచు లోనికి బోయి మంచము మీద కమాలుడు ముసుగు వేసుకొని పండుకొని యున్నాడని ముసుగుఁ దీసితిని. గురుజీ! ఏమని చెప్పదును. నాచేతఁ గాదు.

సత్యదేవ:—ఏమి చూచితివి చెప్పుము.

గోవింద్:—(దుఃఖమున) కమాలు యొక్క శిరము మాత్ర మున్నది. మిగత దేహము లేదు.

సత్యదేవ:—(అతురమున) తెలిసెను—తెలిసెను—గోవింద్! నీ వా శిరమునుఁ దీసుకొని జనార్దనుని వెంటఁ బోవుము. జనార్దన్! ఇదిగో! ఈ యదక పాత్రను బుచ్చుకొనుము (అని యిచ్చి) నీవును గోవిందును పరువిడి యా చెట్టున నుండు మొదెమునకు శిరము నతికించి వెన నీ జలమాను బోగ్రీక్షించి వరాహ మార్లు రామ నామము నుచ్చరింపుము. పురస్కరింతుడగు కమారుని వెంటఁగొనిరమ్ము.

గోవింద్ }
జనార్దన్ } (ఇద్దఱు నిచ్చు మింతురు)

కబీరు:—(దుఃఖమున) సత్యదేవా! కమాలునకై నే నేడ్వ లేదుఁదాని, యిప్పుడు నీ కొఱకు దుఃఖించు చున్నాడనరామా—రఘురామా! (దుఃఖించున)

సత్యదేవ:—కబీర్! నేనేమి చేసితిని?

కబీరు:—సత్యదేవా! ఒక యల్ప కార్యమునకై రామనామ రత్నములు మూడు వ్రయము పెయ్యు చున్నాడవే యని మిక్కిలి దుఃఖము నొందెదను.

సత్యదేవ:—కభీరు! నేను వెట్టివాడ నను కొంటివా? కారణము నరసి, యది సరి కాదేని నన్ను దూరుము. రాముని మొదటి నామోచ్చారణ, జనార్దనుని యధికార బలము కొఱకు. రెండవది కమాలుని జీవము కొఱకు. మూడవది చూడ వచ్చిన జిజ్ఞాసులకు జ్ఞానోదయమై వారు తరించు కొఱకు. ఇట్లు నేను కావించినది లోక సంగ్రహార్థమే కదా?

కభీరు:—సత్యదేవా! నీవు లోక పూజ్యుడ వైతివి. నే నెంతని నిన్ను స్తుతించు గలను?

సత్యదేవ:—స్తుతి యంతయు రాముని గూర్చియే చేతము. హారతి వెలిగింతము. భగవానుని సేవితము లెప్పు.

(హారతి వెలిగింతురు.)

(అనుబంధము 31) అందఱు (భజన చేయు చుండగ)

(ప్రసంగము కమాలు — జనార్దన్ — గోవింద)

కమాల్:— (పైపాటయొక్క రెండవ చరణమును బాడుచు ప్రవేశించును.)

హారతి వెలుగ నాధువులకు తల్లి దండ్రులకు నమస్కరించును.

(యపనిక పడును)

త్పత్తి యాంశము—పంచమ రంగము.

వీధిలో

ప్రవేశము విషయ గుఱ్ఱము.

విషయ గుఱ్ఱము:—నా తండ్రి సత్యానంద లాలు సంపాదించి పెట్టి పోయిన ద్రవ్య మంతయు నా వశమాయెను. నా చెల్లెలైన కుశలను నేనిట్లు వెడలఁ గొట్టిన నాటినుండియు నా యానంద మునకు మేరయే లేకున్నది. అందఱి వ్యాపారముల ద్రవ్య మంతయు వడ్డికి వడ్డిలోభ మునకు లాభము, ఒకటికి పది, నూటికి వెయ్యి, వెయ్యికి లక్ష, లక్షకు కోటియై యా కుబేరుడు వచ్చి యప్పు నిమ్మని యడిగినను నే నివ్వఁ గలిగితిని. ఇంత ద్రవ్యము నెట్లు న్రయము చేయ వలయునని మిక్కిలి విచారము చేయుచుంటిని. మదన మోహిని యగు నా మోహినీ వేశ్య నా నశమైన దినము నుండి కొంత కొంత చింత తీరి నా ప్రేయసిని భూలోక యప్పునను గావించి, నేనింద్రీ భోగము ననుభవించు చున్నాడను. ఈ యూరి యందు పీచుని రామ భజన యెట్లో నా కామ భజనము నట్లే వాయు వేగముతో సాగు చున్నది. నా భజనను గంధర్వ లోకము నటకు ముట్టిప వలెను. కావున కామ రథము వెంట కాదంబోరీ రథమును బరుగెత్తించెదను. (అని పొవుచుండ)

మాధవ:—(సిగ్గు నుండి పిలచును) శావా!

విషయ:—(విగ్ధ) వాడు ఎవ్వఁడు? నన్ను శావా యని పిలచు

చున్నాడు? (అని తిరిగిచూచి) ఆ వ్యధవ, మామిని తమ్ముడు, చూడవుడు. భోగము తోగి. వీధిలో నన్ను— నన్ను— బావా యని కూయు చున్నాడు. ఎవ్వరైనను వినిరేని, నా మర్యాద మూడు కాసులకుఁ బోవునే?—మోహినీ దేవతకు సమర్పించిన మర్యాద నాదగ్గఱ నుండిన గదా పోవునది.

(ప్రవేశము మాధవ)

మాధవ:—(ఎదుటికి వచ్చి) బావా! నీవు.....

విషయ:—ఎవ్వడురా నీ బావ?

మాధవ:—(నెత్తి గీరుకొనుచు) నా అక్క మగడవు నీవే.

విషయ:—కుంకా! కూయకురా! నీ గొంతు నే మంత్రసాని యొత్తెనో? ఎందుకురా వన్ను బిలచినది?

మాధవ:—నీవు బిలిచి దుకాణమును చాటి పోతివి. నేను పిలచితిని.

విషయ:—నేను చాటిన నేమి? మీటిన నేమిరా? నే నెట్లు పోయిన నీ కేమిరా?

మాధవ:—శెల్లవాడతే తిరునాళ్ళు. రథము లాగెదను.

విషయ:—రథమైన లాగని. నిన్నేలాగు కొనిపోని, నా కేమిరా

మాధవ:—బావా!

విషయ:—ఓ! నీవు నన్ను బావా యనిన, నీ నోరు వాయమోదెదను.

మాధవ:—ఏ మననలె మిటి?

విషయ:—“లాలా గారు” అనము.

మాధవ:—లాలా గారు!

విషయము—(గంభీరముగ) ఓసీ! ఈ వీధిలో నేమి? నా బంగళాకు రమ్ము.

మాధవము—నా మాట విందువా? లేక బావా! అందునా?

విషయము—ఏమి మాటరా యది?

మాధవము—అప్పుడే మఱచితివా? అక్కయ్యకు నిందాక్షి కండ్ల చీరకు నాకు భద్రాక్షి కండ్ల ధోవతులకు రూపాయల నిచ్చెద నంటివే?

విషయము—ఆ గవాక్షి గండ్లలో వెల్లి పాయలున్నవి పొమ్ము.
(అని శీఘ్రముగ నిష్క్రమించును.)

మాధవము—పో-పో- సీ కండ్లలో మిరపకాయలు నేను పోయ లేనా? నన్ను జూచి మొగము మాడ్చితివి గదా? మాయంటికి వచ్చి యేడ్చెదవు లెమ్ము. నీవొక్కడవేనా నాకు బోడిబావ? స్రవణ విభవ నుంచి యెంచి జై భవయను నందఱి బావల వైభవము నాకుఁ గలదు. నా యక్కగట్టిగ నుండునప్పుడు నాకు బావలకేమి లెక్క? అదిగో! అక్కడ నుబేదారు బావ పోవుచున్నాడు. ఈ బేహరి వెల్లి పాయలను వాని ముఖము మీదనే చల్లి యాక్రొత్త బావతో ధోవతులను సాధించి తిరునాళ్ళలో మెరిసెదను.
(అని నిష్క్రమించును.)

పురో పరీవేశము-విషయానంద-మోదన.

విషయము—(తాగి తూగు చుండును)

మోదనము—(విషయని కండ్లు చూచి చేతి వత్తముతోఁ దుడుచును)

విషయ:—మోదనా! ఏమి చేసెదవురా?

మోదన:—దేవరా! మీ కండ్లలో రక్తము కాతినట్లు కనబడి నందునఁ దుడిచితిని.

విషయ:—మోదనా! రాత్రి యంతయు నిద్రలేమరా! దేవ లో క్షములో గంధర్వాంగనలు వన్ను నిద్రపోనివ్వకుండా, నాభి యూజి, పాడి పాడి చంపిరిరా. ప్రాణమే పోవలసినది, తప్పి కండ్లెల్ల నైనవేము! (అని పాడును)

ఆనందభైరవి-రాగము-ఆదితాళము.

1. ఎందుఁ జూచినఁ గాని- సుందరి మోహిని!

ముందుకు వెనుకకు-జిందులు దొక్కు॥

(అని తూగును)

మోదన —దేవరా! ఇంటికి పోవుదము రండి.

విషయ:—మోదనా! ఎన్ని దీపాలురా యివి? దేవలోకములో దీపావళి పండుగరా. అదిగో! చిరావతియు నెక్కి యా కాళమును ధూటు పొడిచి యుప్పుర స్త్రీలు నా దగ్గఱకు వచ్చుచున్నారు. ఏనుగ! ఏనుగ!! నిన్ను-దొక్క-దొక్క-పడకురా నే నున్నాను (అని మోదనను బట్టుకొని యిద్దఱు నేలకుఁ బడుదురు) మోదనా యేనుగ బయ్యకు భూమి తూటుపడి నన్ను లోని కీపు చున్నదిరా. లేవ నెత్తుము. (అని పైనఁ జూడి) పైన గంధర్వులు! (కిందకుఁ జూచి) కింద నాగ కన్యలు! పైన గానము! క్రింద నృత్యము! ఆహా - వహా-మోహన-లెమ్ము-లెమ్ము — (అని పాడును)

పాట—కేదారగౌళ—శాగము.

2. అందఱు సారాయువంబుమ్ము మోహిని!

చంద మామనుఁ జూచూ చంపు చున్నాడు!

మోదనా! ఈ యెండకుఁ గడుపులో బలు మంటరా.

మోదన:—దేవరా! ఎండలేదు. వెన్నెల కాయుచున్నది.

విషయ:—అవునురా! సూర్యగ్రహణ మైనందున చంద్రుడు వచ్చినాడు. అందుకే నాకడుపులో భగభగ మంటరా! పాశక మివ్వరా! ఆ సీసా యిట్లులేరా! (అని సీసా పుచ్చుకొని త్రొక్కి, సంగీతమీటిసి - నాదనామక్రయ రా గాలాపవతో) —మోహినీ—మోహినీ!

3. మందుచున్నది కడుపు-నిండినబుడ్డిమ్ము

దిండము పెట్టెచ-దండకు రావే-

(పాట చాలించి ముందు కూర్చునియున్న హఠోద్ధీనియం వానిని జూచి) మోదనా! అదిగో మోహిని! రా!

పాట॥ రావే-మోహిని-భావజ రతి రమణీ! విలాసిని॥ రావే॥

1-గజ్జెలు గట్టుము-గంతులు వేయుము!

పజ్జకురా నీ-వాదము లొకైద॥ రావేమోహిని॥

మోదన:—దేవరా! మోహినీయమ్మ యిల్లు వెనుక నున్నది.

పోవుదము రండి.

విషయ:—(ముందునకు నడచుచు)

మోదన:—దేవరా! ముందుకు నడువకుఁడు-వెనుకకు రండు.

విషయ:—మొద్దుకుంకా! ముందు వెనుకలు నీకుఁ దెలియదు.

నాకుఁ దెలియదారా! (అని మోదన నెగదిగఁజూచి) ఓకీ!

నీతల గిరగిర తిరుగుచున్నదిరా! పడకుము పడకుము, (అని తానే తిరిగి నిలిచి-పైనికిఁజూచి, చేతులుచాచి, దేనినో తీసుకొనఁ బోయివచ్చు, వదియందనట్లు నభివ్రుంపి) మోదనా! అవి చేతికి నందవురా-దోటి చెమ్ము. ఆపూలను గోసియే తీయెదను.

మోదన—అవి పూలుకావు, నక్షత్రాలు దేవరా!

విషయ—అవునురా! నా మోహినికి నక్షత్రమాల నివ్వవలయును లేకున్న. మొగముమీద నుద్భవించును. (అని మోదను మొగముమీద నుద్భవించు వెంటనే క్రింద పడును.)

శ్రీ

“రాంకబీర్” నాటకము

చతుర్థాంకము—ప్రథమరంగము

—

మోహినీ వేశ్యా-గృహము.

పాత్రలు—మోహిని—చిటులు—

మోహిని:—వాట (అనుబంధము 82)

పరశురాం:—మోహినీ! కబీరుని గాలి బోగమునాకిని సోకి
యున్నదే!

మోహిని:—అయ్యా! బోగమువారు మనుష్యులుకారా? మహా
త్మా కబీరుగా కీపురమున నొనరించుచుండు బోధనలను
వేశ్యలు వినరాదా? అడరింపరాదా?

పరశురాం:—మోహినీ! కబీరుని యువదేశంబులను మీరు మన్నిం
చితిరేని, యికముందు వేశ్యాజాతియే లేకుండపోవును.

మోహిని:—అయ్యా! నేను కోరునదియే యది. వేశ్యావృత్తి
నివృత్తియై శ్రీధర్మము సంస్థాపన కావలయుననియే నే నభి
లషించు దానను.

శంభునాథం:—మోహినీ! శ్రీ ధర్మము స్థాపనమైన పురుష ధర్మ
మేమగును?

మోహిని:—అయ్యా! శ్రీలు స్వధర్మపరులై దృఢంబుగ నిలిచి
 లేని యధర్మ పురుషులు మాచేరి పురుగు లగుదురు. అప్పు
 డు పురుషధర్మము మాతృసేవయని మేము వారికిఁ గఱ
 పెడము. అందుచేత శ్రీ ధర్మరక్షణము దేశ రక్షణ
 మును.

శంభు:—మోహినీ! నీవు కోటిశ్వరుడగు విషయానందుని చావు
 నొంది ముల్లెలు ముల్లెలు మూలలో భద్రపఱచి యెన్వని
 లక్ష్మింపక మార్గమును దానవు. కాని, పొట్టలకు
 ప్రియాసపడునట్టి యితర వేశ్యలు నీవఱి మాటలాడ
 గలవా?

మోహిని:—అయ్యా! నేనాఁపించిన దృన్యమంతయును వేశ్యా
 జాతి నుద్ధరించు కార్యమున నయపఱచెదను.

శంభు:—మోహినీ! నీవుజ్ఞామగును. నీకులమువారి కందఱికి
 నిట్టి పలుకులను నేర్పి మాయొక్క గూనందమునఁ బాప
 చేయకుము. మేము నీనోటినుండి వేశ్యా సంస్కారము
 న్యాసములను వినుటకు రాలేదు. శృంగార గీతములను
 విని నవ్వీరిచి నచ్చినాము. ఏదీ యొక శృంగారి
 రాగము పాడుము.

మోహిని:—అయ్యా! శృంగారము లేనట్టి రాగ మేది యున్నది.
 అందున “రామ” శ్లోమే శృంగార మాయెను. (అని
 పాడున)

పాట— (భిన్న భాగము నిలి)

ప్రేమము—విషయానంద (పాడుచు సగము మత్తున)

కామ కామరతిపతికామ—కాంతాదనవిధి కందర్పా!

మోహినీ! ఈ వరహాలను రత్నములను కైకొనుము (అని
యివ్వబోవ)

మోహిని:—(నిలచియుండియే సంచిని బుచ్చుకొనక) నాథా!
నాకు వరహాలతోకాని, రత్నములతోకాని యక్కటలేదు.
నే నడుగనిదే నాకొక్కటియు నీవివ్వవలదని చెప్పి యున్నా
నే? ఇదివఱకు నీవొసంగిన ధనమే నాకుఁ జాలును. ఇం
కేమియు నీ వివ్వకుము. నే నడుగను.

విషయ:—మోహినీ! ఉండని! ఇదిసీదగ్గఱనే యుంచుకొనుము. నేని
చ్చనదిసీవు పుచ్చుకొనవలయును. నీదికానిదినాదేమున్నది?
నీకును నాకును భేదమెక్కడిది? నీవేల నిలుచుకొని యున్నా
వు? నీవు నిలిచియుండిన నేను నిల్లే నిలిచియుండెదను.

మోహిని:—(కూర్చొని) నాథా నీవును గూర్చునుము.

విషయ:—(క్రిందకూర్చొని) దప్పి-దప్పి పొగము పోవుచున్నది.

మోదనా! ఆపానకము నందివ్వరా! (అనిచేయిదాచును)

మోహిని:—మోదనా! నేనుమంచి పానకముఁజేసి యక్కడ నుంచి
యున్నాను. దానినిచెమ్ము.

మోదనా:—(హాయి గిన్నెనుచెచ్చి విషయుగ కీర్చున)

విషయ:—(తొగిగగ మత్తువిరుగును) మోహినీ! నీ ప్రీతికాల!
నాచూడమునుఁ బోగొట్టుచున్నావే! నే నమృతముతొగి
నిసప్పుడంతయు నీవిపాచు ద్రావకముఁ ద్రొగించి, దేవలో
కమున నందునన్న భూలోకమునకుఁ దింపుచున్నావే! ఇ
దేనా నీ ప్రీతి? ఇదిప్రీతిగాదు మూర్ఖము.

మోహిని —మోదననిచేతి యమృతముతొగి మూర్ఖమును నీవు
సకలితివేని, నాపానకమును నీ కిచ్చునట్టి మూర్ఖమును
నేను సకలెదను.

విషయ:—అయ్యో! మోహినీ! ఎంతటి నెట్టిదానవే నీవు! దాని సారస్వము నీ వెఱుగవు. ఇంచుక రుచిచూచితినే నా మూర్ఖము నీ మూర్ఖము రెండును పోతున్న మోక్ష సుఖ మే ప్రత్యక్ష మగును.

మోహిని:—అవిషమును నేను తాకినా.

విషయ:—అయ్యో! మూర్ఖురాలా! అది విషమా? తప్ప బలికి తివి. దానియొక్క దివ్యనామ మేదయో నీకు చెలియునా?

మోహిని:—నాకేమియుఁ చెలియదు.

విషయ:—దానిపేరు “సుర” అది దేవతల పానీయము. గోమంత పర్వతంబునఁ గదాబ కొటకంబునఁ జనించిన కాదాబరి కదా యీ సుర?

సీ॥ సురల పానీయంబు సురయంచుఁ జేరొండె
భూసురుల్ గోలకే-భోగ్య మనుచు
బలరామునకుఁ బ్రీతి-నరుణదేవుని పుత్రి
యగునంచు సారాయి-పొగఁగు గాంచు
గమగమ తావికై-గంధోత్తమంబుని
సోగసైన నామంబు-సురకుఁ గలదు
కశ్యపరా యని-కలుగవే సురపేర్లు
భువన ప్రదక్షిణ-పుణ్యమునకు

గీ॥ బ్రీతికి యుండెడి మనజులకా-బట్టి కాల్పు
చిత్రయను భూత మద శిర-చ్చేదకంబు
ద్వేష మాత్సర్య సహార-శాపధంబు
సురయె సంజీవ కరణియై-ధరణిఁ బరగు॥

పాట—(అనబంధము 34)

మోహినీ! చూచితివా? నీ మంచరము? ఇప్పుడు నాకు బట్టబాలన నిమిర వచ్చుచున్నదే! ఆ బుడ్డిని బంగలగొట్టునంతటి పగ కలిగి దోనిని పాటవేయించు పాపకార్యము జేయవలసినదె? (మోదనతో) మోదనా! ఆ బుడ్డిని బాటవైచి, లోపల గదిలో బడక వేయుము—(అని లేచిపోవును)

మోదన:—(బుడ్డి పాటవేయఁజూడగ)

సరళురాం:—మోదనా! ఆ బుడ్డిని నేను పాటవేసెదను (అని పుచ్చుకొని) నీవు విషయగుప్తునకు శయ్యను సిద్ధపఱపఁ జూపుము.

మోద:—(నిష్క్రమించును)

సరళురాం:—(నురాబుడ్డి చేత నిడుకొని) మోహినీ! దీని విషయమున విషయానందుడు చాలవర్ణించెనే, దీని రుచియైన నునమేల చూడరాదు?

మోహినీ:—అయ్యో! మీరేమైనను చేయుదు. నేనదానిని గంట తోడి గూడి జూడను.

సరళు:—మోహినీ! ఏమి యుయ్యారము చేసెదవే? కల్లు నీకుల దేవతకాదా? బోగమువారికి భోగము, పంభోగము, వైభోగములన్నియు నీని నుండియే కదా శోభించును? వేశ్యాన జీవనౌషధము కాదె యీ మద్యము?

మోహినీ:—స్వామీ! నీచులై తులువలై పొట్టలు పోనుకొను చుండు వెలుగుంపు చేసిన తిష్టలకు మీరు వేశ్యాకుల మునే నిందించునది మిగుల గర్వతమగును. ఇప్పుటి కా

సరళు:—(అడ్డగించి) మోహినీ! ఇంక నీ వ్యాఖ్యానమును మాన

మంతుని దోతవలె పెంచగలవని నాకు తెలుసును.
చాలింపుము. ఘడ్డపావంబునగల్గు మత్తున కన్నను, నీ
కుల వక్షపాత్ర ముత్తే యరికయమైయున్నది. ఇట్టి
యవన్యాస ప్రలాపమును వదలి మేలగు రాగాలాపనఁ
గావించి, సారాయి మయికమున కన్న నెక్కుడగు సంగీత
మయికమును మాత్రం గలిగింపుము.

3 విలు:—అవును. మోహినీ! నీ నామమునకు సార్థకంబగు
మోహన రాగమును బాడుము.

4 విలు:—మోహనకన్న కే చారఁ బాడినఁ బంచదార చప్పించి
నట్లుండును.

శింధు:—మీ కేదార-జలధార-గాంధార-లు, వట్టి రసము లేని
నీళ్ళురా. రసము నీళ్ళు రెండును పోసగి కడుపునిండించు
పట్టి రాగమును, గోరరాదా?

పరశు:—అది యేదియో నీవే చెప్పుము.

శింధు:—ఇంకేమిండును? కావీ.

కభీరు:—(లోపలినుండి కావీరాగమున పాడున)

మోహిని:—(అలకించి) అదిగో! కావీ—

ప్రవేశము:—కభీరు.

కభీరు:— (అ. బ. ధము 35.)

అందఱు:—(లేచి) యోగినాథా! వందనము (అని మొక్కుచును)

కభీరు:—మీకు శుభమగుగాక.

మోహిని:—యోగీశ్వరా! ఈ పీఠమున నాసేమలై నన్న ధన్య
నీ జేయుడు.

కభీరు:—కూర్చునను.

విటులు-పరశు శంభు } అందఱు వెడలిపోవ నుద్యుక్తులగుదురు.

కబీరు:—(వారిని నిలిపి) సోదరులారా! మీరేం పోయెదరు? మీరున్నారనియే నేను ప్రీతితో వచ్చితిని. శోరాక మీ కుడుకుగాఁడోచెప్పెని నేనే వెడలిపోయెదను.

శంభు:—రాంకబీరుగారు! మీ దర్శనము మాకుఁబుణ్య నిదర్శనమై మీ సన్నిధి నూతుఁ జెన్నిదియై, యుండగ, మీ యాగమనము మాకెన్నటికిని తువగణనము కానేరదు. మా సామీప్యమే మీకు ననవ్యయమునని మేము పోవఁదలచితిమి.

కబీరు:—సోదరులారా: మీ యందఱి నేవనేడు నాకు లభించి నందునకుఁ గృతార్థుడవయ్యెదనని నమ్మిసంతసించెదను మీ వినోదములకు నేను భంగము నొనర్చువాడను కాను.

శేఖర్:—ఇంకొచ్చాహియె దునియాకానుభ-పుణ్య పురూషకా పూజకు! హగ్ నా చాహియే మయాసీంద్ సే—
నాచంద్ కా హోజకు॥

మోహిని:—యోగించదా! ఆకస్మికంబుగా మీనీ దాసి యింటికి విచ్చేసినందున, నేను జేయవలసిన యతిథి సత్కారము నకు లోపము కలిగెనని నేను వగచెదను.

కబీరు:—మోహిని మాతా!

మోహిని:—యోగించదా! నన్ను మాతాయని మీరు సంబోధించితినని నా యపచారమును నేనొక దాసిని.

కబీరు:—అమ్మా! వనితా సంతతియంతయు జగన్మాతను జ్ఞప్తికిఁ జెచ్చుచుండగా, నిన్ను మాతాయనరాదా?

ఇన్ సాక ఎ గదాశ్రీకు కష్టమూస్తా!

రహిమా! ఎ ఖదాశ్రీకు సమజాస్తా

మోహిని:—యోగీంద్రా! మీభావమెట్లుండినను మీరు నన్ను
మోతా యనిన నన్నుమీరు శిక్షించుకట్టి బాధనాకుఁ గ
లుగుచున్నది.

కబీరు:—అమ్మా! నిన్ను శిక్షించుటకే రాముడు నన్నుఁ బంపి
యొప్పుబాధు. అతిశయముగఁ బ్రేమించునట్టివీయే నిజ
మనశిక్షయనఁబడును.

గీ! విపులకామ మోహంబులు- వెలుగుకొఱకు

కామరాజోనగు మనకుఁ గాయశిక్ష

విపుల కామ మోహంబులు- వెలుగుకొఱకు

రామరాజోనగు మనకుఁ బ్రేమశిక్ష

అమ్మా! కాయశిక్ష యాత్మకు నపాయము. ప్రేమశిక్ష ను
క్షికి యపాయము.

మోహిని:—మహాత్మా! మోతలో సంభాషించునంతటి యోగ్యతా
శక్తి నాకుఁజాలదు. నాయొక్క మనోవిచారమున మీ
తో మనవి యొనగ్గుటకు నా కాళ్ళ యిన్నవలయునని
నేడుదానన.

కబీరు:—అమ్మా! నీ యిష్టము విచ్చిన విషయము నడుగుము.

మోహిని:—మహాత్మా! వేశ్యా జాతి యేతరున నెర్పడినదో నా
కుఁ చెలియఁజెప్పుదు.

కబీరు:—అమ్మా! సృష్టేదయందు బ్రహ్మజ్ఞానులైన యాగ్న్యల
కుఁ గులము జాతి గును భేదములే యుండలేదు. వాగా
చరించుచుండిన వ్యవహారములయందు గూఢభేదములు

మాత్రముండెను. ఆ గుణకర్మ విభాగముల యందే యార్యులు చతుర్వర్ణములను నిర్ణయించిరి. ఆ సమయమున వేదవిదిత ధర్మములను వదలి పెట్టి యవివాహితలై రాజసేవజేయు స్త్రీలకు వారస్త్రీలనియు, ధని కలసేవయొనగ్గు వనితలకు గణికలనియు, నలంకారముల గావించుకొని, హస్తశృంగారములచేత సాగసుగుల్కు స్త్రీలకు వేశ్యలనియు బేర్లుపెట్టిరి. దేవలోకంబున నప్పరిసరాంగనలు వివాహములు లేక స్వేచ్ఛగను సౌఖ్యముగను చరించుచున్నారను వట్టిపురాణ వాక్యములను మానిము విని, యస్సరసలయొక్క జన్మ ప్రచారస్థితులను విచారింపక, దేవలోకమెట్టిదియో దేవలోక నివాసులెట్టివారగుదురో, యను విషయములనే పరిశీలింపక, “పులినిజూచి నక్క వాతఁడెట్టుకొన్న” విధంబుగ, భూలోకమందలి కొందఱుస్త్రీలు, వివాహములు చేసుకొనక న, బ్రహ్మవాదినలుగ నుండకను, స్వచ్ఛందవృత్తుల నవలంబించి వైవమును మఱచి, ధర్మమును నిరసించి, గృహమున నతివ్రతలను ఛికిరించి, వ్యవహరించుచున్నవారు ఈ స్త్రీలే స్వయంకృతాపరాధులగు వేశ్యలు.

మోహిని:—న్వామీ! వైవమిదితమై, యధర్మమున లితిమైన ప్రచారముగల యీ వేశ్యాజాతి, మాసిపోవుట కేమైనను మార్గము కలదా?

కబీరు:—అమ్మా! వేశ్యాస్త్రీలు తమ వృత్తగుణముల నెపుడు విడుతురో, యప్పుడే వేశ్యాజాతి సహితము మాసి పోవును. ఇతర జాతులవారియందు ఆర్యనిర్ణయములగు వేద ధర్మములకు గట్టుపడిన స్త్రీ లేకీతిగ నద్విద్యలు నేర్చి,

వివాహములను జేసుకొందురో యదేవిధంబుగ వేశ్యా
జాతి వారు సహిత మాచరింప నలయును. ఇట్టి స్థిరసంక
ల్పము వేశ్యాశ్రీలకుఁ గలిగినని, వేశ్యాజాతి మాసిపోవుట
యే కాక దేశముయొక్క గుస్థితి సహితము మాసిపోవును.
మోహిని:—స్వామీ! ముక్తినిగోరునట్టి వేశ్యాశ్రీలకు సాధన
మార్గమేదియో కనుగొని రూపతియ్య వేడుదానను.

కబీరు:—అమ్మా! తెలిసి చేయునట్టి ముక్తిసాధన మార్గమందఱి,
నొక్కటియేయై యున్నది. వేశ్యలకు స్వాభావికంబుగ వైది
విషయజ్ఞానంబును, పెండ్లాడిన భర్తలేకున్నను దేహ
ప్రాణంబులను రక్షించుకొనట యందు కైన్యంబును.
ధనము నాస్థించుటయందు శ్రద్ధయును, కోరికసంధనము
నియ్యని పురుషులు మన్మథుని నంటివాడైన నతని నిరసి
చునట్టి నిగ్రహంబును సమకూరి యుండును. మోక్ష
సాధనకు ముఖ్యగుణంబులగు నీ జ్ఞానకైర్మ్యశ్రద్ధానిగ్ర
హంబులను, పరిపురుషుని బొందు సాధనయందుఁ
న్వివర్తింపజేయక నరిమపురుషునిబొందు నన్ని ధర్మమా
ర్గములలో బ్రవర్తింపజేసిలేని, వేశ్యలు విచిత్రముగ
ముక్తులగుదురు. మాయీ! ఇందుక దాహ మార్పుటకు
నీను చెచ్చియుమ్ము.

మోహిని:—(శంభునాథంతో) శంభునాథంగారు! ఒకపాత్రిను
గైకొని, యెదుటనుండు బావిలోని జలముచెచ్చి యెగి
శ్వములకు నివ్వడు.

కబీరు:—అమ్మా! నీవే చెచ్చియుమ్ము. నీ చేతితోడనే నీగుంట
నున్న జలమునే నేను పుచ్చుకొందును. లేకున్న నేనొం
డు చోటున కరిగెదనను.

మోహిని —(లోనికి బోయి నీరు తెచ్చియిచ్చును.)

కబీరు —(త్రాగి సంతసించి) మాతా! రాముడాసందించెను.

శంభునాథుఁ—యోగీంద్రా! మీరు తాగగ మిగిలిన తీర్థము

మాకు ననుగ్రహించి, మమ్ముల నుద్ధరింపుడు.

కబీరు:—అదరులారా! మీరు నిశ్చేతిగ నీ నీరును ద్రాగెదరా?

శంభు:—త్రాగెదము స్వామీ!

కబీరు:—అయ్యలారా! వేశ్య యింటినీరు, తురుష్కుడని పిలు

వ బడు వానిచేతినుంచి, మీరు పుచ్చుకొనినారని మీ

సమాజమువారికిఁ దెలిసినప్పు డేమగుచో చెప్పుడు.

విటులు:—(ఒకరిముఖము నొకరు చూచుకొందురు.)

శంభు:—స్వామీ! మమ్ములను గులమునుండి బహిష్కరించెదరు.

కబీరు —అట్టి బహిష్కారమును మీరు భరింపగలరా?

శంభు:—నాథ్యముకాదు స్వామీ.

కబీరు —అందుచేత, నేను చేసినది చేసిన మీరు తరింతురు. నేను

చెప్పినది చేసిన మీరు తరింతురు—

శీత॥ కబీరు కరాచి కరింగె తో మరింగె॥

కబీరు కహానా కరింగె తోతరింగె

శంభు:—యోగీశ్వరా! మీరు చెప్పినట్టి దానినే సమాచరించెద

ము. సెలవిండు—

కబీరు:—అదరులారా! మీరీ మోహిని మాత్ర యింటికి నేమి కొ

రి నచ్చెదరు?

శంభు —ఆనందమును గోరినచ్చెదము స్వామీ—

కబీరు:—మీ దేహములు శాశ్వతములా?

శంభు:—శాశ్వతములుకావు స్వామీ—

కబీరు:—దేహములే యనిత్యంబులయినప్పుడు మీరు కోరికలు
యానందము నిత్యమగునా?

శంభు:—కాదు స్వామి-

కబీరు:—నిత్యమయిన యానందమున్నదా లేదా?

శంభు:—మాకుఁ దెలియదు దేవా!

కబీరు:—మీ కులమును మీ రేమని చెప్పుకొనినాడను?

శంభు:—మేము బ్రాహ్మణులము.

కబీరు:—బ్రాహ్మము నిత్యానందమగునని మీకు తెలుసును కదా?

శంభు:—ఈ మాటను విని తెలిసి యున్నారము స్వామి.

కబీరు:—మీరు బ్రాహ్మణులై, బ్రాహ్మము నిత్యానందమని యె
ఱిగియు, మీరు విషయదాసులయి ఆశాపాశంబుల వశు
లై, పరసేవాసక్తులయి పరబ్రాహ్మసేవా నిరన్తులై, మిమ్ము
లను కక్షించుటకుఁ గంకణముఁ గట్టుకొని యుండు
ప్రేమంపు తండ్రిని రాముని విరోధించి ప్రేమలేని దత్తు
తండ్రిని కాముని, యా రాధించుచున్నావే మిమ్ము సేమచన
లయున?

శంభు:—మేము తెలిసియుఁ దెలియని మూఁఖులము స్వామి

కబీరు:—మీరు నూఁఖులు మాలిమేకాక భ్రాంతులు నగుదురు.
ఈ మోహినిమాలె మిమ్మును కేరచిల్పుచుండునది మీ
యాదమునకా? లేక మీ యర్థమునకా? చెప్పును.

శంభు:—అర్థమునకే స్వామి.

కబీరు:—అదగులారా! అర్థమునే యాశించు శ్రీ మీకు నానంద
ము నివ్వఁగలదా? మీరు దెంటికినిదప్పితిలే? నిత్యానంద
మునుఁ గోరకనే వోతిరి. కోరిన యనిత్యానందమును

బడయ లేదు. వెలయ్యుటగునది ధనముఁ గైకొని, విధి లేక సాకిన తల్లికి భీతిల్లి ధనాశా పితాచంబునకు దాసియై మనస్సులోన నొచ్చుకొనుదు, మీ దుష్కారము క్రొవ్వంబుల కనురక్తికాని శక్తి కాని చాలక్క విఘ్నములను మీరిచ్చి న ధనమును తిట్టును, శపింపుదు కంట నీరొలుక విలపింపు చు మీ సేవజేయునే? సోదరులారా! ఈ మోహినీమాత యొక్క హృదయము వేద్యమగుటకు చేతులు జోడించి వర బ్రహ్మను ధ్యానింపుచు మోహినీమాతను దిలకింపుడు.

శంభు }
విటులు } (చేతులు మోడ్చి మోహినిని జూచెదరు)

కబీరు:—సోదరులారా! కంటిరి కదా! ఈ సుదతీమణియొక్క బాధ-వేద-ఈ యమ యంతరంగములోని యాతనయంత యును వేద్యనూయెనా

శంభు }
విటులు } (కబీరుని చరణముల మీదబడి) మహాస్వామీ!
మీరు మా యజ్ఞానాంధకారంబును హరియించి సంతోషించితిరి. మీ యుపదేశంబున మాపుణ్యముదయించెను. ఇక మేము శ్రీరామసేవ యగు మీ చరణ సేవనఁ బొసి యుండము.

కబీరు:—సోదరులారా! మీకు మనస్సుకలదేని రామభజనాపరులై చరింపనచ్చును. (అని పోన నెంచును)

మోహిని:—(కేలుమోడ్చి)

శా॥ స్వామీ! మీ యుపదేశ వాక్యములచే

స్వాంతంబులో నుండు నా

కామంబులయు దగమూచు నీది

కాంతాతె మోక్షంబుకై
 ప్రేమం బొందితి నాకుఁ గల్లు ధనము
 వేడ్కారు చిత్తంబుతో
 కీ॥ మానాకున కప్పించి యిక నిక
 సేవింప నేనెంచెదన్॥

యోగించంద్రమా! నా సర్వస్వము కీ॥రామునకు సమర్పించి మీ పాదసేవ యొనర్చుటకు మీవెంట నే నరుదెంచెదను. అనుగ్రహింపుడు.

పాట॥ (అనుబంధము 36)

కబీరు:—మోహినీ మాతా! నీ మనస్సునకు సౌఖ్యమిచ్చు కార్యమును నేమి వలదనజాలను. నీ యిష్టము, మనమందఱమును హరి భజన యొనర్చుదము.

పృ॥ శ్లోకము.

తనరుహ నయనా! వారిధి శయనా
 జనతా భరణా జానకి రమణా
 రామా! శుభ నామా
 కరుణా భరణా కాళిక సన్మానా
 హరిశివ శయనా! అరికుల దమనా!
 సురసైత చరణా! కరివరభరణా!
 అంచిత సుజ్ఞానా నిదానా!
 కరుణా భరణా కాళిక సన్మానా!

చతుర్థాంకము — ద్వితీయరంగము

ప్రసాదము-కవీరు-కమాల్-శిష్యులు శంభునాథ్ మొదలగువారు
కవీరు:— పాట.

(తెర యెగయగ-స్త్రీ తిరుగలి త్రిప్పచుండును)

స్త్రీ:—పాడుచు తిరుగలి విసరుచుండును.

కవీరు:—రామా నీకు నింతటి వైరమా!

కమాల్:—జనకా! ఉన్నదున్నట్లు నీవేల ఇంత సంకట పడియెదవు
నీకేమిబాధకలిగినది?

కవీరు: గీ॥ నా సహృదయులందఱు గాసిఁ గనుచు

భీకర భవ బంధనముల వేధఁబడుచు

మరణమొందెను సంతాప కరణిఁజూచి

యోర్వలేక నే నడలెద నో కుమార!

స॥ మృత్యువు తనచేత నిత్యముఁ విసరెడు

తిరుగలియగునట్టి ధరయునిగి

ససుమఁ జిక్కుచు-సొరగి నలిఁజెందువారలే

తెండులంబులమాడ్కి- ధరణి జనులు

యెఱుంగనే యింపైన తరియించు మార్గంబు

నోరార హరిపేరు నుడువలేరె?

రామాని భజనాబు దాముఁ జేయగలేరు

నరులు చేసిన నోస్కం బడయలేరు

గీ. కాదు! నీ పుత్రులే వీరు రాళ్ళ క్రింద

నలిగి నీర్మిగఁ జూచెదే ననినవేలం!

ద్వేష మింకేల వీరికై కేషశయన!

భరణ భారాబు నీదెకా, భక్తి వరద!

కవీరు } పాట—ఇద్దఱు పాడునది (అనుబంధము ౩౪. ఎ)
కమాల్ }

కం॥ జనకా! ఏల విచారము?

కనుమా! నలుగని గుఱుములు కలవా నకుమక

తనుబాయక భజియించెను

మనజులఁ బాలించు శౌరి మానని పీడికా!

చాకా! ఆ తిరుగలియొక్క యడుగు రాలికి నకుమ నుండు
గుంజకు నంటుకొనియుండు గింజలను జూచుము. కొంచె
మైచను గాసిగాంచక భద్రమొంది యున్నవి. ఈ మామూ
మృత్యువు రామభక్తులను భంజింప నేరదు.

కవీరు } ఇద్దఱును పాడుదు నడచెదను.
కమాల్ }

(ప్రవేశము రుద్రాశ్వులును రాహుళుండునుగ వేదమున నుత్తు వాడుమున)

రుద్రా:—(దుఃఖమున నరుదెంచి, కవీరునకు స్వాగతదండమునిడి)
హజ్రీత్! పీర్ సాహెబ్—నేను మిక్కిలి యాపదలోఁ జిక్కి
దుఃఖించుచున్నాడను. మీరు కరుణించి, యీ తుణుకుననే
నా వెంట నరుదెంచి, నన్ను రక్షింప వేరొదను.

కవీరు:—సాదరా! రాముడందఱిని రక్షించును. నీ కెట్టి యాపద
సంభవించియున్నది?

రుద్రా:—స్వామీ! నా కుమారుండు మాలాలి గుట్ట నెక్కిపోయి
యెందునకో యొక గుహాయందున్నాను. వాని గొంతున
కొక సర్పము చుట్టుకొని యున్నది. సమీపించినవాడిని
గాంచి బుసకొట్టుచున్నది. చూపఱు లండఱు భీతులై నా
కుమారునిఁ గాపాడు వారు మీరే యనిదృఢంబుగ నుడుపు
చున్నారు. దయచేసి మీరు నా వెంటరావలయును.

కబీరు:—(లోన వచ్చుకొని) సాదరా! నీకు గుమారుడే లేడే?

రుద్ర:—స్వామీ! నేను నాయన్నకుమారుని నాకుమారుడే యందును.

కబీరు:—నీ కన్నయును లేడే?

రుద్ర:—(చిక్కుతో) స్వామీ! నా జాతి భాయిని నేను “అన్న” యనెదను.

కబీరు:—సాదరా! నీ జాతి యేది?

రుద్ర:—స్వామీ! చూచినఁ దెలియదా? నేను మహమ్మదీయుడను కదా?

కబీరు:—నేను చూచినాడను. నాకుఁ దెలుసును. నీవు బ్రాహ్మణ నానుడవు.

రుద్ర:—స్వామీ! నా భాగ్యమిది. మహమ్మదీయుని మీరు గాహ్మణుని తేసిరి.

కబీరు:—అయ్యో! నీకు జంఁదెమున్నదే? నీవు మహమ్మదీయుడవెట్లుగుదువు?

రుద్ర:—(ఆశ్చర్యమున) జంఁదెమెక్కడ నున్నది స్వామీ?

కబీరు:—నీ జంఁదెము నీ నకుమున నున్నది.

రుద్ర:—(నవ్వి) స్వామీ! జంఁదెమును శాస్త్రాధ్యయనము నడిమికి గట్టుకొనునా?

కబీరు:—అయ్యో! సమయము వచ్చినప్పుడు భజము నెక్కియుండు జంఁదెము నడిమికి దిగును.

రుద్ర:—అంత సమయము నాకేమి వచ్చినది స్వామీ!

కబీరు:—నీ బాకును దాచి నీ నకుమునకు గట్టుకొను నట్టి సమయము నీకు వచ్చినది.

రుద్ర:—(తీర్చినది) బాకు? బాకు నాకేమి కు స్వామీ?

కబీరు:—కబీరును బాడిచి చంపుటకు

రుద్ర:—శివ! శివ! మిమ్ములను నేను చంపువాడనా?

కబీరు:—శివ! శివ! యని మహమ్మదీయుఁడు పలుకునేమయ్యా?

రుద్ర:—నన్ను మీరు బ్రాహ్మణుని జేసినందున, వెక్కిరించుటకై
“అల్లా” కు మారుగ శివ యంటిని అంతనే! మీరు
మహమ్మదీయులై “రామ” యను చున్నారు కదా? నేను
“శివ” యంటిని.

కబీరు:—అయ్యా! నీవు మహమ్మదీయుఁడనైన, సమాజయొక్క
విధానము నడిగెదను చెప్పెదవా?

రుద్ర:—(భీతిల్లి-దిట్టయై) న్వామీ నా కుమారుని గానాడునట్టి
యిష్టము మీకు లేదని తెలిసెను. నా “అల్లా” పేరు
జెప్పుచుఁ బోయి నేనే వానిని గానాడిదను.

కబీరు:—అదరా! మొదట నిన్ను నీవు కానాడుకొనము.

రుద్ర:—నాకే మైనది?

కబీరు:—అదరా! రుద్రశర్మ!

రుద్ర:—ఏడో? ఎవ్వఁడా రుద్రశర్మ (అని యేమి తెలియని వానివలె
ను వెదుకఁబోవు వాని వలెను పరువించుచుండ)

శంభునాథం:—(రుద్రశర్మను పట్టుకొని) ఓటీ! దుష్టబ్రాహ్మణుఁడా!
నీవు సరిగ నిలుపుము లేకున్న జెడెదవు.

రుద్ర:—(అడఁబడుచు దిట్టపడి) నన్ను విడువవయ్యా నాతో నీకే
మి. పనియయ్యా?

పరమరాం శంభు } (రుద్రశర్మ సమమును తాకి,) ఉన్నది! ఉన్నది!
(అని గుడ్డలు విప్పి బాకును వెలిపియురు)

శంభు:—(బాకును పైకినెత్తి) ఓరీ రుద్రేశ్వరా! క్రూరకర్మా! యీ బాకు కథ నిజముగ నడివెదవా? లేకున్న (అని కటారి నెత్తి బెడరించును.)

రుద్ర:—అయ్యో! నీకుగాని యీ కటారికిగాని • నేను భయపడు వాడనుకాను. నేను భయమున జంపియుండుట చేతనే కబీరుగారిని జంపనుపూనుకొంటిని. సత్య స్వరూపుడగు కబీరుస్వామి నాన్నిధ్యమున నేనుండుటచేత దైవభీతిచేత సన్న్యాసుని బల్కి మీ శరణు వేడెదను.

కబీరు — ఓదరా! రాముని నమ్మి, రాముని గొల్చి రామునిజేరి యుండు కబీరుని పొరెవ్వరును చంపలేరు. అంతటి యశే ఓ పొకుఁ గలదేని యిదిగో సాదేహమును నేనె మీకు నప్ప-పఁ గలను. నీవిని గోయుడు. మంటబూగ్గుడు మూలఁ గాల్పుడు నేన సంతోషింతును.

రుద్రశిష్య:—(కబీరునకు నమస్కరించి) మహాశయులారా! మీ సుహృదులును, సమరక ప్రేమియును నరయలేని మీ యూరి మూఢునిధికారి కూడబుకబడి తపించుచున్నాడు. నే నవివేకినై కలుష కర్మకు నొడి గట్టితిని. నన్న మీరు తీరించి నిర్మల నలయునని ప్రార్థించువాడన.

కబీరు — ఓదరా! నీకు రామశిష్యులై రక్షణముగ. మనమండ అమల రామార్త్య నొకటము

అందఱు. — రామభజన చేయునుగ.

చతుర్థాంకము—రృతియరంగము.

కుహాన్మదీయలు—హిందువులు.

హాల్వీ—వింధ్యాచలం

హాల్వీ:—వింధ్యాపెలం ఘోరు మీరు హాల్వాఘోరం వష్టినాలే
మోకీషీకుమా? మీ ఘోరు రామానంద ధైరీయత్ పుం
భాడా?

వింధ్యా:—హాల్వీసాబ్! మీగురువున్నట్లే మాగురువున్నారు.

హాల్వీ:—మాకీ ఘోరూ కోరాహి? బే.

వింధ్యా:—కబీరుడు.

హాల్వీ:—అలే ఘోత్ వాఘు కబీర్ మాకి ఘోరు : మొంఘుకవుభా
దు? మీరే జేవకూపులు వాణి పాం పకచ్చే పూర్పు
పేస్తారు.

వింధ్యా:—హాల్వీసా హీబా! మా వాణిలో చెలియని మూఘలే
వానిని బూం చెడను కాని, హిందువులందఱు నెన్నటికిని
వానిని బూంపరు.

హాల్వీ:—మీరూ పూషూకనో లేఖులే జహన్నంమెమనో
మేం కబీరును మా పోస్టిలో కదం పెట్టనియ్యాం.

వింధ్యా:—మేముకూడ మా దేవాలయములలోనికి గబీరును కాలు
పెట్టనియ్యము.

హాల్వీ:—వింధ్యాపెలం! నేక పేస్తానీ ఘోరు వాఘో కబీర్
ముస్సల్మాన్లకి ఖలాఫ్. హిందువుకి ఖరాబ్. హిట్లాతమ
యీ గాంలో యితాధీనాల్ పానాల్ కేటోని ఇందా
పుంధాడే ఇధి బడి ఆచ్చర్మం ఘోరు నీ తాతగరం మేం
పెప్పు?

వింధ్య:—నిజమే సాహెబ్! ఆ కబీరుని యూరు వెడల గొట్టునట్టి
యుపాయమును మేము చేసియున్నాము.

హూల్వీ:—అచ్చా! అధియేం అప్పా యమోక్ హింటా? పెప్ప.

వింధ్య:—మీరు మహమ్మదీయులు మాకు సహాయపడునట్లయిన
మా యుపాయమును మీరు చెప్పెదను. లేకున్న మాచేత
నైనది మేమే చేసెదము. అయినది కాని.

హూల్వీ:—అజీ మహరాజ్! నేక ఘట్ బాత్ పెప్తా హిను-కబీరు
సత్యానాన్ అయ్యే మస్లత్ కు మేం బేషక్ కుమ్మక్ ఉంతాం
హట్లాక్తే, తమాం ముస్సల్ మా. సాయం హట్లా
ఖాఖుకా మీర్ కేం ఖొట్లాడి వస్తాం ఇది నిజం.

వింధ్య:—హూల్వీసాబ్! ఈ పొద్దు సాయంత్రముంచి, మూడు
దినము లీ యూరిలోని దుకాణములన్నియు మూయవలయు
ను. కొందూర్ తరుల యంగళ్ళను నేను మూయించెదను.
మహమ్మదీయ నర్తకుల దుకాణములను మీరు మూయించ
వలెను.

హూల్వీ:—అజీ దినానా! హెత్తిహావా మంతల్ పెప్తావ్? దుకాన్లు
బంద్ పెప్తే కబీరు పెప్తే పోఖా? నెహ్రిహాయ్యా!
హెహా హెహా హెట్లా మస్లహత్ పెప్తేవ్ ఇంఖామాల్
బస్ బస్ నలోని సాస్త్రీజి.

వింధ్య:—హూల్వీసాబ్! పూర్తిగ వినుము. మే మందఱము
యోచించి కబీరు వ్రాసినట్లు దిక్కుదిక్కుల నాధువులకు,
బతికలు వ్రాసి పంపియున్నాము. రేపటిదినమే కబీరు
గొప్ప రామోత్సవమును జరుపుననియు, భక్తులందఱు లేవక
రావలెననియు వ్రాసినాము. అందఱి కారిత్యము జేయను

బండ్లు బండ్లు భోజన సామగ్రిలు కావలసి వచ్చును. అంగ
ళ్య వారొక్కరును వస్తువులేమియు విక్రయింపక పోయి
రేని, కబీరునకు నవమానము, దేశభ్రష్టత్వము కలుగును.
లేకున్న నురి వేసుకొని చావనైనచచ్చును.

మాల్వీ:—ఎసా ముస్లిమాత్ ఖొలొజి మహారాజ్! ఇధి తీక్ ఓక్
గోకా లేఖునా ఉండాది.

వింధ్యా:—(లేచి) సలాం సాహెబ్!

మాల్వీ:—అల్లెటం సలాం!

శ్రీ

‘రాంకబీర్’ నాటకము.

రంగమూలము—హరిభద్రమరంగము.

నాథా!—(హరిభద్రము సాధువులు)

సాధువులు:—జన్మ సీతారాం-జన్మ జానకిరాం-

స్తోత్రము.

జయజయ సీతాకాంతా రామా

జయజయ యయోధ్య నాథా రామా

శ్రీమద్రాముకుల భూషణ రామా

శ్రీమద్రాముకుల భూషణరామా

శ్రీమద్రాము మునిసన్నత రామా

భూషణతీత గుణాంతిత రామా॥

(సాధువులు ముగించేయుచు నిష్క్రమింపగ పాతా వైకిరబోవును.)

మంత్రిమున కిదియు ఖుసాలు కూర్చునియుండును.

ఖుసాలో:—నాథా! ఈ యూరికి నిందలు సాధువు లొక్క-పెట్టుగ

వచ్చియుండు కారణము నీకుఁ దెలియునా?

కబీరు:—ఆ రామునకుఁ దెలియును.

ఖుషాల్:—గొప్ప యుత్సవ మేమైనను జరుగ నున్నదా?

కబీరు:—ఉండవచ్చును.

ఖుషాల్:—ఇంతటిని విచారించు చూరవ్వయింపము.

కబీరు:—ఆ రాముడు.

(ఇతఁడు కమాల్ ప్రకాశము చేసి వచ్చిన మాటతో)

కమాల్:—(తల్లిదండ్రులకు నమస్కరించును)

ఖుషాల్: కుమారా! ఏ యే శ్లేశములను దర్శించితివి? నీ తీర్థ యాత్ర శ్లేషములగు గొన సాగెను కదా?

కమాల్:—జననీ! ద్వారకకుఁగోని తిరిక్ోటి తీర్థమును దర్శించి, సద్భనాథ పురంబున విష్ణుదాసుని యంటఁ గొన్ని దినంబు లాదరింపఁగడి, యచ్చటినుండి యీ యూ? కనుమెంచినాడను. అమ్మా! తిరిక్ోటి తీర్థమున—

ఖుషాల్:—కుమారా! నీ యాత్రానిష్ఠియైతిని మానసి విమీన కాని నీ వాఁడని గొనియుండువు. తీరితి న్నానముఁ జేయుటకుఁ గొమ్ము.

కమాల్:—అట్లనే కాని (అని చిన్నమూటలో నుండిన పిన్న పీసీ విదిలించును. అది తీర్థము క్రిందనుండు. దానిని గీసుకొని) అమ్మా! ఆ విష్ణుదాసుఁ డెంతటి దాతయో చూచుము (అని రత్నము కట్టికి నివ్వఁబోవగు)

కబీరు:—కమాల్! అది యేమి వస్తువు?

కమాల్:—జనకా! అది చింతామణిని బోలిన యొక రత్నము.

కవీరు:—వృత్తగీతము,

అమూల్యంబగు హరినామము నీ
నమ్ముచు ననలముఁ దెచ్చితివే? |
అమేయ రత్నము క్రయమున కిచ్చి
యదయుడ! రాతిని దెచ్చితివే? ||

2. రామ రామ నీ మోమునుఁ జూడగ
రాదుగ యావలఁ దొలఁగుమురా |
ఏమని దీనినిఁ దల్లికి నిచ్చెద
సామర యస్థి ముట్టకురా||

* ఓసీ! అవివేక! ఇంటికి ననలముఁ దెచ్చితివికదరా? విష్ణుదా
సునకు రామ నామము నమ్మి యాదవకుల ముసలమీను
దెచ్చితివే? నజ్ఞము నమ్మి రాతినిఁ దెచ్చితివే? కస్తూరి
నమ్మి బూడిదనుఁ దెచ్చితివే? అమృతము నమ్మి విషమునా
దెచ్చితివే? ఆ రాతిని చేత నంటకుము. క్రింద బెట్టుము.

కమాల్:—(రత్నము క్రిందవేయును.)

కవీరు:—కమాల్! దానిని నీవెట్లు తెచ్చితివో చెప్పుము.

కమాల్:—జనకా నేను దీనినిఁ జూడను లేదు-అడుగను లేదు—
పుచ్చుకొనను లేదు-నా మూటలోని కిది యెట్లు వచ్చినదో
యదియునుఁ దెలియదు. స్నానమునకై పకచెను విదిలిం
చితిని-ఇది నేలగుఱెను-ఇప్పుడే దీనినిఁ జూచితిని-ఇంతకన్న
వేరేమియు లేదు.

కవీరు:—సరి-అయినచే నది-దాని నిప్పుడే తీసుకొనిపోయి యా
విష్ణు దాసున కొసగి పిదప స్నాన భోజనంబుల నొనరిం
పుము-ఒక గడియ గా యూరిలోఁ దడయక వెళ్ళిపోమ్ము.

కమారా:—జనకా! రేపు నే నిక్కడ నుండకున్న నెట్లు?

కబీరు:—నీ వెందు కుండవలెను?

కమారా:—గుంపులు గుంపులుగ సాధువులు వచ్చియున్నారే?

కబీరు:—వచ్చిన నేమాయెను?

కమారా:—వారు మన యతిభులే?

కబీరు:—వారిని నీవు తోడ్చి యున్నాడవా?

కమారా:—లేదు.

కబీరు:—నీవు వేరు విచారము మాని, మారు పలుకక పయనము
గమ్ము.

కమారా:—(పితరులకు నమస్కరించి నిష్క్రమించును)

ప్రవేశము శంభువాణం పశ్చిమం

శంభు:—(కబీరు ఖుషాలులకు నమస్కరించి) గురుమహారాజ్!

(అనిపతి)కజూది) ఇట్టి పతి)కలు మీరు వాసిపంపి యు
న్నారా? (అని పతి)క నిచ్చును)

కబీరు:—(పతి)క వెనుక కిచ్చి) శంభునాథ్! దీనిని రాముడు
వ్రాసినాడు.

శంభు:—సాధువులు సంఖ్యకుమీరి వచ్చుచున్నారు.

కబీరు:—రానిమ్ము, వచ్చిన నేమాయెను?

శంభు:—వారికి స్థలము-సంతర్పణము ఎట్లు?

కబీరు:—రాముడు చేసినట్లు.

శంభు:—నా కేమిసెలవు? నేనేమి యునర్పనలెను?

కబీరు:—నీవు నిశ్చింతగఁ బొమ్ము.

శంభు:—(నమస్కరించి నిష్క్రమించును)

ఋషాలు:—నాథా! ఇదియేమి విచిత్రము?

కబీరు:—ఇది రామ లీలా విచిత్రము.

ఋషాల:—ఈ ప్రతికల నెవ్వరు పంపియుండవచ్చును?

కబీరు:—రాముడు పంపినాడు.

ఋషాల:—నాథా! ద్రవ్యములేదు - దుకాణములు తెలువదు -
కమాల తెచ్చినరత్నముతోఁగూడ వానిని యూరువెళ్ళ
గొట్టితివి. ఆ సాధువులు గొంతులమీదఁ గూర్చున్నారు.
అయ్యో! ఎట్టి సంకటకాలము వచ్చెను?

కబీరు:—కాంతా! ఇది మనకు మిక్కిలి సంతోషకాలము. ఒకవేళ
యిది దుఃఖమని నీవు తలంతువేని కృష్ణభగవానుని వాక్య
మును స్మరింపుము. “సుఖదుఃఖే సమేకృత్వా యుజ్యస్వ”

ఋషాల:—నాథా! నీవనిన తీరున నేననఁ జాలనే! నా కేమియు ది
క్కు తోచకున్నది. ఇప్పుడేమిచేయుటకు సాధ్యమగును? నీ
వేమి యోచించెదవు?

కబీరు:—కాంతా! నేనేమియు యోచించను. ఎవ్వరిని యాచించను
దేనికిని శోచించను. ఆ యోచన యాచన శోచన లన్నియు
నీశ్వరమునఁ గుమ్మరించి నాచేతులు శోధించి కూర్చుందును.
అనాఁడేతెంచిన సాధువులయొక్క సత్కారమునకై నేనును
కమాలును చొంగలైతిమి. మాయుద్ధరి నంతు తీరినది. ఇది
నీ నంతు. ఇది నీభారము. నీవు సమిర్థురాలవని నాకుఁ తెలి
యును.

ఋషాల:—నీకెందుకు తెలియ కుండును? సమిర్థురాలను గాకున్న
భావిలో దుష్టికి యాత్మహత్యకు యత్నింతునా? ఇప్పుడు స
యిత మాకృత్యమే చేసినను.

కబీరు:—తరుణీ! ఇట్లెల భీరువైతివి?

ఘోషాలు:—నాథా! ఆడదానిని మతేమిచేయగలను?

కబీరు:—కాంతామణీ! సద్విద్యయును, సత్ప్రవర్తనయుఁ గలసతి సామాన్య స్త్రీ కాదు. పురుషునకట్టి స్త్రీయే శక్తియై, సతియై చెలఁగును. సతి, తాను పరాధీనురాలని తలఁచుటచేతనే శమ-దమ-శాంతి నిగ్రహంబులను సాధించుకొనును. ఇట్టి నిగ్రహంబుగల పరాధీనతయే దీనత్వమును కలిగించును. దీనులగు వారికి భగవానుఁడు రక్షకుఁడగును. ఇందుచేత సతి ముత్తమంబగు భక్తరాలగును. భగవానుఁడు భక్తి న్యాసినుఁడగుటచేత భక్తియందే శక్తియుండును. భక్తి శక్తులవలననే ముక్తికలుగును. కావున సతీయే ముక్తికి మూలకారణ మగును. ఈ తత్వమును గుఱుతించి నీవు భీతిల్లకుము.

ఘోషాలు:—నాథా! నీవేమి చెప్పినను నాకేమియో భయముగనే యున్నది.

పాట (ఆనందభ్రము కిరి.)

కబీరు:—కాంతా! కృష్ణభగవానుఁ డర్జనున కుపదేశించిన శూన్యవాక్యము వినము.

“కైల్యాణ మాస్మగమః పార్థా చైతన్య యువనద్యతే।

త్యుదం హృదయ కార్యల్యం త్వత్త్వత్తిష్ఠః సతతపా॥”

పడలే! ఈ చురుల నీ మనమున నిడి కీర్తిని విడనాగి, ప్రీతి ధైర్యంబు లొడఁగూడి రాముఁడు చూపు జాడయందు నీవు నడువుము. నీ వేమిసర్పిసను నేను మారాకు వాడను కాను. నీకు జయమగుఁ గాక.

(అని నిష్క్రమించును.)

భూపాల:—అహ! ఇదెట్లు వచ్చెను? రామచంద్రా! నాపతిని, పుత్రుని బరిక్షించినది చాలక నన్నుగూడ బరిక్షించెదవా? రామా! వేను స్త్రీనే! ఏమిచేయగలను-నిన్నబాయక భజింపగలను కాని, సాహస గృత్వ మింకేది నాకుసాధ్యమగును? రామచంద్రా! భూరిదయాసాంద్రా! ఇదిగో నా దేహ పాణిబలులను సీతు సమర్పించితిని. పాపము నీయది పుణ్యమునీయదె సుఖమునీయదె శోకమునీయదె ఏతొచియుండు సాధువులు నీవె వారిని సత్కరించునది నీవె మాకు పరీభావము: గావింప భావించి పరిక్షించువాడవు నీవె. రక్షించువాడవు నీవె. మృత్యువు నీవె. మనుగడ నీవె. జానకీ నాథా! ఆనాడు నే నవివాహితయై యున్నా, నూ దేహమును నీ వాదముల కర్పించుటకు సిద్ధమై యుంటినే. ఏలనన్ను వారింపితివి? ఈ వికార దేహమును గూఢమాషక, సంసారంబున బడి సంతాప మొందునట్లు నాకేల ఇట్టి చేసితివి? నీ మౌన విగ్రహ దర్శనము నాకేల నొనగితివి? ఇప్పుడు నీవుకన్నెడఁబాసి పోగలవా? నిన్ను నేను విడుతునా? వదలను.

సాట (అన బంధము విడిచి.)

రామా! నీల నాంశ్వరము జేసెదను. రమ్మ రమ్మ, నీవు రాకపోయితివేని, నా తల్లి సేతిమ్మతో చెప్పి యామె నిన్ను వదలి నా గొయ్యకు వచ్చునట్లు చేసెదను. అఘరామా! నీకు శక్తిగ్గిరాక్షసులైన రావణుడె నీ శక్తినిహరించి, నిన్నువొంది పరితపింపజేసియుండగా, నీ భక్తులగు నేను నిన్నేలు చేయజాలను? (నిలిపి విని) రామా! వచ్చితివా (అని మొక్కి) శాంతి-శాంతి యుండదనా? ఏమిటి?

(నిలచి) నీవు నన్ను రక్షించెదవా? నిజమేనా? నీ మాట నమ్ముచునా? (నిలచి చూచి) వలదు నీ వరహాలు నాకు వలదు. నీవునన్ను రక్షించువది నిజమాయెనేని, నేను కోరిన దాని నివ్వవలయును. (నిలచి) లేవు సాధు సంతర్పణకు నవశ్యకంబగు సామగ్రి నాకు కావలయును. (నిలచి నవ్వుతో) ఏమి మాటయిడి? రామా! పదునాల్గు లోకంబులే నీ చేరియందుండగ, పదివేల సాధువుల భుక్షికి కావలసిన సామగ్రి నీయొద్ద లేదా? మఱి యెవ్వరియొద్ద నున్నది? (నిలచి) ఏమి? విషయానందుని యొద్దనా? ఉండనినా? కేమి? (నిలచి) అవును, వాడు నా యన్నయే యగును. అయిన (నిలచి) నేను పోను. విషయానందుని నడుగనువానికి నా ముఖమునే చూచును. (నిలచి) ఇప్పుడు విషయానందుడు నన్ను గురుతింపకున్నను, ఇకను భార్య నాదరించు సంతటి ధర్మబుద్ధి వానికి లేదే? (నిలచి) నా ముఖమును జూచినవాడు నన్ను బ్రీతించునా? అది యెట్టి ప్రీతి రామా! (నిలచి) నేను పోయిన సంతయుఁ దెలియునా? పోవలయునా? పోదునా? (నిలచి భీతి వినయములతో) రామా! కోపగింపకుము. నా యవివేకమును మన్నింపుము. కన్నతండ్రి బిడ్డకైన నాగ్రహించిన నా మెగతియేమి కావలయును? (నిలచి) రామా! నిన్ను నమ్మి నీయాజ్ఞ పాల్పవనే ప్రసంగించెదను. దేవా! రక్షింపుము, రక్షింపుము.

(అని నమస్కరించి లేచి)

సీ॥ రక్షింపరా; నన్ను పక్షింద్రో రథనః సుర

బృందవందిత యా-నందరామ;

పాలింపరా; శిరితపాలకా? సన్నతా!

పూతచాశ్రిత; పా-కేతరామ

కాపాడరా; భక్తపాపాని సంహర్త!
యోగి శరణ్య; య-యోధ్య రామ
భరియింపరా; కరిభరణ! యో మురవైరి
దశరథ పుత్ర! భ-ద్రాద్రిరామ!

గీ॥ నమ్మితిని నిన్నె యో జగన్నాథ రామ!
తలతు సేవింతు నిన్నె కో-దండరామ!
క్షీర జలధి జామాత! శృం-గార రామ!
రమ్మ నావెంట జానకీ-రమణ రామ!

పాట (అనుబంధము 40 పాడుచు నిష్క్రమించును)

పంచమాంకము—ద్వితీయ రంగము.

విషయము—పూర్వ లాల్లు

విషయము—అహ! మోహినీ! నీవెంతటి మోసక పైవే; నా బ్రతు
కంతయు వ్యర్థము చేసితివి కదవే!

పాట (అనుబంధము 41.)

నా మాన ధనంబులు నీకు నప్పగించితిని. నీ యాజ్ఞాను
వర్తనై చరించితిని. ఆ పశ్చేత్తరుడే దిగివచ్చి నాకుపదే
శించినను త్యజంప జాలనట్టి సురాపానానందమును నీ
యొక్క మాటపైసన నదలితిని. నీవే నా కాంత, నా
సంపద, నా సౌఖ్యము, నా ప్రాణముని నమ్మకొని యుంటి
ని. ఇట్టి నన్ను విడిచిపోవ నీకుఁ గాళ్ళెట్లాకొనే? ఓసీ! దుష్ట

తరుణీమణీ! నీ సర్వస శృంగారితరంగితంబగు నంగసాభాగ్యంబును, శరచ్చంద్రికా సమానంబగు నీ ముఖ శోభనంబును, అభినవోజ్వలబింబఫల సదృశంబగు నీయధర మాధుర్యంబును అనంతరత్నాయత కాంతియుక్తి నీలోత్పలదళ సన్నిధింబులగు నీలోచనాప్రభులంబును, మీసకేతనుని మోహంపు పువ్వుల ముల్కులై తక్కులాత్తు నీ కేగంటి చూమ్ముల పొంపునిపుల నట్టింది ల్గించి, మమత తుఱంగలింప నీ మహిమాడలంబునఁ గందర్ప సామ్రాజ్య లక్ష్మీవిలాసము నలంకరించు సమేయ సాభాగ్య ధన్యపు నీవేకదా యని నిన్నుఁడలఁచితిని. వెంటనే నీవునచ్చి నిలచితివి.

ఖుషాలు:—భాయి! నేనును నిన్నే తఁచి వచ్చితిని.

విషయ:—మేలు మేలు మీనాక్షీ! ... (నిలపి) నీ పే రేమనవలయున?

ఖుషాలు:—భాయి! నా గుండె నన్న “ఖుషాలబీ” యని పిలుచును.

విషయ:—నాక్షీ! నీవు ఖుషాల్-నాట ఖుషాల్—ఖుషాల్! నెంటు వెళునయినను వచ్చియున్నారా?

ఖుషాల్:—భాయి! కిరికిరి గలఁదమవఁ జెప్పఁడును నావెంట రావేను. నేకొక్క దాననే వచ్చియున్నాను.

విషయ:—ఇది సంతయు ఖుషాల్! కాంతామణీ! నీవు నన్నుఁడలఁచివచ్చితి నంటివి. అందులకుఁ గారణమేమని నే నడుగవచ్చునా?

ఖుషాల్:—భాయి! ఒక్కటి నిన్నడుగుటకే నేను వచ్చితిని.

విషయ:—తరుణీ! నేను కోరునదేయది. మొదలు కుర్చీను

ము. పిదప నొక్కటికాదు, వెయ్యి వేడుము.

ఖుషాల్:—(కూర్చుండును)

విషయ:—మోహనాంగీ! ఇప్పుడు నీమనస్సునకు వచ్చినది వేడుము.

ఖుషాల్:—భాయి! దేవు శ్రీరామోత్సవ సంతర్పణలకు వేలకొలది నాగువు లరుచెంచియుండుటచేతను, పురంబున నన్నిదుకాణములును మూసియుండుటచేతను శ్రీరాముడు పంపినందున నేను నీయింటి కీవేళయందు నిన్ను దలచి వచ్చితిని. మాకు నూగు బండ్లభోజనసామగ్రి కావలయును. ఇదిగో పట్టిక. (అని పట్టిక పొదిచ్చి) ఈసామగ్రి యిచ్చానియందే, యిప్పుడే బండ్లకువేసి రామమందిరముచేతకు బంపుమని నిన్ను దుగుదానను. ఏమందువు?

విషయ:—తిరుగ్గ! అడుగవలదు. ఆజ్ఞాపింపుమన వేరంగును. నీవశ్యము పంపెదను. కాని ఖుషాల్! ఇందుల క్రియధనము విషయమేమని నేనడుగ వచ్చునా?

ఖుషాల్:—భాయి! ఇప్పుడుకాని మరి యెప్పుడుకాని మామొదల ధనములేదు—ఉండదు—అయిన, నీగడియ కడకానేని నీవడిసి దినంబున నీ ధనమును మా కాముడిచ్చును. చెప్పము నీధనము నీ కేనాడు కానలయును?

విషయ:—ఖుషాల్ నీ రామధనము, నా కామధనమునకు నమానమెంత మాత్రమునుకాదు. నా యిల్లింతు నీకిచ్చినను దాని శ్రయధనము నేనడుగను. నీవిచ్చినను నేను పుచ్చుకొనను. సూదరీ! ధనమునకు మూయగ నీ వచనమిమ్ము చాలును.

ఖుషాల్:—భాయి! ఏమని నచనమీవలయును?

విషయ:—సుందరీ! అడుగుదునా?

ఖుషాల్:—నిర్భయంబుగా నిస్సందేహముగ రాముఁ డడుగుమను దాని నడుగుము.

విషయ:—తరుణీ! నాకాముఁడు భారి ఖిడచినకథా నీ రాముఁడు నాదుడకు వచ్చునది? సుందరీ! ఇప్పుడే నేను నాకొట్టు లోనుండు సామగ్రి సంతయుఁ బంపెదను. నీవు పోయి దాని నందుకొని నెంటనే యారాత్రే మరలి నాయుంటికి రావలయును.

ఖుషాల్:—భాయి! నచ్చెదను.

విషయ:—వచ్చి, నాదేవుఁడు నాకుఁ గలిగించిన తాపమును దొల గించుటకు మారుని పూజచేయవలెను. తరుణీ! ఏమందువు?

ఖుషాల్:—భాయి! నీవుచేయు యువకారమునకు మారునిపూజ యెందుకు? మారుని అబ్బిపూజ చేసెదను లెమ్ము.

విషయ:—శివా! సుందరీ (అని ఆనందముననెగిరి పడును)

ఖుషాల్:—పాట (అనుబంధము 42)

భాయి! నేను పోయినచెప్పెదను

విషయ:—నీలవేణీ! నీ విల్లుకేయవలయు సామగ్రిలు నీ రామ మం దిరమును కేసవని నమ్ముము.

ఖుషాల్:—భాయి: నేనును మఱిలివచ్చితిని నమ్ముము.

విషయ:—తరుణీ! నాచేలిలోఁ కేయివేయుము.

ఖుషాల్:—(చెయ్యిఁదటి పెడలిపోవును)

విషయ:—(పరమానంద చిత్తుఁడై) ఓరీ! దస్తగీర్-ఆలంగీర్!
మంసీర్-జాంగీర్-భువంగీర్-ప్రతాప్గీర్-హుసేన్గీర్-రండి
రండి (అని యుటచి గొప్ప గంటను వాయించును).

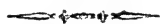
ప్రశంసలు సేవకులు పశువులు.

సేనకులు:—(సలామతులుచేసి) సర్-కార్ ఏమి హుక్కు?

విషయ:—అరే! మీరు గుట్టుమువేగముతో పారాడి పలుగిడి గిన్నీ నాకర్లి నందఱిని బట్టుకొని బడాకోశీ దర్వాజాలు తెరచి యుగమలోనందు భోజన వస్తువులన్నిటిని బండ్లబండ్లకు వేసి రామమందిరము చేర్చులెను ఇప్పుడు 15 గడియల రాత్రియై యున్నది. 15 గడియల రాత్రియగులోపల సంతాపై సర్-కారలెను. వెళ్ళండి.

సేనకులు:—(సలామతులుచేసి నిష్క్రమింపెను.)

పంచమః కము—స్వయంరంగము.

శిథిలః ప్రశంసలు మిశ్రం కంఠహాసే.

పరశురాం:—శంభునాథ్! మన గురుమహారాజుగారి వాచి-వచనము నేను పూర్తిగ నేను కనగొంటిని.

శంభు —పరశురాం! ఏమి కనగొంటివి?

పరశు:—శంభునాథ్! వచ్చిన సాధువు లింతటిదక్షిణను నాలుగు నాలుగుగురుగురు గురువులుచేరి వేలకొలది నుముదిరిము బైలునా దుచ్చునాగు. రాంకబీరుగారు నిమిశసమనాటితో డను సంభాషించుచు భజన చేయుచు నున్నారు. మఱుగు గలదోట్లయగు నఖండముగ వంటలు సాగియున్నవి. వైన విగ్రహాలకారములతి విచిత్రముగా గావించు చున్నారు. ఇందలు పరిచారకు లేయూరినుండి వచ్చిరో వారెవ్వరో వే

ద్యముకాక చోద్యమై యున్నది. మన యూరివారు హిం
దువులు-శురకలు-యెఱుకలు-పఱుగెత్తివచ్చి చూచిచూ
చి తిచ్చపడి పిచ్చివారై మరలి పోవుచున్నారు. నాకేమో
యిదియంతయుఁ గలలోఁ గాంచినట్లున్నది.

శంభు:—పరశురాం! నన్నేల పిలువకపోతివి?

పరశు:—శంభూ! ఇప్పు డేమాయెను? రమ్మపోవుదము? (ఇద్దఱు
పోవుచును)

(కీధిపరదా ధైనికొ బోవును.)

విషయమును విజ్ఞు

విషయ:—(యోచనతో) నాకెందుకీంత యనుమానము? ఖుషాల్
చేతిలో చేయివేసెను. అది తప్పక వచ్చును. అయినను
నామదికి నొక్క విషయము మాత్రము దిక్కునూలిన శం.
కను కలిగించు చున్నది. ఆభామామణి నన్ను “భాయి”
“భాయి” యనినను కడవఱకు సంబోధించెను. నేను దానిని
సూదకీ యంటిని. మోహనాంగి యంటిని. తుదకు ఖుషాల్
యంటిని. ఆ మాటవిని నాపై మనస్సులేక యుండెనేని
నేను చేసిన యేకవచన సంబోధనలకు నాగ్రహించి నా
నోట వచ్చుచే మూయుచు చుండెను. ఇదియుచుగాక, నే
ను నాచేతిలో చెయ్యి వేయుమని యడిగినప్పుడు నమ్మితిని
నాచేయి ముట్టెను. ప్రితనలే-అందున మహావృద్ధియస్త్రీ-
పిచ్చుక ఖుషి దాకునా? ఒంటరిగ రాత్రీవేళ నస్యపురుషుని
యింటికి నచ్చునా? కావున ఖుషాల్ నాకు వశమైనదనటకు
సందియమేలేదు. (అని మరల యోచించి) దీనితలగాల!
ఈ “భాయి” సందేహము నన్ను విడువకుండ నంటుకొని
యున్నదే! నేనొక తప్పిదము చేసినందున నింతగ మిడుకు

చున్నాను. ఆచెలువ నాచేతిని పట్టినప్పుడు నేను తటాలున ముద్దు పెట్టుకొనక పోతిని. ఆపనిచేసియుండిన నప్పుడే నా శింకానివృత్తియగుచుండెను. అది లేదు. మా కులములోనే లేనిది నాకెట్లు వచ్చును; బేహారి నిఘంటువు నంతయు శోధించినను ధైర్యశబ్దమే కానరాదు. కాని యింకను సరిపాదు కాలేదు.

(ప్రవేశము—4 పాత్రలు)

విషయ:—(ఆమెను చూచియానందమున) తరుణీ! నీవు నాముద్దుగుమ్మవే. ఆడిన చలుకును దక్కించుకొను చక్కెరబొమ్మవే ఎంత త్వరగ నరుచెంచితివి? ప్రీతియన్న నిట్లుగదా యూడవలెను?

ఖుషాల్:—భాయి! నీకు నాపైన బ్రీతిలేకపోయినను నాకు నీమీద ప్రీతి లెప్పిపోవునా?

విషయ:—నుండరీ! నాకు నీమీద ప్రీతిలేదా? ఆప్రీతి యుండునని లేనిది నే నిప్పుడే చూడెదను. ఏదీ నీముద్దు నిమ్మ—(ముద్దు డబ్బాపును)

ఖుషాల్:—భాయి! తారము- నీకు నాపైన నిట్టి ప్రీతి యెందుకు జనించెను?

విషయ:—తరుణీ! నీ మోమునందు ముద్దు కాలుచున్నది. దానిని గోలుటకు బట్టజాలని ప్రీతి పుట్టుచున్నది.

ఖుషాల్:—భాయి! నీభార్య సుశీలయు నీమోహినియు నున్నారే? వారి మోములు నీకు ముద్దుగ గానరావా?

విషయ:—వారు మొదట ముద్దుగ నుండిరి. ఇప్పుడట్లలేదు.

ఖుషాల్:—నీ సుశీలా మోహినులయొక్క ముఖము లేమయినను మారపోయినవా?

విషయ:—వారి ముఖములేల మారును? ఉన్నట్లున్నవి.

ఖుషాల్:—భాయి! ముఖము లున్నట్లుండేనేని యందువ దొలుత
యెలుకుచుండిన ముద్దులిప్పుడేమామెను.

విషయ:—ఆ తరుణులకే తెలుసును. నాకుఁజెలియదు.

ఖుషాల్:—భాయి! నీ మనస్సును నీవు స్వాధీనమందుంచుకొంటి
వేని, నీ భార్యకన్న నెక్కువ ముద్దువచ్చు వారుకాని, యా
సందము నిచ్చువారుకాని యెవ్వరును నుండరు.

విషయ:—ఖుషాల్! నా మనస్సు నీ స్వాధీన మయ్యే యున్నదే?
నీ ముద్దు వెనుక నది దాచుకొని యున్నదే? నీవు ముద్దుని
చ్చిన వెంటనే నదియును వచ్చును. (అనిసమీపించును.)

ఖుషాల్ } పాట (అనుబంధము 44)
విషయ }

విషయ:—ఖుషాల్! నీయెడనాకుఁగల ప్రీతిని నిరూపించుటకు నా
కనకాసమిమ్ము. నా కొఁగిటికి రమ్ము.

ఖుషాల్:—భాయి! దయలేని నీకుఁ బ్రీతియెట్లుండును.

విషయ:—ఖుషాల్! ఇట్లేబండువు.

ఖుషాల్:—విషయా! నీకు

విషయ:—(ఆనందించి యెగిరిపడి) విషయా! విషయా! అబ్బ
భాయి భాయి • యనచు చంపుచుంటివి. ఇప్పటికిని నీకు
విషయాపేక్ష కలిగెనుకా? ఇంక బ్రతికితిని. ఖుషాల్! నా
కు నయలేదనటకు నేనేమి చేసితిని?

ఖుషాల్:—విషయా! నీకు “కుశల” యను చెల్లెలుండెనా?

విషయ:—నా చెల్లెలు కుశల ఉండెను.

ఖుషాల్:—ఆ కుశల యేమామెను.

విషయ:—నా కుశల చిన్ననాడే నాయిల్లు విడిచి పారిపోయెను.
మరల నామెరానులేదు, నేను చూడనులేదు.

ఖుషాల్:—కుశల బ్రతికి యున్నదా?

విషయ:—నాకు తెలియదు.

ఖుషాల్:—విచారించితివా?

విషయ:—నేనే వెదకితిని. వెదకించిని. కుశలయొక్క పొలకునయే
తెలియదాయెను.

ఖుషాల్:—కుశల రాకున్నను, నీవు చూడకున్న నెప్పుడైన నెక్క
డైనను, కుశలయొక్క ధర్మనిని వింటివా?

విషయ:—లే...దు. సుందరాంగీ! నా కేమియుఁ దోచదు. నా
కొక్కటియు స్మరణకురాదు. ఇంక దడయక మొడఁచిముగ్ధు
నిమన్లు. పిదప నేమైన పడుగుము (అనియాతురపడును)

ఖుషాల్:—విషయా! అరక్షణము తాఁడుము. ఆశురము నలదు.

విషయ:—ఆ యరక్షణము తాఁచిన నా మరణమే యగును!
రమ్మ! రమ్మ.

ఖుషాల్:—విషయా! నీవు నన్నీమి యడిగెదవు.

విషయ:—ఒక ముగ్ధు.

ఖుషాల్:—నీ చెల్లెలిముగ్ధును నీనెప్పుడైన నడిగి యుంటివా?

విషయ:—రామ. రామ. పాపము శాంతమగుగాదా! ఖుషాల్!
చెల్లెలి ముగ్ధునకును పాపాన్నిచెప్పవలెననునా?

ఖుషాల్:—ఉన్నాఁడు.

విషయ:—నిచ్చట నున్నాఁడు.

ఖుషాల్:—ఇక్కడనే యున్నాఁడు.

విషయ:—నివ్వఁడు వాఁడు.

ఖుషాల్:—నీవే (అని ముసుగు తీసి తన కుశలానూ, ముఁ
జూపును)

విషయ:—కుశలా! కుశలా! నా ముద్దుల చెల్లెలా! నేను పాపా

తృణుడను దుష్టుడను. క్రూరుడను. నీచుడను—ద్రవ్యమదాం
ఘుడను. నీ సొత్తు నపహరించితిని. నీమానము నపహరింప
సెంచితిని. నన్ను క్షమింపుము. ఈయిల్లు నీది—ఇందున్న పర్వ
స్వము నీది. నేను నీ సోదరుడను కాను. నీదాసుడను. ఈ
సర్వయాత్మిని రక్షింపుము. (అని నమస్కరించును.)

ఖుశాలః—అన్నా! ఇది నీతప్పిదము కాదు. అవిద్యాదోషంబున
కలుకొన్న నీ యహంకారాభిమాన స్వార్థక మానసంబులే
నిన్నింటకు దెచ్చినది. ఇట్లుకాని ధనముకాని నాకెందుకు?
నీది నీకేయిండనిమ్ము. నేను మాటదప్పదానను కాను.
మారాని యబ్బ భజన—శ్రీరాముని భజనఁ జేసెదవా?

విషయః—సోదరీ! రచ్చు. కబీరు యోగీంద్రుని గృహమునకు నరు
గుదము. అమహనీయుని పాదముల పైబడి ధన్యుడ
నయ్యెను. (అని పోవకొనగ)

ప్రవేశము ౬వది, మోహిని (పాశుర్యము)

విషయః—(కబీరునకు మొక్కి) యోగిభ్రంషద్రోహిణీ!—నాంజ్ఞలైన
పండ్లియాడి మానసికము నుద్ధరించితిరి. బేవా! నేను వైవ న
నుత్తిముకాని కృత్యముల నెన్నియో యుపసరించి; పాతకు
డనై యున్నాడను. మీరు దయార్థిహృదయులైనాకు
దానోపాయమును నిరూపింప వలయునని ప్రార్థించెదను.
(మోహినిని జూచి) సారీకత్తి మా! నీవు నేన్ను క్షణవిధం
బులుగఁ గాపాడితివి. ఘోరవలకము చేయవలసినదృశ్యమౌ
ని పోవుచుండిన ఘృథాపాశ యరాశాశమక్షణవ్యాధిజ్వలెసి
నీవు నాకు సోదరి నైతివి. (అని నమస్కరించును) (ఘోషాలును
చూచి) ఖుశలా! కాదు ఖుష్కల్పమృతా! క్షుద్ధకుడు తప్ప
నితిగ్గు. సుఖిమౌనంబు. ఇట్లనిచ్చి నావ్యభిచార. ధర్మణంబు

ను నీవు ప్రహరించి నాకుదల్లివైతివి (అని నమస్కరించును.) (కబీరుతో) యోగిందా! శేషబీదివము జరుగనున్న శ్రీరామోత్సవముయొక్క - ఫలమును నాకొసంగవలయును కబీరు:--విషయా? అంతయు రామానుగ్రహమే తమ్ముపోవుదము నాయొంటికి.

(అందఱు గామక్రీడ వ జేయుచునిష్క్రమింతురు.)

పంచమాంశము:--చతుర్థాంశము.

ప్రళయము హింస వ్రలు రామోత్సవము.

మేళనాశములనో-భజతో

పాత్రలు, విషయగుప్త-శంభువాధిం-పక్షకురాం-మోహినీ-ప్రజాం

అందరు:--శ్రీరామచంద్ర మహారాజుకు జయమగుగాక.

ప్రళయము రథసమతో మహద్మదీయం

మోల్వీ:--అరే బాబావాలా! బంద్ కరో తేరాబాజుకు (అనిమేళము నిలుపును)

శంభు:--(పాడుచుచును)

మోల్వీ:--అరే బాబూ! ఈమాగానోనా రోకరితే.

అందఱు:--(విసక నడతురు)

మోల్వీ:--అరే బేదీ! బందర్కా అవులాదే! ఎన్నిధిఫాలు మీకే పెచ్చులే? మాది మస్జిద్ ధమర మీ బాబాగానా రోనా మీజైజై హొమ్మాజే. హై హి హంటాఘాస్త్సీల్కి ఫోల్ కారా? మీకు భుద్ధి ఉండదాదేహ? హూల్కీ గవచు

నికల్ లేఖంటే పెన్నాకి చల్. మహాశం అయ్యే సై
మిక్కి డకల్ ఇల్లెందా?

శంభు:—ఎందుకయ్యా మీ యాక్షేపణ? మీ యింటికి వచ్చితి
మా? మీ వాకిటికి వచ్చితిమా? మేము రాజవీధిలో మా
దేవతాయుత్సవమును జేయుచు బోవుచున్నాము. నీ గ్రు
డ్డిపదిరిగివులసి మేము భయపడువారము కాము. ఓరీ! మే
నిగొండ్లారా! వాయిగుప్తుడు మీ నాద్యములను.

మహన్ను:—అగే మహాగొండ్లారా! భామూష్ పీవ్విరి మహాశక్తి
హిని మీ పేగుల్కిపెత్తి మూఢుల్కూ డెత్తివీహంటే నోతి
గొండులోకి ధుండుల్ గుండుల్ పేస్తూ మామూం?

శంభు:—సాహేబ్! మేము మావాద్యములతోనిదే దాడిగుండా
బోయెదము

మహన్ను:—అరే కాన్! నీవు ముంఘాకి ఖాల్ ఫిట్టివి హంటే దా
స్కి నక్కియేస్తం. ఖబర్ దార్.

(ప్రవేశము రాజభటులకు)

రా.భట:—(శంభునాథుతో) అయ్యలారా! ఏల వృధా జగడ మా
కాదు? ఈవీధి విడచి యా ప్రక్కనుండు వీధిగుండ పొందు.

శంభు:—అయ్యా మేము ముందుకుచేసిన మాదేవుని ముఖమును
నెరుక కెన్నటికిని త్రిప్పము. మహమ్మదీయులకు బుద్ధిచె
ప్పుము.

రా.భట:—అయ్యా! ఎందుకింత యుద్ధము చేయవలెను?

శంభు:—అయ్యా దాస్యపరా! అనర్థము చేయునది మేముకాదు. నీ
వే యనర్థములు చేయుచున్నావు. దేవునియొక్క భక్తులిద్ద
రవివేకులై యీ దేవుని పూజావిధానముననే జగడములాడి
చచ్చుచుండగా వారికి నహిష్టులనునేర్చి సమాధానము చే

యను శక్తి లేని రాజసేవకులెందుకయ్యా? నీవు పురరక్షకుఁ
డవు కావు, పూరీ భక్షకుఁడవు. మమ్ములను జూచి “ఁగ్గా
దారిఁ బోకు” డనిపలికినట్లేదేనోటితోడ నా మహమ్మ
దీయులను జూచి, ఏని “పోనివ్వడు” అని చెప్పులేకపోయి
తివో? ఎందుకయ్యా ఁగ్గా సేచదాస్యమును చేయుచున్నా
డవు. మేము సేమాలు వినము. నీ తాతమాలువినము. నె
నుకకుపోము—ఇక్కడకు దిరుగము. ఇట్లనే చక్కగ బం
యెడము. అయినది కాని. ఓరీ వాద్యములను వాయించుడు

ఇంతకము కబీరు

వాలు (అన బంధము 45)

కబీరు:—ఈడచులారా! ఇదేటివివాదము? పరస్పర పేర్లను పరి
దర్శించి, యిదిదైవకార్యమే యని యొక్కటజేరి యేకభ
క్తితో భజింప నలసిన మీట, శునకములవలె పనికిరాని
కలతల పాలగు చున్నారే? ఇందువలన మీకు సంతోష
మా? దేవునికి సంతోషమా? (హాల్వీతో) హాల్వీసాహేబ్!
అల్లాకాబందా హిందూ-హూ-మసల్ మార్-హూ-కో
యూ-హూ-అమ్మఖుస్ కేసాక్ ఇద్ మల్ ఎఖుదా అదాకర్
రహ్ హై ఉస్ కాంమ్ ఇల్లల్ కల్లే కాఛాల్ హాలాల్ హై యా
హూరాం హై అప్ హీత్ నూయియె.

హాల్వీ:—కబీర్ సాహేబ్! ఏకత్వ రివాజకే మామిలా హిందూ
(దోస్తో) హూమ్మాహా మస్తవ్ కా సామ్మి బాజాబాదానేకా ద
శి. దూరత్వై నేనయైతి చక్షుత్వై నాభి నహి హై.

ద్రక్షిత్వై—గురుకులదాజీ. ఏ దేశములను హిందూ మహమ్మదీయు
లొకరినొకరిని దృష్టపూర్వకముగా భేదమునున్నది. మాదత్పద
రే యదవైతాదేవార్తీదేవత్వమితి యిత్తరీతి తస్మిన్ దేవార్తా మాకును

తెలియదు. వాడిని తెలియదు. మేము శ్రీరాముని మో
గుకొని వచ్చియున్నారము. ఈ దినముమాకుఁ బ్రాణముల
పైన నానలేదు. ఎన్నఁడైనఁ బోవుప్రాణముల నేఁడే మహా
మ్మదీయ సోదరుల చేతనే పోవనిచ్చెదము. ధర్మరక్షణము
కొఱకుఁ గొందఱు మరణించిననే మిగిలిన వారికి శ్రేయము
కలుగును. మేమేమియుఁ గలహమునకు కాలుత్యము.
నెనుకకు పొమ్మనిన పోవము. ఆరాముఁ డేమిచేసినన బాని
సనుభవించెదము. (మేళిగాంతో) ఓరీ! వాద్యములు వా
యింపుఁడు.

కబీరు:—రాదరా! ఉద్యోగము వలన నేమి ప్రయోజనము? నీవు
తత్పరిపాటున నాశురము జెందితివేని, యీ తురుష్కు సో
దరులు పోరునకు నిలచెదరు. అందుచేతఁ బ్రాణహత్య జరి
గి యల్లకల్లోలంగాగును. శాంతముతో నీమహమ్మదీయ సో
దరులను సమాధాన పరులకు ప్రయత్నింపుము.

శిశుభు:—మహాత్మా! అట్లనేయొనర్చెదను. మాల్వీసాహేబ్! మే
ము దేవతాయుత్సవమును జేయవలయునాలేదా? చెప్పుడు.

మాల్వీ:—ముం - వీ హ్మ-మిక్కి దేవుడూ ఉండాడు మాకీదేవు
డు ఉండును.

శిశుభు:—ఈ విధిలో మాయుత్సవము పోనచ్చును కదా?

మాల్వీ:—ముమ్మీతో మీ ఉస్మానం టీస్కోని ఫాంకి.

శిశుభు:—నా హేబ్? ఉత్సవముతో పోవునప్పుడు వాద్యములను
వాయింప వలయును కదా?

మాల్వీ:—ఇక్కడానే మిక్కిమాక్కి తికరావ్ ఇక్కడా మామహ్
మ్ ఉండాధి ఘన్నా ఈశూట మీ బాజాబాద్ బాకీహ్లాట్ల
మిపసంద్.

శంభు:—సా హేబ్! ఇచ్చట వాద్యములు వాయించిన దేవుడు మిమ్ములనుఁ గోపించునాయేమి?

మాల్వీ:—ఇట్లాదా మీరు బాజానిల్పితే దేవుడు మీకీ ఖాట్టుభాదా ఏమి?

శంభు:—సా హేబ్! దేవునికి వాద్యములు వాయించిన నొక్కటియే, వాయించకుండిన నొక్కటియే. భక్తియేకదా ముఖ్యమైనది?

మాల్వీ:—హా! హిట్లా పెచ్చ. నేక హోవ్వకుంతా! హింఘా తెల్పిన మీరు హెందూకూ హంధ్యం నాయెస్తారు?

శంభు:—సా హేబ్! చైవభక్తులగువారు తమ భక్తియొక్క యానందమునందుఁ జేయునట్టి యచేక యుత్సాహా కా ర్యము లందిదియు నొక్కటి యగును. పోతచైవభక్తునకును తన యిచ్చకొలది చైవ పూజఁ జేయు స్వాతంత్ర్యము కలదాదా?

మాల్వీ:—బేషక్ మీ హింఘో మీఆఘిట్లో మీకి సాగ్గిధం ఉంటూది. మాధి మనోబద్ధర మాగ్ధా మేంపెప్పిచట్టి హినానా?

శంభు:—సా హేబ్! ఇచ్చట మా వాద్యములు వాయించిన మీకేమి నష్టము?

మాల్వీ:—నష్టం గిషు మాహిష్టానో. మాహిష్టం.

శంభు:—సా హేబ్! మీకు “యిష్టమున్నచో-మాకును ఇష్టము లేదా?

మాల్వీ:—అల్ బత్! మీకీ హిష్టం ఉండాధి-మాకీ యిష్టఉండది. మీయిష్టం మీయిష్టం జగ్గులానంకేనే ముష్టిహ్యద్దా-మీకీ ఖిష్టం మీకీ ఖిష్టం-దీని నుంపీ ధేహన్కేనష్టం.

శశభు:—మార్వీసాహేబ్! దేవతాపూజలు నుత్సవములను మీ యిష్టప్రకారము మీరుచేయుడు. మాయీష్టప్రకారము మేము చేసెదము. మీరుచేయునది మేముగాని మేముచేయునది మీరుగాని, యాక్షేపింపరాదు. ఇట్లయిన దేశక్షేమము కలుగును. కదా?

మార్వీ:—హయ్య! హిల్లాభావాలా హనే పెద్దావాళ్ళుభిట్టు భింటారు. మీకీ భుద్ధిలేదు. మాకీ భుద్ధిలేదు. మీకి సాంక్షిలేదు. మాకీసాంక్షిలేదు. పెద్దావాళ్ళు పెప్పేధే మీజనాల్భీ హినారు మాజనాల్భి హినారు. హిప్పుడు మీరు దయాపేషి నాల్గు హస్తలు ముందుకిపోయి బెజా బజాయింపండి.

శశభు:—మించిది సాహేబ్ నేను మావారిని విచారించెదన.

మార్వీ:—అచ్చా! మీవాళ్ళాకి హస్తం. హిధి పమార్కుం మాశనీ నాహాక్తాని మాటలూదు నాహాక్తాని మాటలూదు.

శశభు:—హిందూ నోదరులారా! ఇవోట మనము వాద్యములను మంచి గురుగునది బాగని నాకుఁ గోచుచున్నది మీకే ముందు?

హిందు:—నలదు నలదు, ఇది కానినది. వాద్యములు వాదించని దే శ్రీరాముని నెచ్చటినుండి మేము సాగింపము.

మార్వీ:—షూత్తువా హయ్య! నామాట నిర్భయమునా? నేను మావాళ్ళకి హస్తం: బాయియో! ఖదాకేవాస్తే బందా దిత్తో కల్కే. హమాగా హిందూ భాయెన్మా జలూస బాజాకేసాత్ చల్తేఖు.యిజాజత్ దీజయే.

మహ:—మార్వీసాహేబ్! ఐసీబాత్ ముతలక్ నహిహూసక్ తి హమారా మసజిద్ కా సామ్మే హిందోన్మా బాజా బంద్

“హూనాచాహియే:

మాల్వీ:—(కబీరుతో) కబీర్ సాహెబ్! మై యెకేలా క్యాకరుం.
 ఐసీమామిలా ఖుదా వసంద్ హూనాకా ఇవక్ మే హం
 దోనోంకా బద్ వసంద్ హూనుకాస్తా. తీస్సాఖుద్ ససం
 మ్మూ జుదావసంద్ ఫేల్ హూ గయాస్తా. హిందూముసల్
 మాన్ దోనోమే తమిజ్ సమన్హదార్ కంతర్ హూ
 మజ్ నూన్ మజ్ హబ్ దార్ కసీర్ హూప్ జై నామ
 సీహా సలహే కాంకా, వసీహత్ బేకార్ హూ—మై అఫ్
 సోసకర్తాహుం కే ఆపినే యహ్ తక్ కదం రింక్ షర్ మా
 యామగర్ హంనే ఉస్ సేకోయీ ఫాయీదా వహి ఉతాయా.
 ఇవక్ తో, మైఖుదాఎదస్ తగీర్ సెమఅమాంగ్ తాహుంకె,
 మారీఫత్ ఎ ఆప్ కా కుదరత్ ఎఖుదా జాహిర్ హూబా
 యె. ఆప్రఖూలేజీబాహిర్ రహీజాయె.

కబీరు:—(ఇంచుక ధ్యానపరవశుడై) మాల్వీసాహెబ్: షర్ మా
 యె అన్నానుసజిద్ కిసజాయిపర్ హై.

మాల్వీ:—(ప్రక్కకుచూచి) యేహీ హమారా మస్తీద్.

కబీరు:—మస్తీద్ కా దర్వాజె కాహేకు బంద్ కియే హా?

మాల్వీ:—లడాయికి నోబత్: హుంచాతో, హిందోస్కు బాహిర్
 రోహి రోక్షేకా గరత్ సే హమారామంసీజిల్ ఉల్మానాహె
 బోనే అందర్ సె బంద్ కత్ లియాహై.

కబీరు:—మాల్వీసాహెబ్. మై యెకీసీసకహ్తాహుంకె. ఇస్జాయి
 మే లడాయి కుచ్ సహి-హూగీ బర్ఖలాప్ యిస్కె లడా
 యికా మామిలాహీ ఫైసల్ హూబాయెగా. ఇస్లియె
 మై అన్నా బుజ్రిగ్ సే బాత్ కర్నాచాప్తాహుం మెహర్
 బాసీకర్కె దర్వాజా ఖుల్వాయె.

మార్వీ:—బహుత్ అచ్చా (అని తెనుపట్టి) అరే అందరకా
హై? జల్ద్ దర్వాజా ఖోలో.

(తెరి యెగుబడును.)

ప్రవర్తనము ఒకప్రక్క దేవళము అందు గామానందులు పూజ చేయుచు
గుటియొక్క ప్రక్కనున్నది అందున రసూలు నమాజుచేయుచు

రామానంద్ } ఒకరి నొకరు కాంగలించు కొందురు.
రసూల్ }

హిందువు:—జై సీతారాం మన రామానంద గురువులున్నారు
(అని పోయి నమస్కరింతురు)

మహమ్మద:—అల్లాహూఅక్బర్—హమారా హజ్రత్ రసూల్ యి
ధర్ హై (అనిపోయి నలంఛేయుదురు)

కబీరు:—పాట (అనుబంధము 45)

రసూల్:—వత్సా! కబీర్! భరత్ మాతాకు హిందూఅవుర్ ము
సల్మాన్—దోనోభి పుర్తర్ హోసేకా కారణసే ఇన్దో
నోబిరాదరేహై. అబ్ తక్ తుంకియాసా లోకనంగిహా
ఉపదేశ్ సే యిన్దోనోకా ఆంఖేతో ఖుర్ గయేహై. య
ధార్ వో బచక్ మై కస్తాహంకే. భరత్ ఖండ్ మె భవి
ష్యతీ కాల మె హిందూముసల్మాన్ యైసాహి యుగ్ డ్—తె
రుగ్ డ్ తె ఆఖర్ మె దేశ్ కేంకావాస్తే దోనోయెక్ దిల్
హోగాజాయింగె (జనులతో) ఆయ్! మేరా ము అజ్జిజ్
ధాయె! కహూ వ్యాసే 'అల్లాహూఅక్బర్' అవుర్
'మొహమ్మద్ రసూల్'

అందఱు—అల్లాహూఅక్బర్. రాహూరిహ్ బర్.

రామానంద:—

ఉ॥ నిర్మలమానసం బలశ్రీనిధిత భూతదయా విహారివై

యత్కిలమీర పావనశుశాంతిత సాధుభయ ప్రహారివై

కర్మలఱిక్కి వానిచెడికింపితులైన జనోపకారివై

ధర్ముడు రాం కబీరుడనధన్యుడనెరి గుసామధారియై॥

వత్సా! కబీరా! నీవీ దేహంబున సీరాప్ర్రంబున నిక నెక్కు
నకాలముండరాదు. ఈ భారతీయులకుడగు నుపదేశ మొన
రించి వెడలిపొమ్ము.

కబీర:—గురురాజా! కీర్తిరాముని చిత్తము. (జనులతో)

(పాట అనుబంధము 47.)

సోదరులారా! మన భరత భూమి భగవంతుని సృష్టిలో
నత్యంత పుణ్య భూమియని మీ రెఱిగియు మఱి
చున్నారే

సీ॥ అరవిందనేతుగ్గినియందంపు సతియైన

వరలక్ష్మి వాస మీభరతభూమి

అల రామచంద్రునికొబలరామ కృష్ణులకొ

బడసిన సీమ యీభరతభూమి

వేద ధర్మములకువిమల కర్మములకు

భగవద్గీతాన మీభరతభూమి

సాధు మహాత్ములకొసాధ్వీమ తల్లలుకొ

బరగిన సోన మీభరతభూమి

గీ స్వార్థపరులైన భూర్తులనగము పడిన

చేలమున నున్న యనలమైచెలగి వారి

చెడుగు క్రియలకుడగు చేటుజెందజేయు

భారతీయుల కలిమి యీభరతభూమి॥

ఇట్టి పుణ్యభూమిపైన మీరు జన్మించి నిర్విచారులై యొన
రించు వ్యర్థకలహములవలన నెన్ని నష్టములు కలుగునో
రెఱింగుచు, కలహించి న్యాయ సోనములకు పోవుచేత

ద్రోన్యనప్తము, జమాపజయముల గర్వహాశంబులచేత ప్రా
ణ నప్తము. అందుచేత ప్రజానప్తము స్వశక్తి నప్తము
న్వాతంత్ర్యనప్తము దేశ నప్తము పీనికన్న సధికమైనట్టి దై
వకృపానప్తము ఇన్ని హతాహతంబులను గణింపక తప్ప
తోవలు త్రొక్కుచున్నావే.

హిందువు లెవ్వరు? మహమ్మదీయు లెవ్వరు? ఈజాతు
లేమిటివి? ఈ మతము లేమిటివి? అని విచారింపుడు, మా
నవులగు మనకు దేవుడొద్దీడే కదా? మనము జన్మించిన
దేశములు వేతై, భాషలు వేతై, యాచరములు వేతైయుం
దిన నూత్రమునచే చాతి భేదములెంచి, విరోధింపవచ్చునా?
దేవుని యెవ్వరెట్లు పూజించిన నేమి? ఇట్లుకాదు, అట్లు,
అని యుక్షేపించువారి మతము హిందూమతము కాదు.
మహమ్మదీయ మతమునుకాదు, అవివేకమతముగును.

అదిగో చూడడు! మన తల్లి భరత మాత యెట్లు
నెక్కి నెక్కి యేడ్చుచున్నదో అన్నలారా! మన తల్లి
కన్నీళ్ళను ధారజలంబులతో కడుగనివ్వకుడు. పావన జా
హ్నవి జలముతోఁ గడుగుడు—అజ్ఞాన నిద్రనుండి మేల్కొ
నడు. మౌన్య నికంబును జల్తాయుటకు మీరండలును
చేతులు చేతులు కదియించి, కొంగలించి, కలహములను
కన్నులను, కలుష కౌంటులను ఖండించి, ప్రీతి నిండించి
ధర్మ మార్గమునఁ బ్రయాణముకండు.

హాల్వీ:—మేరా ముసల్ మాన్ భాయియో! మహాత్మా కభీన్
సాహెబ్ పర్మాయాసాతక్ రీత్ సే మేరా దిల్ కాయల్
మాకూల్ హో చుకీహి. హమరా బమాత్ కా యేక్
దిల్ రాయ్ జో హాయి యుక్ నా చాహతాహం.

మహమ్మద:—హూల్వీ సాహెబ్? అవ్వో! జోరాయ్ హాయి నోహీ
మాంకు మగ జూలోహాయి.

హూల్వీ:—బహత్ ఖుష్! (శంభుతో) భాయ్! పెంబునాక్!
అవ్ కా మర్జీకీ మాప్క్ ధోల్ తాల్ బాజాకేసాక్ అ
పాజలూన్ నికల్ వాయిగు.

శంభు:—హూల్వీగారు! ఇప్పుడు మీరాడిన శాంత వచనంబులన
లన మా మానసంబులకు సమాధానము కలిగిన కార
ణంబన మేము వాద్యములను మాని నిశ్శబ్దముగా మీ
మనస్సులను నొప్పొంపకుండ మీకు సంతోషము గలిగించి
మేమును సంతోషముతోడనే మా యుత్సవమును ముగి
యినకు సాగించెదము. (హిందువులతో) సాదరులారా!
వాద్యములు మాని రామోత్సవమును జరిగించుటకు మీ
శ్రమందరు?

హిందు:—అవశ్యము కావచ్చును

హూల్వీ:—జరా తయిర్ జాయ్ యో! (కబీరుతో) కబీర్ సాహె
బ్ హమారా కొయి, హాకత్ నయిసా బాత్, అవ్కు
ఖాతిర్ జమాతో షూచుకీనా?

కబీరు:—అల్లా! అల్లా! హై సల్లా! (జనలతో) హిందూ మహా
ష్ట్రదేయ సాదరులారా! సమాజకుల మహాత్మాసారములు
విదితములాయెను కదా? ఒక్క సమాజమునకు స్వతంత్ర
దురభిమానంబున పరమత ప్రైత్వము నెంచి, యధికారి
బలంబు చూపట్టునట్లు "మీ రోకార్యము చేయకూడదు"
అని మఱియొక సమాజమువారితో పలికితిరేని, యెదుటి
వారికి స్వాభావిక స్వాతంత్ర్యము ప్రకటితమై "మేమీ
కార్యమును చేసేయే తీరద"మని పట్టుగాఢులికిదరు; కాని

యొక్క సమాజమువారు పరుల యెడ సోదరభావ సమా-
నత్వము నొది, కాంతిలోడ తమ సంప్రదాయము నివేదిం-
చి, వారిని గారవించి, యొప్పువహించి నిదానందిన పక్ష-
మున నెదుటివారి మువన్ను మెత్తకడి, ప్రీతిచెలగి, గారవ-
ము కలిగి, మొదటివారి మడులకు హింసతోచునట్టి కార్య-
మెంత మాత్రమును చేయరని యిప్పుడు మీ మడులకు
స్పష్టమాయెను కదా? కావున మహమ్మదీయుల సమాజము
వారి మడులకు హింస కలుగు కాత్యక్షములను హిందువులు
చేయకుండ ప్రసర్తింప వలయును. ఈ రీతిగనే హిందు-
వుల మడులకు హింస గల్గించు కార్యములు నొనర్పకుం-
డ మహమ్మదీయులు ప్రవర్తింపవలయును. ఇట్లున్నచో
పరమత సహిష్ణుతా ధర్మము స్థాభిరమై జేకమందంతయు
ప్రశాంతి పొందును. ఈ వాక్యము
సహితము మీరు మన్నింపక మీ మూర్ఖమునే సాధింతు-
రేని యధర్మనాప్త్యంబులు దుర్బరమై భగవంతుడే ధర్మ-
ధారణార్థ మవతరింపవలసి వచ్చును.

శం॥ ఎప్పుడు ధర్మము కడచని

ముప్పులకోర్వక జనములు మొఱపెట్టెదరో

యప్పుడు కమలా రమణులు

తప్పక తానవతరించి ధర్మము గాచుక॥

(అని సమాధియందు గూర్చున్నను)

రామా:—సోదరులారా! కబీరుడు సమాధియందే నిర్యాణుడ-
గును మీరు మీ స్థలములకుఁ చెరలవచ్చును.

హిందు:—గురువుంగవా! నిర్యాణాంతరము కబీరుగారి జీవాము-
ను మేము గొనిచవలెనట నెలపు వేదాధము.

మహా:—గురుమహారాజ్! కబీర్ మహాత్మాగా దేహకు హం లే
జానేకు వర్వానగీ ఫర్మాయియే

రామా:—పోదరులారా! మీ రిద్దఱును కబీరునియొడఁ బ్రేమను
బ్రసరించి, యీ రీతిగఁబోరుచున్నారు. కానిండు కబీరు
దీరాశి నిర్యామడగును. నేనతని దేహమును భద్రప
ఱచెదను. రేపు మీ రుభయులు గలిసిరంద.

అందఱు:—అల్లాహూ అక్బర్! రాంహూ రహబర్!

(అని కబ్బించుచు నిష్క్రమింతురు.)

పంచమాంకము—పంచమ చంగము.

రామా
రసూలు } (కబీరు దేహముపై న వత్త్రమును గప్పియుందురు)

[ప్రవేశము హిందూ దుహస్థురీయులు]

రామా:—పోదరులారా! కబీరు దేహమును మీలో నెవ్వరుగొని
పోయెదాఁ?

హిందూ: మహా:—గురుమహారాజ్! మీరేపరిష్కరింపవలయును.

రామా:—(రసూలుతో) రసూలుగారా! మీరుభయులును గాని
కబీరు దేహమును గొనిపోవ వలెలపించుచున్నాఁడే! ఏమి
చేయుదము?

రసూలు:—కబీర్ కా షరీఫ్ దో తుక్డే బనాకర్ హాకదో ఏక్
హిస్సా లేహనా.

రామా:—రాదరులారా! కబీరు దేహమును రెండుగాగోయుడు

హిందూ: మహా:—గురుమహారాజ్! ఆకార్యమును తామచేసి
నూకుబరిచియువ్వుడు.

రామా:—మందిది (అని దేహము మీది ముసుగు వీయును)

(కబీరు దేహమునకు మారుగఁ తులసి-పుష్పముల రాశియగుపడును)

హిందూ గోదరులారా! మీరు తులసిని, మహమ్మదీయ
సోదకులారా! మీరు పువ్వుల రాశిని గైకొని మీ మీ
యిష్టప్రకారము రెండు ప్రత్యేక సమాధుల నేర్పఱచి
ప్రవహించు భయింపుడు.

మహమ్మ:—అల్లాహూ అక్బర్ (అని పూల రాశిని గొందుడు)

హిందువు:—రాంహూ రహబర్ (అని తులసి రాశిని గొందురు)

ఇద్దఱు:—

హూ మూన్.

ఇద్దఱు.—అల్లాహూ అక్బర్, రాంహూ రహబర్

హుక్ నిల్ హూకర్ చలో చలో

రామానంద్ కు మహమద్ నసూలేకు

హిందూ రాంకు షతా షతా అల్లా!

హిం:—హిందూ ముసల్మాన్ భౌతిద్దటికి నెందును

కలుగును జయం జయం

మహా:—భారత్ ఖండీక్ బామింగోక్ కు బరికత్

ఖ్వహ్ కు షతా షతా అల్లా!

హిం:—కలతలు పెంచుచు ఫలములు గోరెడు

కలుసాళ్లులకున్ శయం శయం

మహా:--బీచ్ మీ ఝగ్గడా కుచ్ బగాళర్ నాచ్ నే

నీచ్ కు శనా శనా || అల్లా ||

హిం:--ఎక్కువ లెక్కువ లెంచుడు పొగరున్

సొక్కిన వారికి కుయం. కుయం

మహా:--భారత్ లోక్ కు బర్ బాచ్ చాపేన్

బద్దాపేన్ కు శనా శనా || అల్లా ||

ఇద్దరు:--మొగ్గుతో బోలో మిలోకి దోనో మాతా

భారత్ మాతాజీ జై

జై జై హమాగా భారత్ మాత్ కు

జై జై హిందూ ముస్లీమ్ మాక్ కు || అల్లా ||

శ్రీ

రాంకబీర్ నాటకము.

అనుబంధములు.

అనుబంధము 1.

కావ్యములు:— హిం|| శైరవి-పంజాబి అది తాళము

రామసుధామా! సుగుణారామ! రంజితనామా! నమో నమో!

ప్రేమానందవి రామా రామా కామాతీత! విభాసితనేమా!

రామా రామా!

2. ధీరవిచారా! వినోదనికరా! దేవ దయాపర దైత్యసంహారా!

సారాచార విహారా శూరా! నీరేక్షేక్షణ నీలసుందరా!

||రామా రామా||

కావ్యములు:— 2. హిం|| శైరవి-పంజాబి అది తాళము.

భజారె శీశరామ చంద్రకానా

భవబంధనకు తోడొరెభాయి భాగ్య భాగనాకాం||

1. భార్యాపుత్రుల్ చాలల్ అధికార్ బంధుదేహ పరివార్ .

భాయెరె సమర్థురె సబ్ పై బేకార్ భజన రామదర్ కార్||

2 ఝూటావందక్, కపట ముఖధ్యాక్ భోటా అందరమక్

లూట లూటకర జీవే దుర్లక్ ఘటజావే; భగవాక్||భజారెశ్రీ

కవీరు:—

3. యమక—అదితాళము

హమబిగడే మోరె భాయి తుమి మతబిగడొ రామదుహాయి॥

1 చందనకేసంగత్ కటువాబిగడా

కటువా హోగాయచందన సగరా ॥హమ॥

2 సంతనకేసంగత్, కబీరా బిగడా

కబీరా హోగాయ సంతన సగరా ॥హమ॥

కవీరు:—

4. టిలు—అదితాళము

గురుకృపాంజన పావోరె భాయి గురుచరనబినా భరననపాయి॥

1 అందరరామ బాహిర రామ అంభేమాభోలానో అనందరామ

2 కపాతకబీరా సునోమొరిగుణియ కరుణగురూబినా గ్యానన
పాయ॥

రామానందభక్తులు:—

5. శ్రీరాగము—ఏకతాళము

శ్రీరఘురామ పదార్పనపర శ్రీ రామానందగురో

వందన మానంద ప్రిభో॥

1 భక్తులపాలిటి చింతామణిసే భజన మునిరతముసేయొ

భవశోకంబులు బలుపాపంబులు ఖలకర్మంబులు బాయొ॥

2 పావనమాయెను మా జన్మము నీ పాదసరోజము గొలువొ

దేవదయాకర దివ్యప్రభాకర కావుము దీనుల మములొ

కవీరు:—

6. ధన్యాశీ—అదితాళము

జయ జయ గురువర జయ జయ శుభకర సమధిక శ్రీకర

భక్తవర॥

1 నాగురు రామానందస్వామికి వేగమెకలుగును విజయ సిరి॥

2 బాగుగఁ దారక మంత్రంబునుగొను భాగ్యముశాకు

లభించెనుగా ॥జయ జయ॥

కీర్తన:—

7. మోహన—రూపకము

ధన్యుడేను యోగివరుని దయకు బాతుఁ డైతిని
మాన్యరీతినిక భువిని మనఁగ యోగ్యుడైతిని॥

1 పొందనాయె నేను మహా నందమైన భాగ్యము
చెందె రామచంద్రు సేవఁ జేయు పుణ్య భోగము॥

కీర్తన:—

8. ధరణి—అది

దరశనలినముహె చైననహి రామ దరశన
చైననహి ఆరామనహి ॥రామ దరశన॥

1 తనుధనకాంచన సబలోతూహి
మనభి రూలేలో భువనక సాయి ॥దరశన॥

2 మనకిమలాలవో మమత నికాలా
దునియాకి బిషయ దుఃఖనికాలా ॥దరశన॥

3 కహత కబీరా కహానునాతా
మహానందరామకా మహిమ దిఖాతా ॥దరశన॥

కీర్తన:—

9. సురటి—అదిభాగము

జానకిరాం జజమాన్ సాచాజగతిక నా నిగెబా ॥బాబా॥
జాహిల తోడి దిలమే అనుమాన్ ॥జానకిరాం॥

1 రామహి ఆటా రామహిగోటీ రామహిష్కరదూద్
రామఖలాతా రామపిలాతా రామ మహాబల దాతా ॥బాబా॥

2 రామహిచర్ఖా రామఫిరాతా రామహి దేతానూత్
రామహిబుఁతా పేటభరాతా రామహమారా తాతా ॥బాబా॥

కీర్తన:—

10. హిం॥ ధైరివి—అది

మాయాబగతకా మోహభగాదో
మహాబూబరామ పర్ మళి కు లగాదో॥

1 జోరూపాపవహం పుత్త్రవో దుభృతః
సారాహై సంసారో ప్రభుజీకదర్బణాః॥

శ్రీరాముడు బాబుడై— 11. గాళ—హహా

దీనావన బిరుదును నేధరియితు జానారగజగముఁగాతు ॥దీనా॥

1 శరణొందె కబీరుఁడునా పరిపూరింబును భక్తితో

• పరికింపఁగు పితరుఁడు గుణమెఱుంగఁడు కఱకునుదొఱుంగడు ॥దీనా

2 కృపఁగాంచె విభీషణుఁడు కపినాథుఁడు సుగ్రీవుఁడు

అపరాధుల రక్షించెద తపితుల కుపితుల తపసుల నృపతుల

కృపఁబల శ్వపముల ॥దీనాన॥

తమో హరిః— 12. హిం॥ మిశ్ర—ఏక

హలీః:-కాంతా మనకి వత్తమువలదు కోరికుమా మది నోలకుమా

తమా:-కాంతామణి నే దొంగిలలేదే మా రిక నాతోనాడకుమా

హలీః:-పోలదు నాథా యీమనము

తమా:-చాలునె కాంతా యి చలము

1. హలీః:-రాజగృహంబున నుండెడి వత్తమె

తమా:-ఓజగనింటనె చిక్కిన వత్తమె

హలీః:-రాజభటుల కిది చేకొన నిత్తము

తమా:-భోజనమున కిక దేనిని దెత్తము॥

శక్తిః— 13. శేహగ—అది

సోహిసంపద రామకథ్యాన్ సోనా పైసా హృదిమూన్

1 మాయా జగమే మానవబైతా ఖాయా గుళినే సోయా

అయాజమజబ బాకు భగాయాముల సతిసుతతనధనభోయా॥

2 ఖాతిరసే పృథ్వీర్తనబాశే కరిసక్తా తా కాలకుకంగాల్

కహతకబీర మస్తథక్రీరా కచరాపైకుల్ జగకామూల్ ॥సోహి॥

కవీరు:—

14. మాండ—హిందుస్తాని

హిందు సుసల్ మాఘా ఘజూల్ రుగ్గడ తే

యిగాజీ ఘర హై హిందుస్తా

యిగాజీ పర హై హిందుస్తా బలాతె దోనో యేక్ హీజా

1 జిద్ నే లడకర్ జాతే చునకం జిందగి కరే బేకార్

బద్ కామోసే దేశ్ బిగాడే బర్ బాద్ హూ సబ్ కారో

గార్ హిందు॥

కవీరు:—

15. హిం॥ పీఠ అ

హరకతమతకరో గాయపకడనే ధరొతోరి హృదయమే ధీరజకు

హరీసే హరకొయి కామ చలాహై కరెసబ ఉకా లీలాహై

మాతాగాయిపె హతలగానా మక్ దూరునహి బద్ కారనకు

మనమే అనమాః ఛాంజోరెనాదా

మజ్ బూత్ దిల్ సే బనోయిన్ నాన్ ॥హర్॥

గోత్రములు:—

16. హిం॥ మిశ్ర మాండ

రాం రాం సితారాం రాం రాం జయ జయ రాం

1 గాలెలగాయ నాహెబ పేర్

గాంహమారా నెగాగయి పేర్

2 రామ బచాయ మాతాగాయి

రామ ఛుడాయా హతెక సాయి॥

3 రామ నికాలా దిల్ కా ఖిర్ కా

రామ హకాలా గహిమండ్ ఉస్ కా॥

కవీరు:—

17. హిందుస్తాని అ

భజోరె రామనామ తేర భనభయహరన కరీమ ॥భజోరె॥

1 ఘడి ఘడీకు ఘటరహిజిందగి

కరోవహసే ప్రభూక బంధగి॥ భజో
 2 బుద్ధప్రచారమే జీవన మతభో
 ఆత్మబిచారమే రామకు దేభో ॥భజో
 3 కహతకబీర కాటార కహలత్
 హహానో నూ రామక దవలత్ ॥భజో

కవీరు:—

18. కాది అది

కిధర్ మేరా ఘర్ కిధర్ తేరా ఘర్
 యేభి ఖదాకా వోభి ఖదాకా
 1 ఆలమ భవకర్ శ్చైరామచందర్
 కుచ్ నహి తేరా కుచ్ నహి మేరా ॥కీ॥
 2 కహత కబీర తహకరొ మోహకు
 కహతక పాలెనూ కమ్మల దేహకు ॥కి

కవీరు:—

19. కియి ఒకరిం అది

(మీర) పరవర ప్రియకిర పరిమాత్మ రామా
 ధరదియ మురుఖపర్ దయతేర 'రామ
 1 సీతానాయక మనమే ప్రీతసమాయా
 పాతక హరనా భాతిర్ జమాయా
 2 అనంద ప్రభోమీర అంభే ఖలాయ
 ఆత్మ సంధానమే విషటిలాయా ॥మీర॥

కవీలా:—

20. వాదనామక్రియ అది

ఈతాపమున నేను ధర్మపై సీతాపజే ముఖము
 1 నిను నన్ని భజనంబు నిరతంబు నేతేతు
 నీరేజనయన హరీ నెనరున శ్రావణము ॥ఈ॥

2 కలుషచరిత ననుచు గలిగె నాశపనిద

కరిరాజభగణ హరీ కరుణతో గావును ||ఈ

కుశల:—

21. జిల్లా అరి

పావనా నేడునా పాలిటి దైవము నీవెయిక్క

కాసాడెడు నాభుడు నీవెయిక్క ||పా||

1 పాలుపుగ నీపదసేన నేను సలుపగ గోరుదానను

కలుషను నేనని చులుకన నేయక

కరముబట్టి నను బరిపాలింపుము ||పావ||

దేవతలు:—

21. (a) ఆశీర్వాద గీతము

సుదినము నేడు రాం కబీరా సుదతికి నీకును సౌఖ్యంబా

ముదమగు నింకను ధరణీజనులకు వదవదబాయును శ్రీయంబా

శ్రీ రా ముండు కా పా డును నిక ||సుది||

రిహా:—

22. జిల్లా అరి

శ్రీరామ జయరామ శృంగారి రామా

రఘురామ శుభనామ రాజేంద్ర రామ

1 నాపాలి దైవమా కాపాడురామ

నీపాదకమలంబు నేగొల్తురామ ||శ్రీ||

2 అజ్ఞాన బుద్ధిచే నడలితినిక మ

సుజ్ఞాన సంధాన సుఖిమిమ్ము రామ ||శ్రీ||

3 సంసార బంధంబు నడలింపురామ

కంసారి నన్నింక గనులేంపు రామ ||శ్రీ||

కుశల:—

22. (a) కర్ణాటక ఛైరవి గూపక

సనాతనా నిదానమూర్తి జయ జయ హారతి

రామ హారతి రమేశ హారతి ||న||

1 సామగానలోల కీల సామజేంద్రపాలనా

సహజనేత్రవామనా సురేంద్రవంద్య పావనా ||స||

2 కామమూర కనకమూర కామపాల నాదరా
కరీంద్రభరణ శ్రీధరా కబీరపాలకా వర ||న

కవీర్:— 23. జంఝూరి అది

రామకనహి భకతా జగమే కిసీకు నహిడర్తా
రంజీనహి భయనహి భకతనకు రంజనచితహి పెకోతనకు ||రా
1 జగతమెకయిదిన హమెకరేజీవన
ఛాండకచలనా ఆఖరయేకదిన
రాగభరేతో భాగకరేతో త్యాగభికరనా దేహకు తూ
జాగతరామక ధ్యానకరే భాగతకాలభి తుర్ముకుడరే ||రా

కవీర్ — 24. హుంద

(కుచ్) దయాధర్మనహి మనమే ముకుడా
క్యా దేఖతద్దోపనమే ముకుడా
1 జీబసంభాలె తొ జీవసంభాలె జబితకనహి మిలెరాం
కహతకబీరా కహతికనేరా రహనాహుగా జగమే ముకుడా
క్యాదేఖత దోపనమే ముకుడా ||నయా||

కవీరు అందరు:— 25. యమక సిక్రి భజక హిందీ ఏకాదా
రామకరేగా రక్షణహమకు సమచితధరకె సిధారా
సమర్పుకె మనమే భయకు ఉతారా సత్యతేరమ తహారా
రామ రామ శ్రితి రక్షణమా
రామ రామ శ్రి గాజా రామా||

కవీర్:— 26. భవ్యాసి అది

1 జాననెవాలా జానెగ అల్పకు-సాహేబ గుస్సా కెం తుర్ముకు
గ్యాన నమిల్తా గ్రంథపఠనసే
ధ్యానసి రాంకా దయాకమాన్ జీ

2 చిత్త నియంత్రణ మకాళభ సహజ
 సత్ చిత్త ఆనందహైజ ఆత్మ
 సత్తోయి నాన్మై తత్తే శివాయి
 సత్ ప్రాణేరీ హిదయమే సాహెబ్

సహజము :-

27. హిం॥ భజన్ ఆది

సచ్చ గురుకు సమర్థురే సజ్జనప్రేమ గురుకు సమర్థుః ॥స
 1 ఆయాజగమే పాయాగురునాం
 మాయామరెతక్ భోయానహి రాం ॥స
 2 క్షోషకభిషయి బక్తలా గురునాం
 మక్తేఅంబు మానోరే గురురాం ॥స॥

కీర్తి సమాధి :-

28. హిం॥ భజన్—ఆది

(కహా) రాను రాను రాను రాను రామా
 ఏకదిన మాతీమే మిలహాన-ఏకదిన ఆగమే జలజానా
 ఏకదిన పానీమే బహుజానా ॥క॥
 1 మాతారోవే మానోమాం బహినరోవే గానామాం
 భురక్షిజోరూతీ నదినరోవే ధూంజేదుసరాయాం ॥ఏకదిన
 2 దనదర్వాదేబఖర్ నికలగయి రహగయఅప్తేఅప్తరాం
 కహత కబీరా సునాభాయినాథు కోజేట కో బాప్ ॥ మాతీ

29 (కనీసు) హిం॥ కహా.

ఖుదాకానవాత్ కోనసకే కి రేదురాత్ ఖుస్సలసె, ఆలసుగీత్.
 1 శోభదిఖాయా శోకకనాబత్ సుతాగయా రామకెసాఫ్
 సంఖసెమై ధోలియ సోత్ ॥ఖుదా॥
 2 రామసఖాహై రామసలీహై ప్రానపరీ పాలకహై
 సీదిననమాలికహై ఖుదా॥

ఖుషాల్:—

30 హిం॥ శ్లోది ఏక.

మొరికమాల్ కహగయా దిల్లెమలాల్ జంగయా

కహిలాప్రియాపితాబసే సుతా హమారా ఘోరికేతయా॥

1 నైసమేలబహై సీసశేతాబహై

సూరత్ ఖరాబహై యేక్యామాజహై

మానాత్ ప్యరా క్యాగుజరా ॥మోరి॥

పాథుల భజ్న:—

31 అసానే అ.

రామచంద్ర వీతాంబరదారీ రాక్షస శాత్రవ శిర్షవిదానీ

దామోదర రిపుహరి బలాశీ ప్రత్యాస్తక గోవిందముదా ॥హిం॥

1 దివ్యనామ వైఖూత సుధామా వీనదయూపరి రామసునేమా

జయ జయ జయ జయ వనోభిమానా

జయ జయ జయ జయ ప్రత్యక్షవిభామా

మోహిని:—

32 మోహిని అ.

భవభయహరిదయా నారావారా భవకరి గిరిధరి మురహర॥భ

1 వరగుణ శ్రీధర పవనసుతాచర దురితి విదారా పరిమ విచారా

సురసుత శ్రీకా అరిమిల శ్రీకా ॥భర॥

33 (హిం॥) యశో విభావో అ.

రామ రామ రఘుపతిగామా రాజవాక్యో రక్షింపియా

1 ఏరాగంబును బాణిననీమది శ్రీరామనిన్నతి మునినా చరా

పారావారమీ సంసారంబును బ్రహ్మ

గామని మణివళుమా రామ॥

విషమానంద:—

34

అందమేసుర పరమానందమే సుని

ఇందునగల యానందము నెంద్రె నను పొందగలమే ॥అంకశ్లో॥

1 ఇరవారిన పరితాపము మఱియెడి యమృతంబిది
సురద్రాగిని సురలోకముఁ జొరనేర్తు వె తరతేక్షణ ||అందమే

35 (కవీరు) కావ్యపాదక.

ప్రేమ సెకరొ రామచంద్రభజన సజ్జన కరో రామకాభజన్ ||ప్రే
1 జాగొర్ముట సుఖసేభాయి భోగహై తేర కసాయి
జాల్ జలాతి జాన్ బచాతి రామకాభజన్
సరో రామకా భజన్ ||ప్రేమ
2 మానో మేర కహనభాయి మాల్ వో మహాఫిల్ హైబలాయి
మాయగ లాతీ మ్బబహ లాతి రామకా భజన్ కరో ||ప్రే

హాహినీ కవీరు:— 36. శైరవి కల్లాటక పురిముల సంభాషణ రూపక

మోహి:—గురుప్రంగవ యరుచించెద నిఁగొలువగ

కవీరు:—తరుగే యిది తిరమా మదిలోఁ దలఁచగ

మోహి:—బలమగు గాంక్షను బొందితి పాలింపఁబోలున్ ముదమున||

కవీరు:—బలమగు దాపమునొందెదు బాలా! నీకేలా వెతగన ||త||

మో:—రమణ యమునీ నదసేననునే రహితో సలికెద గురు||

కవీరు:—రమణ తగని నగనీ కగునే రమణింపదు విను ||తరు||

మో:—కామసమాత్మ్యం తాలిమినించెద కామమడంచెద

తానమనఃసగనోకెద||గురు

కవీరు:—కోమల గత్తికి కోరికచ్చెల్లదు నామదియొప్పుదు

పానిని యీనగఁబోయుము ||తరు||

మో:—గురునందన యగుచ:దము నేనొందగ మదిఁ

గొందల మును గొందను నగఁబెందను

ముదమున సోతను మనఃపుము ||గురు||

కవీరు:—ఓనందన యీనందము నీతొరుగు కాదందము

ఓనందము లోఁదొందగ క్రిందపెను తలపున నడలుము ||త||

కవిరు కారు:—

36. (1) పాదం ౧౦

కవి:—హయకరీం హయకరీం దేవనసక్తామే జలుం

దేవనసక్తా యేలుం నోక్తనసక్తామోద గం ॥౪౪॥

కమార:—పై ఖమార పై ఖమార బీచలగేనా చావల్

బీచలగేనాచావల్ జేతలఫ్ ఉన్కీహల్ ॥పై

కవి:—చల్చిచక్కి యాద్దిలాతి మర్ నెవాలహల్

మర్ నెవాలహల్ మాత్ కేహలాకాన్ ॥౪౫॥

కమార:—చల్చిచక్కి ఛేడ్ పనక్తి రామకాథకర్తాకు

రామకాథకర్తాకు ప్రేమకారకర్తాకు ॥పై

అందరు జులు:—

37. పాదం ౧౦

జానకిధవ రఘువంశోద్ధారి దావప భంజన రామ మురారి

మునిజన పాలన ఫీరబలారి వనరుహలోచన ఘనగుణశేరి ॥

ఖమార కవిరు:—

38. యశా కల్యాణి ౧౦

ఖమార:—అనువగునా? యిట్టిమాట ననునేలాపంచెదు? ॥అను॥

కవిరు:—హితమగునే యితిసికు ఇటులేలా భీతిల ॥హి

ఖమార:—కనవె నేనొక కాంతస్తతినే కడిది నోలనే కడగ

పాలనే కన్నగానలేని సనునేలాపంచెదు ॥అను॥

కవి:—చరగుక్తిని యెఱుంగనేరనే గరితవాదువె వెఱపు

బాగునే సారధీరనీనే ॥ఇటులేలాభీతిల॥

ఖమార:—తిలచిమాడ నీతకముగానిగా కొలచిచాలునా?

వెలదిపోలునా; తామసివనా? ననునేలాపంచెదు॥

కవి:—పొలిసినిటు పలుక చెల్లదె వలనుతోచదే తలఁకుగాంచెదే!

పోలుతీకాచె? ॥ఇటులేలాభీతిల॥

ఖమార:—

39. పాదం ౧౦

రామ నా బోవగా రార రార నీవేగతి వానకిసతిసతి॥

1 కరుణము తోడుత దీనస్మగ్ధావర్ణ కరివరదా నీచరణమై న్నల్పితి॥

2 ద్వాపది మొరవిని కాపాడినవారి క్రివతినీపదములనే గొల్చితి॥

భాషా:—

40. ఆపాపే

జాననిభానా మానబచానా జానకివల్లభ సభహైతేరా
జాతీహుంమై తోరిహి సేవమై జలనభరణకరె భారతుమారా॥
రామభగోనా తేరా॥

కవయానంద:--

41. ముఖ్యో ఆది

మోసముచే నను బాసిపోయెనే మోహిని పాపినియై॥

1 నారులు మనధనచోరులుక్కురులు నమ్మగ్గరాధను వాక్యమును
నాడెందంబున బాటింపకనే నచ్చిమెలంగితిపోయె టక్కరిమో

కవయానంద:--

42. హిం॥ కన్నడ ఆది

మన మోహిని! నీవె నా మోహిని
మానిని నీ ముఖ రమ్యముగొంచిన మన్మథుడే
నీ హాసుడగు॥ మనమోహిని॥

1 పాలితిరె నిననే దిలకించుటకై పుణ్యంబెంతయై చేసితి
భరితెభరితె నినుబోలు సుందరు లీయిలలో నేందికగలరు॥మ

భాషా:--

43. విభంత ఆది

నీతిని జెందగ నికిటు తగునా వివేక మిడియగునా
లినియగునను మానము నీమదిలో బెరువగ హితమగునా॥భీతి

1 మునుకు నింతగా దరమొందకుమా

మరు పితరునిదయ నరయుచు మనమా ॥ ఆతి॥

భాషా:--

44. హం. మోహన్విక్ర, సక

1 సరసకు రాకుర దురితవిచారా విరవపు ప్రియిది
తరమగునేరా-సరియగు ప్రేమంబరయవదేరా?
సారిమతిక-గాన-లేని చరిత్రుండవని-నేగనుగొంటి
చాంబునిక-బడుచా-పో॥ సరసకు

2 మనమునప్రేమము ఘనత చెలంగగ జొనపగ
 లేని చెనటివిని వైకనుగొనలేనే యవగురీతి
 మాననములోన నింక-మనుష్య దగునే-మెలగు స్త్రీకి
 మానుమునీ-తెలియ-మూర్ఖు నరసకు

కవీయ:--

45. లా. 5. అన

కోకి సమర్థునా మూఢజగతకు

సత్యజ్ఞాన ప్రసంగకు ఛాంపకె సత్యనాశకమార్గ మెలడతె ||కోకి||

1 ముసల్ మానపై ఖదా కఫరజండ్

హిందూస్తా భగవంతుక అవ్ లాడే

మూఢు కలహసే జిందగినా బూద్ ||కోకి||

2 భాయొరెమతలో జీవనతేరా భకుతిమె నహి-కున్ భేదబిచారా

భగవత సచ్చాభికాశక్తిస్వారా ||కోకి||

కవీయ:--

46. హిం. 5. అన

రామవారహిమాన్ సోనీహై భాను

నామవారదోనోమె ఖదాసమాయి ||రామ||

1 దేవలమనజిద్, అల్లాకె సారెహై

దేఖారసూల్ రామా, సందసే మిలేహై ||రామ||

2 హిందుముసల్ మాన్ లడ్ తేహై ఖుటా

భారతమానిక్ దోనోహై జేహై ||రామ||

3 కహతి కబీరా సునోమోరీభాయి

దేశ, వినాశకర దేలి లడాను ||రామ||

కవీయ:

47. హిం. 5. అన

గుమమే తుమకు గాహెకు రుగడ

దుష్కరిదిలోకా కరదేన్ తుకడ ||తుమమే||

నాకురద్వారమే, బొమ్మన జైతా మిక్కాఅందర నిజదారా

ఏకగురూకా దోహచేలే ఏకపూజారి ఏకనమాజి ||తుమమే||

భక్త వరం గోపాలాచార్యుల వరం

కవిపదాదిక కమలం నాటక గ్రంథములు:-

1. "రాం కీర్తి" ... పం 1-4-0
2. "రక్తినిగ్ధియము" లేక ... 1-4-0
 ["మాయాక కీ"]
3. రామదాసు 4 వ కూర్పు ... అచ్చగురువుని.
4. "మధుకాగ్ధియము" ... కీటా
5. "గిరిలాకంకరీయము" ... కీటా

N. B. h. n. ఛాన్సెలు ప్రకటన.

ప్రముఖ కవి వరం గ్రంథము:-

శ్రీ గోపాలాచార్యులు.

శ్రీధర్ బిల్వం.

14818

